

Maciej Perkowski, Wojciech Zoń,
Paweł J. Lewkowicz, Marta Perkowska, Karol Skrodzki

*Dostęp do adwokata i radcy prawnego
z perspektywy
mieszkańców województwa podlaskiego*

Maciej Perkowski, Wojciech Zoń,
Paweł J. Lewkowicz, Marta Perkowska, Karol Skrodzki

**Dostęp do adwokata i radcy prawnego
z perspektywy mieszkańców
województwa podlaskiego**

Wydawnictwo Prawo i Partnerstwo
Białystok 2015

Recenzja: Adw. Dr Agnieszka Zemke-Górecka

Korekta i redakcja techniczna: zespół

Projekt okładki: Maciej Skindzier

Rada Programowa: Robert Ciborowski, Adam Doliwa, Maciej Etel, Wojciech Filipkowski, Ewa Guzik-Makaruk, Lech Andrzej Jamróz, Izabela Kraśnicka, Tchon Li Ku, Jarosław Matwiejuk, Andrzej Panasiuk, Maciej Perkowski (przewodniczący), Mirosław Sobecki, Wojciech Śleszyński, Iwona Wrońska

Redakcja Wydawnictwa Prawo i Partnerstwo: Anna Drabarz, Katarzyna Dziejdzik (redaktor naczelny), Wioleta Hryniewicka-Filipkowska, Agnieszka Grajewska, Agnieszka Jabłońska, Łukasz Kierznowski, Maciej Skindzier, Konrad Wnorowski, Wojciech Zoń (sekretarz)

© Copyright by Wydawnictwo Prawo i Partnerstwo, Białystok 2015

Wszelkie prawa zastrzeżone. Żadna część niniejszej publikacji nie może być reprodukowana, przechowywana i przetwarzana jako źródło danych w jakiegokolwiek formie zapisu bez pisemnej zgody wydawcy.

ISBN: 978-83-64474-05-7 (wersja papierowa)

ISBN: 978-83-64474-06-4 (wersja elektroniczna)

Publikacja została wydana przy wsparciu finansowym
Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku

Wydawca

Wydawnictwo Prawo i Partnerstwo

15-213 Białystok

ul. Mickiewicza 1/101

Tel.: +48 85 745 72 07

Fax.: +48 85 745 72 03

SPIS TREŚCI

Wstęp	9
I. Sądownictwo powszechne i administracyjne jako kluczowy obszar aktywności zawodowej pełnomocników procesowych na Podlasiu	13
1.1. Mapa sądownictwa powszechnego na Podlasiu	13
1.2. Podstawy prawne i organizacyjne funkcjonowania sądownictwa powszechnego na Podlasiu	14
1.3. Funkcjonowanie i właściwości sądów rejonowych, sądów okręgowych oraz sądu apelacyjnego	16
1.4. Podstawy prawne i organizacyjne funkcjonowania Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Białymstoku. Struktura rozpoznawania spraw	18
II. Historia i (wspólna?) przyszłość wykonywania zawodu adwokata i radcy prawnego w Polsce	23
2.1. Historia zawodu adwokata i radcy prawnego w Polsce	25
2.2. Świadczenie pomocy prawnej przez adwokata i radcę prawnego współcześnie	30
2.3. Przyszłość świadczenia pomocy prawnej przez adwokatów i radców prawnych w Polsce w ramach wspólnego samorządu	33

III. Postawy wobec adwokatów i radców prawnych oraz świadczonych przez nich usług. Diagnoza, uwarunkowania i perspektywy.....	37
3.1. Świadomość społeczna.....	38
3.2. Świadomość prawna.....	39
3.3. Postawy	40
IV. Wyniki badania „Dostęp do adwokata i radcy prawnego poszczególnych miast województwa podlaskiego: Suwałki, Białystok, Łomża”	49
4.1. Metodologia badań.....	49
4.2. Postawy mieszkańców województwa podlaskiego wobec adwokatów i radców prawnych w ujęciu zbiorczym	51
4.2.1. Profil respondentów	51
4.2.2. Postawy wobec adwokatów i radców prawnych osób korzystających z ich usług	54
4.2.3. Postawy wobec adwokatów i radców prawnych osób niekorzystających z ich usług	68
4.3. Postawy mieszkańców województwa podlaskiego wobec adwokatów i radców prawnych w ujęciu terytorialnym (kryterium miejsca zamieszkania)	74
4.3.1. Białystok	74
4.3.1.1. Profil respondentów	74
4.3.1.2. Postawy wobec adwokatów i radców prawnych osób korzystających z ich usług.....	76
4.3.1.3. Postawy wobec adwokatów i radców prawnych osób niekorzystających z ich usług.....	90

4.3.2. Suwałki	95
4.3.2.1. Profil respondentów	95
4.3.2.2. Postawy wobec adwokatów i radców prawnych osób korzystających z ich usług.....	98
4.3.2.3. Postawy wobec adwokatów i radców prawnych osób niekorzystających z ich usług.....	111
4.3.3. Łomża	117
4.3.3.1. Profil respondentów	117
4.3.3.2. Postawy wobec adwokatów i radców prawnych osób korzystających z ich usług.....	120
4.3.3.3. Postawy wobec adwokatów i radców prawnych osób niekorzystających z ich usług.....	134
4.3.4. Inne miejscowości.....	139
4.3.4.1. Profil respondentów	139
4.3.4.2. Postawy wobec adwokatów i radców prawnych osób korzystających z ich usług.....	142
4.3.4.3. Postawy wobec adwokatów i radców prawnych osób niekorzystających z ich usług.....	155
Podsumowanie	161
Bibliografia	163
Aneks	171

Wstęp

Spośród zawodów prawniczych najwięcej emocji budzi szeroko pojęta Palestra (choć ostatnio wizerunek sędziów stał się pod tym względem „konkurencyjny”). Stopniowe zrównywanie statusu procesowego, wzrost liczebny korporacji, a także umiędzynarodowienie (zwłaszcza w ramach Unii Europejskiej), dodatkowo dynamizują sytuację. Emocje są jak mgła, która utrudnia rzetelny ogląd obrazu, choć może się podobać odbiorcom.

Palestra nie jest jednak zgrupowaniem celebrytów czy też czysto biznesowym zbiorem interesów, lecz dychotomiczną strukturą korporacyjną, na której od wieków spoczywa bardzo odpowiedzialne zadanie klarownego równoważenia obrotu prawnego, a w szczególności jego strony procesowej. Przede wszystkim, zarówno adwokaci jak i radcy prawni są – bo być muszą – profesjonalnymi prawnikami. Tym samym trudno u nich o istotne deficyty wiedzy praktycznej. Nauka w wykonaniu doświadczonych ekspertów wypełnia ewentualne luki poprzez komentarze i inne specjalistyczne opracowania. Wyzwaniem zaś jest włączenie w proces transferu naukowo-praktycznego na rzecz Palestry adeptów nauki, tj. członków studenckich kół naukowych, doktorantów i młodych pracowników.

Korzystając ze sposobności, jaką była międzynarodowa konferencja pt. „Rola pełnomocnika procesowego w postępowaniu sądowym. Praktyka Polski i Litwy w warunkach współpracy europejskiej” w Gawrych Rudzie k. Suwałk, odbywająca się w dniach 18-19 czerwca 2015 r., studenci Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku wespół ze studentami z Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach oraz z Państwowej Wyższej Szkoły Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży, pod opieką merytoryczną pracowników Wydziału Prawa, przeprowadzili szerokie badania społeczne w zakresie dostępu do adwokata i radcy prawnego poszczególnych mieszkańców miast województwa podlaskiego: Białegostoku, Suwałk i Łomży. Zarówno próba badawcza (945 osób) jak i jednoczesny przebieg badań pozwalają wyrazić nadzieję, że uzyskane wyniki stanowią nie tylko

interesujący, ale w znacznym stopniu miarodajny obraz postaw społeczeństwa zamieszkałego w obszarze właściwości trzech sądów okręgowych (w Białymstoku, Łomży i Suwałkach) wobec zawodów adwokata i radcy prawnego. Ich prezentację poprzedza przedstawienie środowiska działania adwokatów i radców prawnych – w rozdziale pierwszym została opisana struktura sądów, która pozwala na zobrazowanie ogólnej skali działalności profesjonalnych pełnomocników procesowych. Ponadto przedstawiono aktualny status prawny adwokata i radcy prawnego w prawie polskim jako miarodajny układ odniesienia przy czytelniczym oglądzie wyników badań. Gruntownie też wyjaśniono istotę postawy jako przedmiotu badań i oceny. Wyniki badań zaprezentowano w typowej formie, włączając w to wizualizacje w postaci diagramów.

Zarówno zakres problematyki jak i prezentacji został odzwierciedlony szeroko i wieloaspektowo (co zapewne nie jest doskonałe), gdyż przedsięwzięcie ma charakter pierwotny. Zakładamy, że kolejne badania zostaną znacząco udoskonalone wskutek uwag Czytelników, o które serdecznie prosimy życząc pożytecznej lektury.

Autorzy

Białystok, grudzień 2015 r.

I. Sądownictwo powszechne i administracyjne jako kluczowy obszar aktywności zawodowej pełnomocników procesowych na Podlasiu

1.1. Mapa sądownictwa powszechnego na Podlasiu

Sądownictwo powszechne na Podlasiu zorganizowane jest, podobnie jak i w innych regionach Polski na zasadzie hierarchiczności dwuinstancyjnej oraz terytorialności podmiotowej. W tym aspekcie mówi się o tak zwanej apelacji białostockiej lub podlaskiej. Obejmuje ona bowiem obszar kompetencyjny należący do Sądu Apelacyjnego w Białymstoku, który swoim zakresem terytorialnym obejmuje z kolei okręgi i rejony, czyli właściwości terytorialne przyporządkowane sądom okręgowym i właściwości terytorialne należące do sądów rejonowych. Do apelacji białostockiej należy pięć okręgów oraz dwadzieścia sześć rejonów. Są to okręgi w Białymstoku, Łomży, Olsztynie, Suwałkach i Ostrołęce oraz rejony dla sądu okręgowego w Białymstoku: w Białymstoku, Bielsku Podlaskim i Sokółce; dla okręgu w Łomży: rejony w Grajewie, Łomży, Wysokiem Mazowieckiem i w Zambrowie. Do okręgu olsztyńskiego należą sądy rejonowe w: Olsztynie, Bartoszycach, Biskupcu, Giżycku, Kętrzynie, Lidzbarku Warmińskim, Mrągowie, Nidzicy, Pisz i Szczytnie. Z kolei do okręgu w Suwałkach należą sądy rejonowe w: Suwałkach, Augustowie, Ełku i Olecku. Natomiast do ostatniego okręgu w Ostrołęce należą sądy rejonowe w: Ostrołęce, Ostrowi Mazowieckiej, Przasnyszu, Pułtusku i Wyszku.¹ Należy zaznaczyć w tym miejscu, że cztery sądy rejonowe, mianowicie w Pisz, Grajewie, Wysokiem Mazowieckiem i Pułtusku należące do okręgów łomżyńskiego, olsztyńskiego i ostrołęckiego wróciły na mapę sądownictwa od 1 stycznia 2015 r. (po wcześniejszej ich likwidacji). Z powyższego wynika natomiast jednoznacznie, że w istocie określenie apelacji białostockiej nie pokrywa się z obszarem województwa podlaskiego, a jest w istocie pojęciem znacznie szerszym, gdyż obejmuje część województwa mazowieckiego

¹ Informacje ze strony Sądu Apelacyjnego w Białymstoku, tryb dostępu: www.bialystok.sa.gov.pl (31.12.2015r.).

(Ostrołęka) oraz warmińsko-mazurskiego (Olsztyn). Nie pokrywają się także niektóre właściwości terytorialne sądów okręgowych w odniesieniu do sądów rejonowych. Tak na przykład Ełk pozostał w okręgu suwalskim a nie olsztyńskim. Co ciekawsze właściwości te nie pokrywają się także z dawnym podziałem terytorialnym kraju na 49 województw, który przestał obowiązywać od dnia 1 stycznia 1999 r. Wydaje się jednak, że podział obecny jest jak najbardziej optymalnym z punktu widzenia obciążeń sądów rejonowych i okręgowych, a także dostępem do tych sądów.

1.2. Podstawy prawne i organizacyjne funkcjonowania sądownictwa powszechnego na Podlasiu

Pierwotny obszar właściwości apelacji białostockiej określony został rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 sierpnia 1990 roku w sprawie utworzenia sądów apelacyjnych w Warszawie, Białymstoku, Gdańsku, Lublinie, Łodzi, Poznaniu i Rzeszowie oraz określenia ich siedzib i obszarów właściwości.² W związku ze zmianą podziału terytorialnego kraju zmieniły się także obszary właściwości sądów apelacyjnych, w tym sądu apelacyjnego w Białymstoku. Obecnie obowiązują, wielokrotnie zmieniane przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 października 2014 r. w sprawie ustalenia siedzib i obszarów właściwości sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych.³ Rozporządzenie weszło w życie 1 stycznia 2015 r. i z pewnymi zmianami obowiązuje do dnia dzisiejszego.

Do podstaw prawnych i organizacyjnych funkcjonowania sądownictwa powszechnego na Podlasiu należy zaliczyć przede wszystkim ustawę ustrojową sądownictwa powszechnego z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (j.t. Dz.U. z 2015 r., poz. 133 ze zm. – dalej jako p.u.s.p.) oraz regulamin urzędowania sądów powszechnych zawarty w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. (Dz.U. z 2015 r., poz. 3216 – dalej jako r.u.s.p.). Wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 2016 r.

² Dz.U. Nr 56, poz. 335.

³ Dz.U. z 2014 r., poz. 1407 ze zm.

Zgodnie z brzmieniem art. 1 p.u.s.p. sądami powszechnymi są sądy rejonowe, sądy okręgowe i sądy apelacyjne, sprawujące wymiar sprawiedliwości nienależący do sądów administracyjnych, sądów wojskowych oraz Sądu Najwyższego. Należy także zaznaczyć, że sądy powszechne wykonują także inne zadania z zakresu ochrony prawnej, powierzone w drodze innych ustaw (§ 3). Organizacja sądownictwa powszechnego zawarta została w rozdziale 2 ustawy. Zgodnie z treścią art. 10 p.u.s.p. sąd rejonowy tworzy się dla jednej lub większej liczby gmin, a w uzasadnionych przypadkach (chodzi o wielkość gmin) mogą być utworzone więcej niż jeden sąd rejonowy dla obszaru jednej gminy. Dnia 15 lipca 2014 r. weszła w życie nowelizacja ustawy dodająca w art. 10 paragraf 1a, który w sposób istotny doprecyzował zakres i zasady tworzenia sądów rejonowych. Obecnie zatem sąd rejonowy tworzy się dla obszaru jednej lub większej liczby gmin zamieszkałych przez co najmniej 5 000 mieszkańców, jeżeli łączna liczba spraw cywilnych, karnych, rodzinnych i nieletnich wpływających do istniejącego sądu rejonowego z obszaru tej gminy lub kilku gmin wynosi co najmniej 5 000 w ciągu jednego roku kalendarzowego. Oznacza to, że ustawodawca wprowadził zarówno kryterium podmiotowe uzależnione od ilości mieszkańców danej gminy, jak i kryterium ilościowe odnoszące się do realnego wpływu spraw w danym roku kalendarzowym. Nie oznacza to jednak, że ustawodawca nie wprowadził wyjątków. Już w § 1b norma prawna dopuszcza bowiem możliwość utworzenia sądu rejonowego dla obszaru jednej lub większej ilości gmin w sytuacji, gdy liczba mieszkańców nie przekracza 50 000, uzależniając jednak taką możliwość od wpływu spraw w roku kalendarzowym (nie mniej niż 5 000) oraz pod warunkiem, że zmiana taka nie spowoduje, iż dotychczas funkcjonujący sąd rejonowy dla tego obszaru przestanie spełniać kryteria określone w ustawie. Podobne kryteria stosowane są przy likwidacji sądów rejonowych. Sąd może być zniesiony, jeżeli łączna liczba spraw wpływających do tego sądu nie przekracza 5 000 spraw w każdym roku kalendarzowym przez okres trzech lat. Zgodnie z brzmieniem art. 10 § 2 p.u.s.p. sąd okręgowy tworzy się dla obszaru właściwości co najmniej dwóch sądów rejonowych, a apelacyjny dla obszaru co najmniej dwóch okręgów sądowych (§ 3). Jak widać apelacja

białostocka jest dosyć dużą obszarowo jednostką, gdyż obejmuje pięć okręgów i aż dwadzieścia sześć rejonów sądowych.

1.3. Funkcjonowanie i właściwości sądów rejonowych, sądów okręgowych oraz sądu apelacyjnego

Zasadniczo podstawy funkcjonowania oraz właściwości zarówno sądów rejonowych, sądów okręgowych, jak i apelacyjnego tak w województwie podlaskim (apelacji białostockiej), jak i w innych rejonach kraju oparte są o ustawę Prawo o ustroju sądów powszechnych, regulamin urzędowania sądów powszechnych oraz kodeks postępowania cywilnego. Zgodnie z art. 11 p.u.s.p. sądy dzielą się na wydziały, a wydziałem kieruje prezes sądu, wiceprezes lub inny sędzia albo asesor sądowy, z zastrzeżeniem, że przewodniczącym wydziału ksiąg wieczystych oraz wydziału gospodarczego do spraw rejestru zastawów jest referendarz sądowy, co nie wyklucza w uzasadnionych przypadkach, aby funkcję tę sprawował sędzia lub asesor sądowy (art. 11 § 2a p.u.s.p.). Z kolei zgodnie z § 15 rozporządzenia w sprawie wewnętrznego urzędowania sądów liczba wydziałów w sądzie uzależniona jest od liczby wpływających do tego sądu spraw oraz liczby stanowisk sędziowskich i asesorskich lub liczby stanowisk referendarskich. Wydziały rozpoznające sprawy jednego rodzaju tworzą piony karny, cywilny, rodzinny i nieletnich, gospodarczy, pracy i ubezpieczeń społecznych oraz wieczystoksięgowy. Natomiast liczba stanowisk sędziowskich, asesorskich lub referendarskich tworzonego wydziału, z wyjątkiem wydziału wizytacji, nie może być mniejsza niż 5 sędziów i asesorów sądowych lub referendarzy sądowych, łącznie z przewodniczącym, chyba że w danym sądzie, z uwagi na niewielką liczbę stanowisk sędziowskich, asesorskich lub referendarskich, jest konieczne utworzenie wydziałów składających się z mniejszej liczby etatów. W sądzie okręgowym może być utworzony wydział wizytacji lub referat do spraw wizytacji do wykonywania czynności z zakresu wewnętrznego nadzoru administracyjnego nad działalnością administracyjną sądów. W sądzie apelacyjnym tworzy się wydział wizytacji do wykonywania czynności z zakresu wewnętrznego nadzoru administracyjnego nad działalnością administracyjną sądów oraz współpracy szkoleniowej

z Krajową Szkołą Sądownictwa i Prokuratury. Poszczególne wydziały sądu oznacza się kolejnymi cyframi rzymskimi (§ 18). Jeżeli natomiast liczba spraw określonego rodzaju jest znaczna lub systematycznie wzrasta, a ponadto są odpowiednie warunki kadrowe i lokalowe, w ramach wydziałów mogą być tworzone sekcje wydziału. Sekcje tworzy prezes sądu apelacyjnego, za zgodą Ministra Sprawiedliwości, przy czym w wydziałach sądów okręgowych i rejonowych z obszaru właściwości sądu okręgowego – na wniosek prezesa sądu okręgowego. Dla przykładu Sąd Okręgowy w Olsztynie dzieli się na dziewięć wydziałów: I Wydział Cywilny, II Wydział Karny, III Wydział Penitencjarny i Nadzoru nad Wykonywaniem Orzeczeń Karnych, IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, V Wydział Gospodarczy, VI Wydział Cywilny Rodzinny, VII Wydział Karny Odwoławczy, VIII Wydział Wizytacyjny i IX Wydział Cywilny Odwoławczy. Ponadto sąd ten posiada pięć oddziałów: administracyjny, kadr, finansowy, gospodarczy i informatyczny. Sąd apelacyjny w Białymstoku składa się natomiast z czterech wydziałów: I Wydział Cywilny, II Wydział Karny, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oraz IV Wydział Wizytacji - do wykonywania czynności nadzoru nad działalnością administracyjną sądów okręgowych i rejonowych. Przy wydziale została utworzona Sekcja do spraw Szkolenia Aplikantów i Doskonalenia Kadr, która zajmuje się szkoleniami aplikantów i doskonaleniem kadr pracowników sądów oraz innych jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Sprawiedliwości w okręgu Sądu Apelacyjnego. Z kolei Sąd Rejonowy w Sokółce dzieli się wewnętrznie na cztery wydziały: I Wydział Cywilny, II Wydział Karny; III Wydział Rodzinny i Nieletnich oraz IV Wydział Ksiąg Wieczystych. Właściwość miejscowa i rzeczowa sądów okręgowych i sądu apelacyjnego określona została natomiast w przepisach kodeksu postępowania cywilnego. Do właściwości sądów okręgowych należą sprawy: o prawa niemajątkowe i łącznie z nimi dochodzone roszczenia majątkowe oprócz spraw o ustalenie lub zaprzeczenie pochodzenia dziecka, o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa oraz o rozwiązanie przysposobienia; o ochronę praw autorskich i pokrewnych, jak również dotyczących wynalazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych, oznaczeń geograficznych i topografii układów scalonych oraz

o ochronę innych praw na dobrach niematerialnych; o roszczenia wynikające z Prawa prasowego; o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu sporu przewyższa siedemdziesiąt pięć tysięcy złotych, oprócz spraw o alimenty, o naruszenie posiadania, o ustanowienie rozdzielności majątkowej między małżonkami, o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym oraz spraw rozpoznawanych w elektronicznym postępowaniu upominawczym; o wydanie orzeczenia zastępującego uchwałę o podziale spółdzielni; o uchylenie, stwierdzenie nieważności albo o ustalenie nieistnienia uchwał organów osób prawnych lub jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną; o zapobieganie i zwalczanie nieuczciwej konkurencji; o odszkodowanie z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem. Sądy rejonowe rozpoznają natomiast wszystkie sprawy niezastrzeżone do właściwości sądów okręgowych. Sądy apelacyjne są natomiast sądami drugiej instancji (odwoławczymi) od orzeczeń zapadających w sądach okręgowych (art. 367 Kpc).

1.4. Podstawy prawne i organizacyjne funkcjonowania Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Białymstoku. Struktura rozpoznawania spraw

Ośrodek zamiejscowy Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie powstał w Białymstoku w roku 1994 i funkcjonował do czasu wejścia w życie reformy sądownictwa administracyjnego, czyli do końca 2003 roku. Od 1 stycznia 2004 r. kontrolę działalności orzeczniczej organów administracyjnych na terenie województwa podlaskiego pełni Wojewódzki Sąd Administracyjny z siedzibą w Białymstoku, jako sąd pierwszej instancji. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Białymstoku utworzony został na mocy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 25 kwietnia 2003 r. w sprawie utworzenia wojewódzkich sądów administracyjnych oraz ustalenia ich siedzib i obszarów właściwości (Dz.U. Nr 72, poz. 652 ze zm.). Podstawą funkcjonowania sądu jest ustawa z dnia 25 lipca 2002 r. Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz.U. z 2014 r. poz. 1647 ze zm. – dalej jako

p.u.s.a.) oraz rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 5 sierpnia 2015 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania wojewódzkich sądów administracyjnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1177). Zgodnie z art. 1 p.u.s.a. sądy administracyjne sprawują wymiar sprawiedliwości przez kontrolę działalności administracji publicznej oraz rozstrzyganie sporów kompetencyjnych i o właściwość między organami jednostek samorządu terytorialnego, samorządowymi kolegiami odwoławczymi i między tymi organami a organami administracji rządowej. W myśl natomiast art. 16 p.u.s.a wojewódzki sąd administracyjny tworzy się dla jednego województwa lub dla większej liczby województw. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego, w drodze rozporządzenia, tworzy i znosi wojewódzkie sądy administracyjne oraz ustala ich siedziby i obszar właściwości, a także może tworzyć, poza siedzibą sądu, i znosić wydziały zamiejscowe tych sądów. Z powyższego wynika, że w zakresie kognicji terytorialnej wojewódzkie sądy administracyjne w zasadniczy sposób różnią się od sądownictwa powszechnego, gdyż obszarem ich właściwości jest w zasadzie województwo. Jednakże od dnia 11 października 2008 roku do zakresu działalności WSA w Białymstoku, mocą ustawy, należą także sprawy z zakresu działania: ministra właściwego do spraw finansów publicznych dotyczących wydawania w indywidualnych sprawach pisemnych interpretacji przepisów prawa podatkowego (interpretacje indywidualne), o których mowa w art. 14b ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2005 r., Nr 8, poz. 60, z późn. zm.); Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych dotyczących umorzenia, odroczenia terminu płatności lub rozłożenia na raty należności z tytułu składek, o których mowa w art. 28-29 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74, z późn. zm.) oraz Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego dotyczących umorzenia, odroczenia terminu płatności lub rozłożenia na raty należności z tytułu składek, o których mowa w art. 41a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291, Nr 67, poz. 411 i Nr 70, poz. 416). Zgodnie z brzmieniem art. 17 p.u.s.a. wojewódzki sąd administracyjny dzieli się na wydziały, które tworzy i znosi Prezes Naczelnego Sądu

Administracyjnego. Wydziałem w wojewódzkim sądzie administracyjnym kieruje prezes lub wiceprezes sądu albo wyznaczony sędzia. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Białymstoku składa się z dwóch wydziałów orzeczniczych: I Wydziału Finansowego, II Wydziału Ogólno-administracyjnego oraz Wydziału Informacji Sądowej. Odnośnie właściwości rzeczowej Wojewódzki Sąd Administracyjny w Białymstoku sprawuje kontrolę działalności administracji publicznej pod względem zgodności z prawem jako sąd administracyjny I instancji. Kontrola działalności administracji publicznej obejmuje orzekanie w sprawach skarg na:

1. decyzje administracyjne;
2. postanowienia wydane w postępowaniu administracyjnym, na które służy zażalenie albo kończące postępowanie, a także na postanowienia rozstrzygające sprawę co do istoty;
3. postanowienia wydane w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym, na które służy zażalenie;
4. inne niż określone w pkt 1-3 akty lub czynności z zakresu administracji publicznej dotyczące uprawnień lub obowiązków wynikających z przepisów prawa;
5. akty prawa miejscowego organów jednostek samorządu terytorialnego i terenowych organów administracji rządowej;
6. akty organów jednostek samorządu terytorialnego i ich związków, inne niż określone w pkt 5, podejmowane w sprawach z zakresu administracji publicznej; akty nadzoru nad działalnością organów jednostek samorządu terytorialnego;
7. bezczynność organów w przypadkach określonych w pkt 1-4.

Wojewódzki Sąd Administracyjny orzeka także w sprawach, w których przepisy ustaw szczególnych przewidują sądową kontrolę i stosują środki określone w tych przepisach. Sądy administracyjne rozstrzygają spory o właściwość między organami jednostek samorządu terytorialnego i między samorządowymi kolegiami odwoławczymi, o ile

odrębna ustawa nie stanowi inaczej, oraz spory kompetencyjne między organami tych jednostek a organami administracji rządowej.

W zakresie struktury rozpoznawanych przez sąd spraw, wpływ spraw w roku 2014 zamknął się liczbą 2 091 (obydwa wydziały orzecznicze), z tego do Wydziału Finansowego wpłynęło 678 spraw, a do ogólnoadministracyjnego 1 413 spraw. Rozpoznanych w 2014 r. zostało 2 216 (1 452 na rozprawie, a 674 na posiedzeniu niejawnym). Odpowiednio w roku 2015 wpływ spraw wyniósł 2 331 z czego załatwiono 2074 sprawy (1 523 na rozprawie i 551 na posiedzeniu niejawnym). Przedmiotowo najbardziej reprezentatywną grupę spraw rozpoznawanych przez sąd w 2015 r. stanowiły sprawy z zakresu: działalności gospodarczej (794 sprawy plus pozostałe z 2014 r.), w tym gry losowe i zakłady wzajemne (789 spraw), co stanowiło 35,85% ogólnego wpływu obydwu wydziałów łącznie. Sprawy podatkowe w 2015 r. stanowiły 21,40% ogólnego wpływu (474 sprawy), z czego w zakresie podatku od towarów i usług – 114 spraw; w zakresie podatku dochodowego od osób fizycznych – 102 sprawy, a w zakresie podatku od nieruchomości – 78 spraw. Sprawy budowlane stanowiły 8,58% ogólnego wpływu spraw (190 spraw), sprawy z zakresu pomocy społecznej – 6,19% ogólnego wpływu spraw (137 spraw), sprawy z zakresu subwencji unijnych, funduszy strukturalnych i regulacji rynków branżowych – 5,91% ogólnego wpływu spraw (131 sprawy), a sprawy z zakresu wywłaszczenia i zwrotu wywłaszczonych nieruchomości – 3,84% ogólnego wpływu (85 spraw). W zakresie załatwienia spraw w poszczególnych wydziałach orzeczniczych dane za 2015 r. przedstawiają się następująco: w Wydziale I na rozprawie zakończono 733 sprawy, z czego poprzez uwzględnienie skargi 80 spraw (10,91%), poprzez oddalenie skargi – 639 co stanowi 87,18%, odrzucenie skargi – 2 (0,13%, w inny sposób – 12 (0,79%). Na posiedzeniu niejawnym załatwionych zostało 247 spraw, w tym w przypadku 120 spraw skargę odrzucono. W Wydziale II natomiast załatwiono na rozprawie 790 spraw, z czego w 213 skargę uwzględniono (26,96%), w 528 sprawach skargę oddalono (66,83%, a w 18 przypadkach skargę odrzucono (2,28%). W 31 sprawach zakończono sprawę w inny sposób (3,92%). Na posiedzeniu niejawnym załatwiono 551 spraw, w tym w 314 przypadkach skargę

odrzucono.⁴ Pamiętać przy tym należy, że sąd administracyjny jest sądem szczególnym, jeżeli chodzi o postępowanie przed nim i reprezentacje pełnomocników profesjonalnych, mianowicie adwokatów, radców prawnych, doradców podatkowych i rzeczników patentowych. Sąd ten bowiem rozpoznaje sprawę na podstawie zgromadzonego przez organy administracyjne materiału dowodowego i nie przeprowadza własnego postępowania dowodowego i wyjaśniającego. Jako „sąd prawa” nie przesłuchuje świadków, a dowody powstałe po dniu wydania skarżonej decyzji przyjmuje wyłącznie w wyjątkowych okolicznościach uzależnionych od charakteru sprawy (np. w przypadku postępowań nadzwyczajnych takich jak wznowienie postępowania, czy stwierdzenie nieważności decyzji). Pełnomocnicy procesowi, zarówno profesjonalni jak i pozostali często jednak o tym zapominają.

⁴ Zob. szerzej w zakresie działalności WSA w Białymstoku – Informacja o działalności Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Białymstoku w 2014 roku i w 2015 roku, tryb dostępu: www.bialystok.wsa.gov.pl (31.12.2015r.).

II. Historia i (wspólna?) przyszłość wykonywania zawodu adwokata i radcy prawnego w Polsce

Wykonywanie zawodu adwokata lub radcy prawnego, rozumiane szeroko, jako świadczenie pomocy prawnej, m.in. poprzez zastępstwo procesowe, ma bardzo długą tradycję i sięga czasów starożytnych. Współcześnie, jak i w czasach dawnych pomoc prawna udzielana była przez różne osoby i zależała przede wszystkim od potrzeby strony zwracającej się z prośbą o poradę. W literaturze wskazuje się, że rzymski mówca występujący w procesach jako „przyjaciel” wspierający stronę (ale nie będący zastępcą procesowym), nazywany (łac.) *advocatus* (od łac. *ad voco* – wołanie o pomoc, o radę), uważany jest za jedną z pierwszych osób, które świadczyły w Rzymie pomoc prawną⁵. Jego zadaniem było udzielanie porad stronie przed i w trakcie procesu. Obok osoby określanej jako (łac.) *advocatus*, w trakcie procesu występował także (łac.) *orator*, który wygłaszał przemówienia popierające twierdzenia strony, tak aby przekonać sąd o jej racjach⁶. Poza „przyjacielem” strony (łac. *advocatus*), oraz mówcą (łac. *orator*), inną osobą występującą w procesie i wspierającą stronę, ale nie występującą w jej imieniu, był (łac.) *patronus*⁷. Zadaniem patrona było wniesienie sprawy do sądu i pomoc stronie, która znajdowała się w trudnej sytuacji, w interpretacji świeckich i religijnych orzeczeń sądowych. Także w starożytnym Rzymie, w okresie Republiki, pomimo wcześniejszego braku możliwości prowadzenia procesu w imieniu strony, wykształciły się dwa rodzaje zastępstwa procesowego: (łac.) *cognitor* (ustanawiany w sposób formalny przed sądem) i (łac.) *procurator* (działający na podstawie nieformalnego zlecenia, którejkolwiek ze stron)⁸.

Świadczenie pomocy prawnej w Rzymie, w tym również kształt zastępstwa procesowego, uległy dalszej ewolucji. Podobna sytuacja miała

⁵ A. Redzik, *Szkic o dziejach adwokatury polskiej*, „Palestra” 2008, nr 11-12, s. 13.

⁶ M. Jonaitis, I. Žalėniėnė, *The Concept of BAR and Fundamental Principles of an Advocate’s Activity in Roman Law*, „Jurisprudencija” 2009, 3 (117), s. 300-301.

⁷ W. Litewski, *Rzymski proces cywilny*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” 1998, DCCCLVII/, s. 42.

⁸ W. Wołodkiewicz, M. Zabłocka, *Prawo rzymskie. Instytucje*, Warszawa 1996, s. 283.

i ma nadal miejsce w Polsce. W aktualnym stanie prawnym nie można mówić o istnieniu kompleksowego, jednolitego, odpłatnego i nieodpłatnego systemu świadczenia pomocy prawnej. Istnieje szereg ustaw regulujących prawnicze (adwokaci, radcowie prawni, notariusze) i pokrewne (rzecznicy patentowi, doradcy podatkowi) zawody zaufania publicznego oraz zbiór ustaw odnoszących się do instytucji publicznych i organizacji pozarządowych, i świadczonej przez nie pomocy prawnej⁹. W przeszłości ustawodawca kilkakrotnie podejmował próbę ujednoczenia regulacji we wskazanym zakresie¹⁰. Próby te wiązały się m.in. z propozycją zrównania ze sobą zawodów adwokata i radcy prawnego, a nawet połączenia ich¹¹. Reakcją na wskazanie działania ustawodawcy były m.in. publiczne debaty nt. różnic w istniejącym obowiązku świadczenia pomocy prawnej przez adwokatów i radców prawnych oraz o sens istnienia dwóch odrębnych grup zawodowych. Dlatego też warto odnieść się do problematyki istnienia odrębnego zawodu adwokata i radcy prawnego w Polsce, koncentrując się przede wszystkim na problematyce wykonywaniu zawodu przez obie grupy.

W związku z tym, celem niniejszego rozdziału jest przedstawienie obecnie obowiązujących regulacji prawnych zawodu adwokata i radcy prawnego, w zakresie obowiązku świadczenia przez nich pomocy prawnej. Ponadto intencją jest także analiza przepisów prowadząca do wskazania podobieństw i różnic występujących, w związku z udzielaniem przez adwokatów i radców prawnych pomocy prawnej oraz odpowiedź na pytanie o odrębną przyszłość obu zawodów. Analiza przepisów i zrozumienie odrębności obu zawodów nie jest możliwe bez przyjrzenia się historii kształtowania się zawodu adwokata i radcy prawnego. Dlatego w pierwszej kolejności należy zacząć od przedstawienia ogólnego rysu historycznego rozwoju obu zawodów prawniczych w Polsce.

⁹ Zob. np.: Marta J. Skrodzka (red.), *System poradnictwa prawnego i obywatelskiego w Polsce. Wdrażanie rozwiązań modelowych*, Warszawa 2014.

¹⁰ Tak np.: *Ibidem*.

¹¹ Zob. dalsza część opracowania i uwagi tam zawarte.

2.1. Historia zawodu adwokata i radcy prawnego w Polsce

Analizując historię zawodu adwokata i radcy prawnego należy zauważyć, że początkowo tj. w XI - XIV w. nie posługiwano się pojęciem adwokat, czy radca prawny. Pomoc prawną świadczyły inne osoby, które stanowiły pierwowzór zawodu adwokata, jako zawodu starszego i pierwszego w stosunku do zawodu radcy prawnego¹². Warto zaznaczyć, że bardzo różnie można określić moment powstania każdego ze wskazanych zawodów. Uzależnione jest to od rozumienia słowa adwokat, czy radca prawny. Każdy z tych zawodów może być bowiem rozumiany jako polegający na świadczeniu pomocy prawnej, uregulowany prawnie, gdzie osoby go wykonujące są zrzeszone lub jako zawód nieuregulowany prawnie, gdzie osoby go wykonujące nie są zrzeszone.

Pomimo tak odmiennej możliwości rozumienia pojęcia adwokat i radca prawny, należy podkreślić, że w Polsce początki profesjonalnego świadczenia pomocy prawnej datuje się na okres państwa Piastów i XI – XIV w. W tym czasie najpierw wykształciła się instytucja prolocutora (łac. *prolocutor*) – tzw. podpowiadacza, który występował w procesie obok strony i wspierał ją przez znajomość sztywnych formułek charakterystycznych dla ówczesnego postępowania sądowego; a następnie prokuratora (łac. *procurator*) będącego pełnomocnikiem procesowym (początkowo reprezentującym najczęściej przedstawicieli kościoła, czy króla), który działał zamiast strony i w jej imieniu – na podstawie umocowania dokonanego ustnie przez stronę wobec sądu¹³. Osoby występujące w roli prokuratora nie były jednak zawodowymi adwokatami, a osobami związanymi więzami krwi, powinowactwa lub bliskiej znajomości z reprezentowaną przez siebie stroną procesową¹⁴. W tym

¹² Tak np. A. Redzik, *op. cit.*, s. 13-14; M. Zaborski, *Zarys ustroju i dziejów Adwokatury Polskiej*, „Palestra” 2003, nr 11-12, s. 56; J. Agacka-Indecka, *Advocare to dla nas zawsze wezwanie na pomoc*, „Palestra” 2008, nr 11-12, s. 9; A. Bereza, *Rys historyczny profesjonalnego świadczenia pomocy prawnej w Polsce*, [w:] A. Bereza (red.), *Zawód radcy prawnego. Historia zawodu i zasady jego wykonywania*, wyd. 5 uzupełnione, Warszawa 2015, s. 15 i nast.

¹³ Tak: A. Bereza, *op. cit.*, s. 15-16, A. Redzik, *op. cit.*, s. 13.

¹⁴ A. Redzik, *op. cit.*, s. 13.

samym okresie pojawiła się pierwsza regulacja prawna odnosząca się do zastępstwa procesowego¹⁵.

Dopiero wiek XV i XVI to czas, kiedy w Polsce wykształciła się instytucja zastępców procesowych wykonujących swoje czynności odpłatnie (łac. *procuratores mercenarii*), na których dodatkowo nałożono obowiązek zaprzysiężenia; oraz czas trybunałów (sądów ostatniej instancji), przy których ustanawiano tzw. palestry trybunalskie – wyspecjalizowane grupy zastępców procesowych nazywanych już nie prokuratorami ale patronami¹⁶. Obok prokuratorów reprezentujących osoby fizyczne pojawili się także: syndycy – prawnicy o wysokich kwalifikacjach zawodowych reprezentujący miasta, stowarzyszenia kupieckie lub inne osoby prawne oraz instygatorzy królewscy – stali zastępcy sądowi reprezentujący króla lub interes skarbu¹⁷. Kolejne setlecia państwa polskiego to rozwój sformalizowania i prawnego uregulowania wykonywania zawodu patrona, poprzez konieczność wykazania m.in. pochodzenia szlacheckiego oraz znajomości prawa (XVII w.), ograniczenie ich liczby przy trybunałach, czy też pomysł zorganizowania samorządu adwokackiego (XVIII w.)¹⁸. Niestety trzy rozbiory Polski dokonane w latach 1772 r., 1793 r. i 1795 r. i tym samym likwidacja państwa polskiego zahamowały dalszy rozwój zawodów świadczących pomoc prawną oraz ich regulacji i na ponad sto lat związały wykonywanie wskazanych zawodów ze zwyczajami i ustawodawstwem rosyjskim, pruskim oraz austriackim.

Odzyskanie przez Polskę niepodległości, spowodowało, że już 24 grudnia 1918 r. został wydany dekret Naczelnika Państwa w przedmiocie statutu tymczasowego Palestry Państwa Polskiego¹⁹, w oparciu o który na terenie Królestwa Kongresowego ustanowiono Naczelną Radę Adwokacką oraz założono pierwsze rady adwokackie

¹⁵ *Ibidem*, s. 13-14.

¹⁶ *Ibidem*, s. 14.

¹⁷ A. Bereza, *op. cit.*, s. 17-18.

¹⁸ M. Zaborski, *op. cit.*, s. 57-59.

¹⁹ Dziennik Praw Państwa Polskiego z 1918 r. Nr 22, poz. 75.

w Warszawie i Lublinie²⁰. Ujednolicenie regulacji prawnych odnoszących się do zawodu adwokata i określających możliwość zrzeszania się, także na ziemiach byłego zaboru austriackiego i pruskiego, nastąpiło najpierw na podstawie rozporządzenia Prezydenta RP z 7 października 1932 r. Prawo o ustroju adwokatury²¹, później na mocy ustawy Prawo o ustroju adwokatury z 4 maja 1938 r.²². Należy zauważyć, że ówczesne ustawodawstwo odnoszące się do zawodu adwokata wprowadziło zasadę zakazu łączenia wykonywanego zawodu adwokata z piastowaniem urzędu w służbie państwowej, pracy w przemyśle lub w handlu, z wyjątkiem czynności radcy prawnego²³. W okresie dwudziestolecia międzywojennego obok samorządu adwokackiego, działały inne niezależne organizacje adwokackie, jak np. Związek Adwokatów Polskich, Zrzeszenie Prawników Socjalistów, Koło Adwokatów RP, Sojusz Ukraińskich Adwokatów i Stowarzyszenie Adwokatów Żydów²⁴.

Trzeba również podkreślić, że obok wspomnianego dekretu z 24 grudnia 1918 r., dekretem Naczelnika Państwa z 19 lutego 1919 r.²⁵ w przedmiocie przepisów tymczasowych o obrońcach sądowych i obrońcach przy sądach pokoju, wprowadzono dodatkowo dwie inne grupy zastępców procesowych, mających świadczyć pomoc prawną. Byli to obrońcy sądowi (dawni obrońcy prywatni), którzy decyzją sądu otrzymali prawo do występowania przed sądami okręgowymi i apelacyjnymi oraz obrońcy przy sądach pokoju, którzy występowali w sprawach należących do właściwości sądów pokoju (a więc także przed wydziałami odwoławczymi sądów okręgowych)²⁶.

Okres dwudziestolecia międzywojennego to podobnie jak w Polsce przedrozbiorowej czas istnienia obok siebie, zarówno zawodu adwokata, jak i innych wskazanych już zawodów świadczących pomoc prawną w tym radcy prawnego, obrońcy sądowego czy obrońcy sądowego przy sądzie

²⁰ M. Zaborski, *op. cit.*, s. 62.

²¹ Dz. U. z 1932 r. Nr 86, poz. 733.

²² Dz. U. z 1938 r. Nr 33, poz. 289.

²³ A. Bereza, *op. cit.*, s. 24.

²⁴ M. Zaborski, *op. cit.*, s. 63.

²⁵ Dz. U. z 1919 r. Nr 15, poz. 205.

²⁶ A. Bereza, *op. cit.*, s. 24.

pokoju. W tamtym okresie zasadniczą różnicą w świadczeniu pomocy prawnej przez adwokata i radcę prawnego była forma jej świadczenia (nie zaś zakres przedmiotowy). Zawód radcy prawnego nie był bowiem uregulowany prawnie i zależał wyłącznie od wewnętrznych regulacji obowiązujących u danego pracodawcy oraz od umowy zawartej przez pracodawcę z radcą prawnym²⁷.

Wybuch II wojny światowej spowodował m.in. rozwiązanie Naczelnej Rady Adwokackiej i wprowadzenie zarządów komisarycznych w radach okręgowych oraz zorganizowanie tajnego samorządu adwokackiego – Tajnej Naczelnej Rady Adwokackiej oraz tajnych rad adwokackich w Warszawie, Krakowie–Katowicach, Lublinie²⁸. Pomimo działań wojennych 1 sierpnia 1944 r. wydano Rozporządzenie Tymczasowe Krajowej Rady Ministrów o podjęciu czynności urzędowych w sądownictwie oraz rozporządzenie o uruchomieniu adwokatury²⁹.

Czas powojenny to okres uzależnienia zarówno wykonywania zawodu adwokata, jak i organizacji samorządu adwokackiego od państwa i partii. Pierwsza zmiana, wprowadzona dekretem z 1945 r. zmieniającym ustawę z 1938 r. wprowadziła możliwość powoływania składów rad adwokackich oraz nowych izb adwokackich przez ministra sprawiedliwości³⁰. Kolejne ustawy: z 27 czerwca 1950 r. o ustroju adwokatury³¹, czy z 19 grudnia 1963 r. o ustroju adwokatury³² wprowadzały dalsze restrykcje, w związku z wykonywaniem zawodu adwokata i możliwością zrzeszania się. Mimo stałego ograniczania i poddawaniu kontroli państwa zawodu adwokata, organy władzy państwowej korzystały z pomocy prawnej udzielanej przez radców prawnych, których zaliczano do kadry pracowników umysłowych³³. Warto wskazać, że w tamtym czasie adwokaci mogli wykonywać wtedy także czynności przewidziane dla radców prawnych. Połowa lat 50-tych XX w.

²⁷ A. Bereza, *op. cit.*, s. 24.

²⁸ A. Redzik, *op. cit.*, s. 19.

²⁹ Dz. U. z 1944 r. Nr 2, poz. 13 i 14.

³⁰ Dz. U. z 1963 r. Nr 57, poz. 309.

³¹ Dz. U. z 1950 r. Nr 30, poz. 275.

³² Dz. U. z 1963 r. Nr 57, poz. 309.

³³ A. Bereza, *op. cit.*, s. 25.

to okres powstania korporacji radców prawnych oraz pierwszych instrukcji dotyczących zasad pracy radców prawnych i ich kwalifikacji w naczelnym organach administracji resortowej, zaś końcówka lat 50-tych to czas, w którym podjęto rozmowy dotyczące utworzenia jednego samorządu zawodowego – adwokatów i radców prawnych, którego członkowie obsługiwaliby zarówno osoby fizyczne, jak i podmioty gospodarcze³⁴. Dyskusja ta została zakończona przez wydanie ważnej dla radców prawnych Uchwały Nr 533 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 1961 r. w sprawie obsługi prawnej przedsiębiorstw państwowych, zjednoczeń oraz banków państwowych, uzupełnionej Uchwałą Nr 400 Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 1963 r. w sprawie zasad wynagradzania radców prawnych³⁵.

Lata 80-te XX wieku to czas odrodzenia niezależnego ruchu adwokackiego w Polsce, m.in. poprzez założenie 17 września 1980 r. w Łodzi Stowarzyszenia Adwokatów i Aplikantów Adwokackich (rozwiązanego w stanie wojennym)³⁶, czy uchwalenia ustawy z 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze³⁷. To także okres prawnego uregulowania zawodu radcy prawnego ustawą z 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych³⁸. Oba zawody są dzisiaj wykonywane w oparciu o wskazane ustawy, które były od czasu ich uchwalenia wielokrotnie nowelizowane, a wprowadzane zmiany, zwłaszcza w ustawie o radcach prawnych, spowodowała zatarcie znacznej liczby wcześniej istniejących różnic w świadczeniu pomocy prawnej przez radców prawnych i adwokatów.

³⁴ *Ibidem*, s. 25-26. Zob. również: M. Adamczyk, J. Zadłużna, *Ewolucja uprawnień radcy prawnego w postępowaniu karnym na przestrzeni wieków*, „Studia Prawnoustrojowe” 15/2012, s. 170–171.

³⁵ *Ibidem*, s. 26.

³⁶ A. Redzik, *op. cit.*, s. 20.

³⁷ Tekst jedn. Dz. U. z 2015 r. poz. 615 ze zm. (dalej jako p.a.).

³⁸ Tekst jedn. Dz. U. z 2015 r. poz. 507 ze zm. (dalej jako u.r.p.).

2.2. Świadczenie pomocy prawnej przez adwokata i radcę prawnego współcześnie

Współcześnie, co już zaznaczono, zarówno zawód adwokata, jak i radcy prawnego są uregulowane prawnie. Ponadto wykonywanie każdego z nich podlega obowiązkowi zrzeszenia w ramach samorządu – adwokackiego lub radcowskiego. Samorządy adwokackie i radcowskie zaś posiadają kodeksy etyki zawodowej i instrumenty w postaci sądownictwa dyscyplinarnego, które umożliwiają im dyscyplinowanie i usuwanie z nich osób niespełniających kryteriów profesjonalnych czy moralnych. Wykonywanie obu zawodów podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu w zakresie odpowiedzialności cywilnej.

Zawód adwokata i radcy prawnego to dzisiaj zawody zaufania publicznego, które polegają na świadczeniu pomocy prawnej. Zgodnie z przepisem art. 4 ust. 1 p.a. zawód adwokata polega on na świadczeniu pomocy prawnej, a w szczególności na udzielaniu porad prawnych, sporządzaniu opinii prawnych, opracowywaniu projektów aktów prawnych oraz występowaniu przed sądami i urzędami. Przy czym przepis art. 4 ust. 2 p.a. stanowi, że pomoc prawna świadczona jest osobom fizycznym, podmiotom gospodarczym oraz jednostkom organizacyjnym. Podobnie został określony zakres przedmiotowy usług świadczonych przez radcę prawnego. Zgodnie z art. 4 u.r.p. wykonywanie zawodu radcy prawnego polega na świadczeniu pomocy prawnej, której celem jest ochrona prawna interesów podmiotów, na których rzecz jest wykonywana (art. 2 u.r.p.). Świadczenie pomocy prawnej przez radcę prawnego polega w szczególności na udzielaniu porad i konsultacji prawnych, sporządzaniu opinii prawnych, opracowywaniu projektów aktów prawnych oraz występowaniu przed urzędami i sądami w charakterze pełnomocnika lub obrońcy (art. 6 ust. 1 u.r.p.). Brak jest jakichkolwiek ograniczeń co do podmiotów, na których rzecz radca prawny może świadczyć pomoc prawną. Powyższe katalogi zakresu świadczenia pomocy prawnej są wyliczeniami przykładowymi, są do siebie jednak bardzo zbliżone, co w praktyce oznacza, że zarówno adwokat, jak i radca prawny mogą świadczyć ten sam rodzaj pomocy prawnej takiej samej grupie podmiotów zainteresowanych.

Zapewnienie możliwości świadczenia takich samych usług prawnych przez obie grupy zawodowe nie jest jednak sytuacją mającą długą tradycję. Polski ustawodawca stopniowo, w zasadzie już od momentu uregulowania prawnego zawodu radcy prawnego w 1982 r., rozszerzał i zmieniał zakres świadczenia pomocy prawnej wskazanej grupie zawodowej, pozostawiając jednocześnie w prawie niezmienionym kształcie zakres świadczenia pomocy prawnej przez adwokatów. W pierwotnym brzmieniu art. 4 u.p.r.³⁹ wykonywanie zawodu radcy prawnego polegało na obsłudze prawnej państwowych i spółdzielczych jednostek organizacyjnych, a także możliwości obsługi organizacji społecznych oraz spółek z udziałem kapitału państwowego, spółdzielczego lub organizacji społecznych. Transformacja systemowa i wprowadzenie ustroju demokratycznego w Polsce spowodowało, że od 1997 r.⁴⁰ zgodnie ze zmienionym brzmieniem art. 4 u.p.r. radca prawny mógł świadczyć pomocy prawną podmiotom gospodarczym, jednostkom organizacyjnym oraz osobom fizycznym, z wyłączeniem spraw rodzinnych, opiekuńczych i karnych. Wyłączenie to jednak nie obejmowało występowania w sprawach karnych w charakterze pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego oraz powoda cywilnego, jeżeli są to instytucje państwowe lub społeczne albo podmioty gospodarcze. Wskazana zmiana wprowadziła także zakaz wykonywania zawodu radcy prawnego w sytuacji małżeństwa, pokrewieństwa lub powinowactwa z sędzią w okręgu sądu wojewódzkiego właściwego dla miejsca wykonywania zawodu przez radcę prawnego, przy czym ograniczenie to utraciło moc w 1999 r.⁴¹. Istotną zmianą w zakresie zrównania możliwości świadczenia pomocy prawnej przez radców

³⁹ Teks pierwotny Dz. U. z 1982 r. Nr 19, poz. 145.

⁴⁰ Ustawa z dnia 22 maja 1997 r. o zmianie ustawy - Prawo o adwokaturze, ustawy o radcach prawnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 1997 r. Nr 75, poz. 471).

⁴¹ Obwieszczenie Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 września 1999 r. o utracie mocy obowiązującej art. 4 ust. 3 ustawy o radcach prawnych, art. 30 ust. 2 ustawy o Sądzie Najwyższym, art. 15 ustawy o prokuraturze, art. 53 § 2 i art. 61 § 2 pkt 3 ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, art. 12a ustawy o Naczelnym Sądzie Administracyjnym, art. 12 ustawy o zmianie ustawy - Prawo o adwokaturze, ustawy o radcach prawnych oraz niektórych innych ustaw oraz w części: art. 4b ust. 1 pkt 2 i ust. 2 ustawy - Prawo o adwokaturze, art. 1221 § 4 ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych i art. 70 § 1 ustawy - Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. z 1999 r. Nr 75, poz. 853).

prawnych i adwokatów była nowelizacja u.r.p. z 2005 r.⁴², w której ustawodawca dopuścił radców prawnych do świadczenia pomocy prawnej w sprawach rodzinnych i opiekuńczych oraz usunął ograniczenia w świadczeniu pomocy prawnej osobom fizycznym niebędącym przedsiębiorcami. Rok 2010 przyniósł kolejną zmianę w świadczeniu pomocy prawnej przez radców prawnych w postaci ustawowego zniesienia ograniczenia do występowania radców prawnych w postępowaniu karnym w roli pełnomocników⁴³. Oznaczało to, że w tamtym czasie zrównano adwokatów i radców prawnych w kwestii występowania w procesie karnym jako pełnomocników. Ustawodawca zrównał prawie całkowicie możliwość świadczenia pomocy prawnej przez radców prawnych z taką możliwością adwokatów od 1 lipca 2015 r., poprzez zniesienie zakazu dla radców prawnych świadczenia pomocy prawnej w postępowaniu karnym i karnoskarbowym⁴⁴. Ustanowił tym samym możliwość występowania radców prawnych w postępowaniu karnym także w charakterze obrońcy. Trzeba jednak zaznaczyć, że zgodnie ze znowelizowanymi przepisami reprezentacja oskarżonego/podejrzanego przez radcę prawnego nie jest możliwa, jeżeli radca prawny pozostaje w stosunku pracy z innymi podmiotami (art. 8 ust. 6 u.r.p.). Wskazane wyłączenie nie dotyczy pracowników naukowych i naukowo-dydaktycznych (art. 8 ust. 6 *in fine* u.r.p.). Rozszerzenie uprawnień procesowych o postępowanie karne i karnoskarbowe dotyczy zatem radców prawnych, którzy wykonują zawód na podstawie umowy cywilnoprawnej (umowy zlecenia), w kancelarii radcy prawnego oraz w spółce radców lub adwokacko-radcowskiej.

Jak wynika z powyższego, w chwili obecnej ustawodawca praktycznie zrównał zakres świadczonej pomocy prawnej przez radców prawnych z tą świadczoną przez adwokatów. Różnicą pozostaje jedna

⁴² Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o zmianie ustawy - Prawo o adwokaturze i niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2005 r. Nr 163, poz. 1361).

⁴³ Ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tekst jedn. Dz. U. z 2010 r. Nr 10, poz. 65).

⁴⁴ Ustawa z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013 r., poz. 1247). Szerzej na temat zmiany zob. np.: D. Jagiełło, *Udział radcy prawnego w procesie karnym po nowelizacji k.p.k. z 27 września 2013 r.*, „Ius Novum” 2015, nr 1, s. 70 i nast.

w dalszym ciągu forma, w jakiej powinny być świadczone usługi przez obie grupy zawodowe.

Zgodnie z przepisem art. 4a p.a. adwokat wykonuje zawód w kancelarii adwokackiej, w zespole adwokackim oraz we wskazanych ustawą spółkach cywilnych i handlowych, których wyłącznym przedmiotem działalności jest świadczenie pomocy prawnej. Co więcej ustawodawca wyraźnie określa, że adwokat nie może wykonywać zawodu jeżeli: pozostaje w stosunku pracy (poza zatrudnieniem na stanowisku pracownika naukowego lub naukowo-dydaktycznego), został uznany za trwale niezdolnego do wykonywania zawodu, został ubezwłasnowolniony, lub orzeczono w stosunku do niego karę zawieszenia w czynnościach zawodowych albo tymczasowego zawieszenia w wykonywaniu czynności zawodowych (art. 4 p.a.). Odwrotna sytuacja ma miejsce w przypadku wykonywania zawodu radcy prawnego, który powinien wykonywać czynności w ramach stosunku pracy, na podstawie umowy cywilnoprawnej, kancelarii radcy prawnego oraz jednej ze spółek cywilnych lub handlowych wskazanych w ustawie, których wyłącznym przedmiotem działalności jest świadczenie pomocy prawnej (art. 8 u.r.p.). Co więcej radca prawny wykonujący zawód w ramach stosunku pracy może być zatrudniony jednocześnie w więcej niż jednej jednostce organizacyjnej i w wymiarze przekraczającym jeden etat (art. 17 u.r.p.). Zasadniczą różnicą jest zatem możliwość świadczenia pomocy prawnej przez radcę prawnego w ramach stosunku pracy i brak takiej możliwości przy wykonywaniu zawodu adwokata. Wydaje się, że ze względu na literalne brzmienie przepisu art. 8 u.r.p., w którym ustawodawca na pierwszym miejscu wymienił umowę o pracę, ten rodzaj zatrudnienia jest przez niego preferowany.

2.3. Przyszłość świadczenia pomocy prawnej przez adwokatów i radców prawnych w Polsce w ramach wspólnego samorządu

Stopniowe zrównywanie przez ustawodawcę zawodu radcy prawnego z zawodem adwokata w zakresie świadczenia pomocy prawnej i kolejne nowelizacje ustawy o radcach prawnych wywoływały ożywione dyskusje nie tylko wśród przedstawicieli wspomnianych zawodów

prawniczych, ale także w społeczeństwie i wśród polityków⁴⁵. Również ostatnia wskazana wcześniej nowelizacja ustawy o radcach prawnych, która weszła w życie w lipcu 2015 r., wywołała kolejną falę dyskusji na temat konieczności połączenia obu zawodów.

W trakcie trwającej od lat debaty pojawiają się m.in. następujące argumenty za połączeniem obu zawodów prawniczych:

1. brak racjonalności w utrzymywaniu dwóch odrębnych zawodów, które cechuje podobnie skonstruowany samorząd zawodowy, kodeks etyczny, tożsame dojście do wykonywania zawodu (aplikacja), cel jakim jest świadczenie pomocy prawnej poprzez dokonywanie zbliżonych czynności;
2. podobne, poza stosunkiem pracy, formy wykonywania zawodu;
3. dynamiczny rozwój polskiego rynku usług prawniczych poprzez np. wprowadzenie zawodu doradców podatkowych, a więc konieczność stworzenia jednolitej i silnej przeciwwagi dla nich;
4. stworzenie jednolitego, nowoczesnego systemu szkolenia przyszłych adwokatów/radców prawnych;
5. współcześnie prowadzenie czynności w mieszanych zespołach i spółkach adwokacko-radcowskich, a w związku z tym zatarcie różnic pomiędzy tymi zawodami – zwłaszcza w dużych korporacjach;

⁴⁵ Zob. np.: J. Czarniecki, *W sprawie połączenia zawodów – jestem przeciw*, „Palestra” 2008, nr 7-8, artykuł dostępny na stronie internetowej „Palestry”, pod adresem: <http://palestra.pl/old/index.php?go=artykul&id=2798> (31.12.2015r.); E. Zakrzewska, *Łączenie zawodów prawniczych wymóg czy wymysł?*, artykuł dostępny na stronie internetowej Lex, pod adresem: <http://www.lex.pl/czytaj/-/artykul/laczenie-zawodow-prawniczych-wymog-czy-wymysl?refererPlid=2285061> (31.12.2015r.); Instytut Spraw Publicznych, *Seminarium „Przyszłość reform dotyczących zawodów prawniczych”*. *Zapis stenograficzny z 23.3.2010 r.*, dostępny na stronie internetowej Instytutu Spraw Publicznych, pod adresem: <http://www.isp.org.pl/files/1756494540293457001271773887.pdf> (31.12.2015r.); „Rzeczpospolita”, *Połączenie zawodów radcy i adwokata: czy jest potrzebne*, artykuł dostępny na stronie internetowej „Rzeczpospolitej”, pod adresem: <http://www.rp.pl/artykul/1118751-Polaczenie-zawodow-radcy-i-adwokata--czy-jest-potrzebne.html#ap-1> (31.12.2015r.).

6. ujednoczenie zawodów prawniczych na innych rynkach europejskich.

Przeciwnicy łączenia obu zawodów wskazują m.in. na:

1. odmienne historyczne ukształtowanie obu zawodów;
2. sprzeczność świadczenia pomocy prawnej w ramach stosunku pracy z tradycją wykonywania zawodu adwokata;
3. utworzenie wspólnego samorządu zawodowego spowodowałoby odsunięcie się części środowiska od aktywnego uczestniczenia w jego pracach (zbyt duża liczba członków) oraz wpłynęłoby na obniżenie efektywnej kontroli wykonywania obu zawodów;
4. dobrą praktykę istnienia obok siebie dwóch wskazanych zawodów, a więc dalszą możliwość funkcjonowania dwóch niezależnych zrzeszeń zawodowych - w związku z tym stałe podnoszenie konkurencyjności oraz jakości świadczonych usług;
5. trudności organizacyjne (m.in. majątek, procentowy udział we władzach samorządu) jednego samorządu zawodowego.

Argumenty obu stron wydają się przekonujące i wydaje się, że w tej chwili trudno jednoznacznie i obiektywnie opowiedzieć się, za połączeniem obu profesji lub przeciwko podjęciu takiej decyzji. Przedstawiony ogólny rys historyczny pozwala na przyjęcie i zaakceptowanie odmienności w ukształtowaniu wykonywania zawodu adwokata i radcy prawnego. Ponadto istnienie odrębnych samorządów zawodowych w sposób pozytywny oddziałuje na konkurencję oraz konieczność stałego podnoszenia kwalifikacji zawodowych, podnoszenia jakości i rozszerzania katalogu oferowanych usług oraz przestrzeganie zasad etycznych danego zawodu.

Z danych Naczelnej Rady Adwokackiej oraz Krajowej Izby Radców Prawnych wynika, że w 2015 r. w Polsce było 55 385 prawników profesjonalistów, w tym 36 582 radców prawnych oraz 18 803

adwokatów⁴⁶. Pomimo stale rosnącej liczby adwokatów i radców prawnych w Polsce oraz prognoz wskazujących na dalszy wzrost liczby osób wykonujących jeden ze wskazanych zawodów, nasz kraj zajmuje 13-te miejsce (a więc miejsce w połowie stawki wszystkich krajów Unii Europejskiej) spośród 28 państw członkowskich Unii Europejskiej, pod względem liczby mieszkańców przypadających na jednego prawnika w Polsce⁴⁷. W 2015 roku jeden prawnik przypadał w Polsce na 728 obywateli, podczas gdy średnia dla 28 krajów Unii Europejskiej wynosiła: 1 prawnik na 431 mieszkańców, co oznacza że w średnia liczba prawników w UE w stosunku do liczby mieszkańców jest prawie dwukrotnie wyższa (170%) niż w Polsce⁴⁸. Oznacza to, że polski rynek usług prawniczych ma jeszcze możliwości na powiększenie liczby prawników profesjonalistów świadczących pomoc prawną, tak aby dorównać średniej ustalonej dla Unii Europejskiej.

Przyszłość świadczenia pomocy prawnej przez adwokatów i radców prawnych niesie z pewnością wiele wyzwań, m.in. rosnącą konkurencję, spowodowaną również zwiększoną mobilnością prawników z innych państw członkowskich Unii Europejskiej, czy rozwój nowych technologii, wymuszający dostosowanie świadczonych usług do nowych kanałów świadczenia usług. Wydaje się jednak, że odpowiedzią chociażby na wskazane wyzwania zajmować się będą dwa odrębne samorzady zawodowe.

Przyszłość niesie prawnikom wiele nowych wyzwań. Rosnąca konkurencja to tylko jedno z nich. Znacznie większym wyzwaniem może stać się rozwój nowych technologii, mobilność.

⁴⁶ Dane odnoszące się do liczby radców prawnych pochodzą ze statystyk przygotowanych przez CCBE, a zamieszczonych na stronie internetowej pod adresem: http://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/Statistics/EN_STAT_2015_Number_of_lawyers_in_European_countries.pdf (31.12.2015r.), zaś dane dotyczące liczby adwokatów pochodzą z informacji dostępnych na stronie internetowej Krajowego Rejestru Adwokatów i Aplikantów Adwokackich, pod adresem: <http://rejestradwokatow.pl/adwokat/ewidencja> (31.12.2015r.).

⁴⁷ Na podstawie danych Council of Bars and Legal Societies of Europe, <http://www.ccbe.eu/actions/statistics/> (31.12.2015r.).

⁴⁸ *Ibidem*.

III. Postawy wobec adwokatów i radców prawnych oraz świadczonych przez nich usług. Diagnoza, uwarunkowania i perspektywy

Innowacja – zgodnie z definicją jaką podaje „Słownik języka polskiego PWN”⁴⁹ jest to „wprowadzenie czegoś nowego”. Słowo to cieszy się dużą popularnością, gdyż można je uznać za jedno z haseł przewodnich współczesnej cywilizacji, tak bardzo wciąż żadnej nowego! Działające przy Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku Koło Naukowe INNOWACJA, przyjęło właśnie tę jakże twórczą i ambitną nazwę. Obszarem zainteresowań Koła są (oczywiście zgodnie z wymogami jakie nakłada jego nazwa) nowości w dyscyplinach klasycznych, dyscypliny nowe, umiędzynarodowienie relacji wewnętrznych oraz bezpieczeństwo i prawa człowieka. Młodzi naukowcy podjęli się realizacji projektu badawczego zatytułowanego „Dostęp do adwokata i radcy prawnego poszczególnych miast województwa podlaskiego: Suwałki, Białystok, Łomża”. Pomysł projektu motywowany był chęcią odkrycia luk na rynku usług prawniczych, które można wypełnić wprowadzając stosowne innowacje w myśleniu, podejściu oraz działaniu. Na szczególną uwagę zasługuje jednak cel określony jako dalekobieżny jakim jest uzyskanie odpowiedzi na dwa kluczowe pytania:

1. Jak jest postrzegany zawód adwokata i radcy prawnego?
2. Jakie są główne bariery korzystania z usług świadczonych przez adwokatów i radców prawnych?

W poszukiwaniu odpowiedzi przeprowadzono badania przy użyciu autorskiego kwestionariusza ankiety na próbie badanych 945 mieszkańców województwa podlaskiego.

⁴⁹ *Słownik języka polskiego PWN*, pod adresem: <http://sjp.pwn.pl/sjp/;2561627> (31.12.2015r.).

3.1. Świadomość społeczna

Zadawane respondentom pytania o postrzeganie zawodu adwokata i radcy prawnego, o opinię jaką badani mają na ich temat oraz świadczonych przez nich usług, bardzo dobitnie ukazują wzajemne przenikanie się podejścia dążącego do innowacji z mocno osadzoną w badaniach społecznych tradycją, jaką jest badanie świadomości społecznej. Warte podkreślenia jest stwierdzenie, że „świadomość społeczna to w naukach społecznych jedno z bardziej użytecznych pojęć. Bez niego nie da się wyjaśnić wielu fundamentalnych kwestii, którymi się nauki te zajmują. Dość tu wspomnieć o całym obszarze socjologii wiedzy, o teorii konstytuowania się społeczeństwa na bazie jego wytwarzania, o teoriach socjalizacji, teoriach rozwoju społecznego itd.”⁵⁰. W tak prowadzonym toku rozważań, które umownie przyjmują symboliczną formę rosyjskiej matroszki pojawia się kolejne pytanie: czym jest owa (tak użyteczna i rozpowszechniona w badaniach naukowych) świadomość społeczna? Użyteczność, popularność oraz szerokie stosowanie tylko pozornie sugerować mogą oczywistość odpowiedzi. „Zdarza się, że autorzy różnych tekstów, posługując się pojęciem „świadomość społeczna”, używają go w mało precyzyjny sposób lub też z dużą swobodą żonglują nim w różnych kontekstach, nie zawsze dbając o właściwe jego użycie. A należy zauważyć, że jest to pojęcie nadzwyczaj bogate w treść. Można w nim wyrazić wiele płaszczyzn, aspektów, odcieni, niuansów”⁵¹. Klarowną próbę zdefiniowania świadomości społecznej podjął Stanisław Ossowski twierdząc, że „(...) idzie tu o treści myślowe charakterystyczne dla pewnych środowisk, (...) o pojęcia, obrazy, przekonania i oceny, które są mniej lub więcej wspólne ludziom pewnego środowiska i które w świadomości poszczególnych jednostek umacniają wzajemną sugestią, umacniają przekonanie, że dzielą je również inni członkowie tej samej grupy”⁵². Jednakże kontynuując analogię „matroszki” pojawia się kolejna warstwa rozważań zagadnienia świadomości społecznej. Przybiera ona wiele form zależnych od kontekstu badań, w jakich zostaje ujęta. „Jest ich

⁵⁰ *Formy świadomości społecznej*, red. K. Sztalt, M. Zemło, Towarzystwo Naukowe KUL Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Lublin 2013, s. 5.

⁵¹ *Ibidem*, s. 5.

tyle ile praktyk społecznych skumulowanych wokół podstawowych w życiu społecznym funkcji bądź też pól tematycznych, nad którymi człowiek dokonuje refleksji, uznanej za ważną z punktu widzenia szerszej zbiorowości. Często sam charakter podejmowanych praktyk, klimat środowiskowy, w jakim one przebiegają czy też najróżniejsze uwarunkowania społeczno-kulturowe, stanowiące ich osnowę, mogą stać się podstawą do wyróżnienia jednej z jej postaci. Zatem w zależności od tego, do jakich obszarów będących przedmiotem odniesienia praktycznego lub teoretycznego odnoszą się określone przekonania, poglądy idee, a także od określonej presji środowiskowej wpływającej na stan umysłu, przyporządkować ją można do określonej formy świadomości⁵³. W literaturze naukowej znajdziemy różnorodne jej ujęcia jak na przykład: świadomość płci, zdrowotną czy (podejmowaną w ramach omawianego projektu) prawną.

3.2. Świadomość prawna

Za pioniera polskich badań funkcjonowania prawa w przestrzeni społecznej uznaje się Leona Petrażyckiego. Był prawnikiem, który interesował się postrzeganiem prawa przez jednostki i tym, jak prawo funkcjonuje w przestrzeni życia społecznego⁵⁴. W początkowym okresie kluczowym słowem opatrującym badania empiryczne było „poczucie prawne”. Wprowadzenie pojęcia świadomości prawnej i jego zdefiniowanie zawdzięczamy Marii Boruckiej-Arctkowej, która uważała, że świadomość prawna to wiedza, oceny, postawy i postulaty na temat prawa⁵⁵. Współcześnie, Jakub Sieradzki⁵⁶ wskazuje, że badania w ramach socjologii prawa koncentrują się w trzech obszarach:

⁵³ *Formy świadomości społecznej*, red. K. Sztalt, M. Zemło, Towarzystwo Naukowe KUL Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Lublin 2013, s. 6.; zob. J. Kmita, *Kultura i poznanie*, PWN, Warszawa 1985, s. 11.

⁵⁴ Zob. L. Petrażycki, *O nauce, prawie i moralności. Pisma wybrane*, PWN, Warszawa 1985; L. Petrażycki, *Teoria prawa i państwa w związku z teorią moralności*. T. 1., PWN, Warszawa 1959; L. Petrażycki, *Teoria prawa i państwa w związku z teorią moralności*. T. 2., PWN, Warszawa 1960;

⁵⁵ M. Borucka-Arctowa, *Świadomość prawna robotników*, Wrocław 1974, s. 5.

1. tego, w jakim stopniu jednostka akceptuje prawo,
2. analizie zgodności zachowań jednostki z prawem,
3. przekonań jednostki dotyczących obowiązywania prawa.

Przekonania, wiedza, zachowania, oceny, emocje wobec prawa, adwokatów, radców prawnych oraz świadczonych przez nich usług, jakie zadeklarowali mieszkańcy województwa, można określić jako ich świadomość prawną. Tę zaś na użytek prowadzonych badań empirycznych należy „sprowadzić” do pojęcia postawy.

3.3. Postawy

„Postawa jak wiadomo, jest kategorią, pojęciem stworzonym przez naukę w celu opisu psychicznego funkcjonowania człowieka i wniknięcia w mechanizmy jego zachowania. Jest to zatem wyraz, który nie ma fizycznie istniejącego desygnatu, dającego się postrzegać sensorycznie. Treść owego znaku językowego (jego pole semantyczne) może być wyznaczona jedynie za pomocą innych znaków językowych”⁵⁷ Cytowany Wojciech Soborski na podstawie analizy źródłowej, dokonał historycznego przeglądu kształtowania się pojęcia „postawa” i, co się z tym wiąże, przypisywanych jemu znaczeń w polskiej literaturze naukowej. Powołując się na prace takich badaczy, jak: J. Pieter, H. Muszyński, H. Maślińska. M. Przetacznikowa, K. Obuchowski, K. Pospiszyl, J. Ekel, M. Jarosz, W. Poznaniak, Cz. Czapów, Z. Zaborowski, J. Reykowski, T. Mądrzycki, M. Morody, przedstawił następującą listę znaczeń przypisywanych temu terminowi:

Zob. M. Borucka-Arctowa, *Podstawowe problemy badań nad świadomością prawną. Założenia badawcze*, [w:] *Świadomość prawna a planowe zmiany społeczne*, Ossolineum, Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk 1981, s. 5-6.

⁵⁶ J. Sieradzki, *Mam prawo! Dlaczego warto znać prawo*, *Studenckie Naukowe czasopismo internetowe*, s. 38, pod adresem: <http://think.wsiz.rzeszow.pl/wp-content/uploads/2010/07/THINK-06-Sieradzki-Mam-prawo.pdf> (31.12.2015r.); zob. I. Jakubowska-Branicka: *Czy jesteśmy inni. Czyli w poszukiwaniu absolutnego autorytetu*, Warszawa 2000, s. 198.

⁵⁷ W. Soborski, *Postawy ich badanie i kształtowanie*, Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Kraków 1987, s. 7.

- pogotowie uczuciowo-emocjonalne,
- nastawieniowy mechanizm samoregulacji,
- dyspozycja do przeżywania określonego motywu,
- stosunek do wartości społecznych,
- składowa charakteru,
- dyspozycja przejawiająca się w zachowaniu,
- stosunek uczuciowy do przedmiotu,
- stałe ustosunkowanie się do otoczenia (przedmiotu, idei, wartości),
- skłonność do zachowania się w określony sposób,
- trwały sposób zachowania się w określonych sytuacjach,
- nastawienie,
- trwała struktura przekonań,
- względnie trwałe dyspozycje do wydawania opinii, reagowania na dany przedmiot (sytuację),
- gotowość określonego zachowania się,
- stan psychiczny wyjaśniający, co zaszło między bodźcem a reakcją,
- względnie stały sposób odnoszenia się do danego obiektu,
- zachowanie interpersonalne – podnoszące, wymienne, obniżające, synonim uczuć,
- wyraz bliskoznaczny z opinią⁵⁸.

Ogromną popularność badań dotyczących problematyki postaw, wpływania na nie oraz ich kształtowania, najdobitniej, choć może nazbyt idealistycznie, wyjaśnia Bogdan Wojciszke pisząc: „W demokratycznie rządzonych społeczeństwach rządzący robią z grubsza to, co odpowiada rządzonym, a jeżeli robią co innego, to przestają rządzić, chyba, że uda im się nakłonić rządzonych do zmiany poglądów. Zapewne stąd właśnie wynika ogromna popularność problematyki postaw i ich zmiany”⁵⁹. Próbuując skonkretyzować kluczowe dla realizowanych badań pojęcie – postawy (ze względu na „bogactwo” dostępnych definicji) należy przytoczyć zostaną jedynie te wybrane, stanowiące swoisty kanon, a także

⁵⁸ W. Soborski, *Postawy...* op. cit., s. 10.

⁵⁹ B. Wojciszke, *Postawy i ich zmiana*, [w:] *Psychologia. Podręcznik akademicki. Tom 3 Jednostka w społeczeństwie i elementy psychologii stosowanej*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2003, s. 79.

mające odniesienie do realizacji projektu. Przegląd definicji rozpoczyna wydana po raz pierwszy 1918 roku praca Williama Thomasa i Floriana Znanieckiego *Polish Peasant in Europe and America*. Autorzy łącząc cechy psychiczne jednostki z otaczającym ją światem wartości kulturowych w sposób następujący definiowali postawę: „Przez postawę rozumiemy proces indywidualnej świadomości, określający rzeczywistość lub możliwą działalność jednostki wobec społecznego świata. Postawa jest, więc jednostkowym przeciwzłonem wartości społecznej, działalność jakiegokolwiek rodzaju jest łącznikiem między nimi”⁶⁰. Przełomowym podejściem do określenia postaw był artykuł z 1947 roku autorstwa M.B. Smitha⁶¹, w którym zaprezentowana została strukturalna definicja postawy, czyli akcentująca istnienie jej trzech składników: afektywnego odnoszącego się do uczuć, poznawczego dotyczącego myśli, oraz behawioralnego, czyli tej struktury, która dotyczy potencjalnych zachowań. Podobnie definiują postawę Daniel Katz i Erza Stotland: „postawa może być zdefiniowana jako tendencja lub predyspozycja jednostki do oceniania pewnego przedmiotu lub symbolu w określony sposób. Ocena polega na przyznaniu własności, które mogą być lokowane wzdłuż wymiaru „pożądany – niepożądany”, „dobry – zły”. Ocena w tym sensie sama łączy elementy poznawcze i afektywne. Postawa może również zawierać komponent behawioralny. Komponent behawioralny oznacza tendencje do zachowania się wobec przedmiotu niezależnie od wyrażania uczuć o nim”⁶². W polskiej literaturze na szczególną uwagę w takim, czyli strukturalnym ujmowaniu postaw, zasługuje sposób definiowania zaprezentowany przez Tadeusza Mądrzyckiego, który pisał, że „postawę

⁶⁰ S. Nowak, *Pojęcie postawy w teoriach i stosowanych badaniach społecznych*, [w:] *Teorie postaw*, red. S. Nowak, PWN, Warszawa 1973, s. 17.

⁶¹ Zob. M. B. Smith, *The Personal Setting of Public Opinions*, [w:] M. Fishbein (ed.), *Readings in Attitude Theory and Measurement*, New York 1967, cyt. za: M. Marody, *Sens teoretyczna a sens empiryczny pojęcia postawy, Analiza metodologiczna zasad doboru wskaźników w badaniach nad postawami*, PWN, Warszawa 1976, s. 12, dostęp: 07.08.2015, http://otworzksiazke.pl/images/ksiazki/sens_teoretyczny_a_sens_empiryczny_pojecia_postawy/sens_teoretyczny_a_sens_empiryczny_pojecia_postawy.pdf

⁶² Zob. D. Katz, E. Stotland, *A Preliminary Statement to a Theory of Attitude Structure and Change*, [w:] S. Koch ed., *Psychology, a Study of Science, t. III*, cyt. za: S. Nowak, *Pojęcie postawy...* op. cit., s. 22.

można określić jako względnie trwałą i zgodną organizację poznawczą, uczuciowo-motywacyjną i behawioralną przedmiotu, związaną z określonym przedmiotem czy klasą przedmiotów”⁶³. Uwzględniając powyższe założenia teoretyczne, nie ma wątpliwości, że badania realizowane w ramach projektu „Dostęp do adwokata i radcy prawnego poszczególnych miast województwa podlaskiego: Suwałki, Białystok, Łomża” dotyczą właśnie postaw społecznych w tym obszarze. Badając „postawy” wobec adwokatów i radców prawnych, świadczonych przez nich usług oraz ich dostępności podjęta została próba poznania przekonań, myśli, wiedzy, emocji oraz zachowań, jakie deklarują respondenci wobec przedmiotu badań. Struktura kwestionariusza ankiety zawiera pytania odnoszące się do poszczególnych komponentów postawy. I tak przykładowo już pytanie pierwsze pozwala określić, że wśród zachowań deklarowanych przez respondentów zdecydowanie dominuje „niekorzystanie” z usług radcy prawnego lub adwokata. Z kolei pytanie piąte – „Skąd zaczerpnął Pan/zaczerpnęła Pani informację o wybranej kancelarii?” związane jest zarówno z komponentem poznawczym, gdyż pozwala określić źródło, z którego respondent czerpie wiedzę na dany temat, jak i komponentem afektywnym. Dominująca grupa respondentów (aż 64%) wskazała na odpowiedź – „Od znajomych/rodziny”, co wskazuje, na dominującą rolę komponenty emocjonalnej (np. rola zaufania) w podejmowaniu takiej decyzji. W tym miejscu na szczególne podkreślenie zasługuje pogląd Stanisława Nowaka, który twierdzi, że: „Postawą pewnego człowieka wobec pewnego przedmiotu jest ogół względnie trwałych dyspozycji do oceniania tego przedmiotu i emocjonalnego nań reagowania oraz ewentualnie towarzyszącym tym emocjonalno-oceniającym dyspozycją względnie trwałych przekonań o naturze i własnościach tego przedmiotu względnie trwałych dyspozycji do zachowania się wobec tego przedmiotu”⁶⁴. Podkreśla, że znaczenie podstawowe dla konstruowania postawy przypada komponentowi afektywnemu. Jest on zdaniem Nowaka „(...) czynnikiem konstytuującym w sensie definicyjnym postawę - która ponadto może ale nie musi zawierać

⁶³ T. Mądrzycki, *Psychologiczne mechanizmy kształtowania się postaw*, PWN, Warszawa 1970, s. 19.

⁶⁴ S. Nowak, *Pojęcie postawy...* op. cit., s. 23.

wiedzę o przedmiocie postawy”⁶⁵. A zatem nie uchybiając „szkiełku ni oku” prym w kształtowaniu postawy wobec adwokatów, radców prawnych oraz świadczonych przez nich usług należy do emocji, jakie wobec powyższych przejawia respondent! Nie należy jednak zbyt pochopnie (pod wpływem emocji) ukuć mylnego przekonania umniejszającego rolę wiedzy w procesie postawotwórczym. Zakładając, że nie korzystanie przez mieszkańców województwa z usług prawników jest postawą niepożądaną, to kulminacyjnym punktem działań zmierzających do zmiany postaw powinno być edukowanie społeczeństwa w tym zakresie. Największe znaczenie w tym przypadku odgrywa edukacja prawnicza społeczeństwa w tematyce np. zakresu usług świadczonych przez radców prawnego i adwokatów. Podsumowując, to właśnie przekazywanie rzetelnej wiedzy przedmiotowej pełni wiodącą rolę w procesie kształtowania i zmiany postaw. Poznanie jednostki wpływa na jej uczucia i tendencje do działania, zaś zmiana komponentu poznawczego jednostki (dotyczącego jakiegoś przedmiotu) zmienia jej uczucia i tendencje do działania”⁶⁶. Taki stan rzeczy jednoznacznie podkreśla interdyscyplinarny charakter pojęcia „postawa”, łącząc dwie dziedziny nauki: prawo i pedagogikę. Katarzyna Jadach pisząc o celach edukacji prawniczej zwraca uwagę na konieczność „(...) uformowania jednostki dojrzałej, odpowiedzialnej, tolerancyjnej, otwartej, orientującej się w przysługujących jej prawach i ciążących nań obowiązkach”⁶⁷. Píše dalej, że „należy przekazywać młodym ludziom taką wiedzę i rozwijać takie kompetencje, które pozwolą im na pewne poruszanie się w istniejącej przestrzeni społecznej”⁶⁸.

Pomimo tego, że postawa jest określana jako element osobowości człowieka, złożona struktura wewnętrzna, stosunkowo trwała predyspozycja do reagowania lub zachowywania się w określony (przewidywalny) sposób, to jednak może ulegać zmianie, np. poprzez zdobycie nowych informacji (edukację prawniczą). Badacze zagadnienia

⁶⁵ *Ibidem*, s. 24.

⁶⁶ Zob. T. Mądrzycki, *Psychologiczne...* op. cit..., s. 9.

⁶⁷ K. Jadach, *Pedagogika prawa w polskiej szkole*, „Studia Edukacyjne” nr 34, Poznań 2015, s. 19, pod adresem: https://repozytorium.amu.edu.pl/bitstream/10593/13693/1/SE_34_2015_Katarzyna_Jadach.pdf (31.12.2015r.).

⁶⁸ *Ibidem*.

kształtowania postaw (T. Mądrzycki, S. Mika, Z. Zaborowski) uważają, że istotne znaczenie w tym procesie mają czynniki i mechanizmy takie jak: empatia, modelowanie i identyfikacja⁶⁹. Ponadto Tadeusz Mądrzycki uważa, że „na kształtowanie postaw jednostki mają wpływ czynniki zewnętrzne (inne osoby, grupy społeczne, informacje przyjmowane za pośrednictwem środków masowego przekazu) oraz warunki wewnętrzne (potrzeby jednostki, jej wiedza, inteligencja, uprzednio ukształtowane postawy itp.)”⁷⁰.

Realizowane w ramach projektu badania są diagnozą postaw społecznych, ale także wskazują obszary wymagające modyfikacji postaw niepożądanych, co stanowi ważne zadanie społeczne. Z pewnością warto podejmować wysiłki nad próbą budowania pozytywnych wzorców zachowań wobec adwokatów i radców prawnych, świadczonych przez nich usług oraz ich dostępności. Oczywiście z pobudek istotnych dla obydwu stron tej relacji, priorytetowo mając na względzie szeroko rozumiane dobro społeczne. „Społeczeństwo polskie nie będzie obywatelskie, dopóki nie będzie prawnie uświadomione. (...) w życiu codziennym obywateli litera prawa (a zwłaszcza jej moc wyrażająca się w pozytywnym kształtowaniu stosunków międzyludzkich, w tym również konstruktywnym rozstrzygnięciu zaistniałych konfliktów) przyjmuje kategorię „Innego”. A tak być nie powinno. Nie po to ludzkość przez wieki rozwijała coraz bardziej zaawansowane formy uwspólnotowienia, aby jedna z podstawowych więzi ją spajających i porządkujących jej funkcjonowanie w czytelnych, precyzyjnych granicach, była obecnie derogowana. Litera prawa stanowi podwaliny nowożytnej cywilizacji, dorobek wielu pokoleń „mędrców i pospólstwa”, nić spajającą monteskiuszowską strukturę, na której opierają się wszystkie współczesne cywilizowane państwa. Nie można jej traktować jak „obcego”, a działalności systemu ją wdrażającego jako przypadkowego lub skorumpowanego. Taka świadomość obywatelska wymaga przewartościowania poprzez podjęcie pracy u podstaw, czyli obalania

⁶⁹ Zob. W. Soborski, *Postawy...* op. cit., s. 20.

⁷⁰ T. Mądrzycki, *Psychologiczne ...* op. cit., s. 9.

szkodliwych mitów, systematyczne uświadamianie młodych pokoleń, pokazywanie przykładów...słowem edukowanie”⁷¹.

Wyniki podjętych badań generalnie wnoszą powiew optymizmu co do społecznej oceny tej grupy zawodowej – większość respondentów postrzega adwokatów/radców prawnych jako grupy zawodowe godne zaufania. Do refleksji skłaniają natomiast dane według, których 33% respondentów uzależnia ocenę wiarygodność adwokata/prawnika od wysokości ceny za świadczone przez niego usługi – im wyższa cena tym wyższa renoma i skuteczność prawnika. Świat prawa i prawników, rozpisany „czarno na białym”, według zdawać by się mogło nienaruszalnego, niezmiennego porządku dyktowanego przez nieprzebrane punkty, ustępy, paragrafy i wysokie ceny „wdrukował” w świadomość społeczną dość stereotypowe podejście/opinie/postawy społeczne wobec przedstawicieli tego hermetycznego środowiska. Dobrą ilustracją takiego stanu rzeczy jest artykuł z 1987 roku Roberta C. Posta, który swoje rozważania dotyczące postrzegania prawników rozpoczął od specyficznego żartu – w wolnym tłumaczeniu brzmi on następująco:

- Dlaczego naukowcy chętnie zastąpiliby szczury laboratoryjne prawnikami?
- Ponieważ prawnicy rozmnażają się szybciej, są w stanie zrobić rzeczy, których nawet szczur nie zrobi i co najważniejsze nie da się do nich przywiązać⁷².

Mając na uwadze, że świadomość społeczna wobec korzystania z usług radców prawnych i adwokatów jest wynikiem konkretnych postaw społecznych, można nad nią pracować między innymi poprzez działania edukacyjne. O tym, że nieznanomość prawa szkodzi, wiadomo od dawna, ale nigdy wcześniej (tak jak współcześnie) prawo/porady prawne nie były tak dostępne tak szerokiemu gronu odbiorców. Ważne jest, aby

⁷¹ K. Jadach, *Pedagogika prawa w polskiej szkole*, „Studia Edukacyjne” 2015, s. 24, pod adresem: https://repozytorium.amu.edu.pl/bitstream/10593/13693/1/SE_34_2015_Katarzyna_Jadach.pdf (31.12.2015r.).

⁷² R. C. Post, *On the Popular Image of the Lawyer: Reflections in a Dark Glass*, “California Law Review”, Volume 75, Issue 1 Article 15, January 1987, pod adresem: <http://scholarship.law.berkeley.edu/californialawreview/vol75/iss1/15/> (31.12.2015r.).

przełamywać stereotypy, które blokują dostęp do profesjonalnie – co wcale nie musi oznaczać drogo – świadczonych usług prawnych. Cel ten można osiągnąć właśnie przy pomocy zmiany postaw. „Ukształtowane w historycznym rozwoju społeczeństwa postawy mogą być dobre lub złe. Poza tym w postawach może być zawarte prawdziwe lub fałszywe, zniekształcone odzwierciedlenie rzeczywistości. Wynika stąd ważne dla rozwoju społecznego zadanie – propagowanie dobrych i prawidłowo odzwierciedlających rzeczywistość postaw, czyli wykorzystywanie pozytywnej tradycji. Z realizacją tego zadania wiąże się drugie, nie mniej ważne zadanie, a mianowicie walka z negatywną tradycją, ze stereotypami społecznymi, uprzedzeniami i przesądami”⁷³

Zatem badanie „postaw społecznych” wobec adwokatów i radców prawnych, świadczonych przez nich usług oraz ich dostępności nie tylko spełnia funkcję diagnostyczną, z założenia ukazującą „luki w systemie” będące szansą na innowacyjne zagospodarowanie, ale także daje szansę na późniejsze modelowanie pożądanых zachowań społeczeństwa. Temu właśnie mają posłużyć wnioski dla praktyki sformułowane na bazie wyników przeprowadzonych badań.

⁷³ T. Mądrzycki, *Psychologiczne...* op. cit., s. 9.

IV. Wyniki badania „Dostęp do adwokata i radcy prawnego poszczególnych miast województwa podlaskiego: Suwałki, Białystok, Łomża”

4.1. Metodologia badań

Badanie opinii na temat usług świadczonych przez adwokatów i radców prawnych w województwie podlaskim odbywało się w okresie od kwietnia do czerwca 2015 r. metodą ankietową. Ankieterami byli studenci z Koła Naukowego INNOWACJA przy Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku pod przewodnictwem Wojciecha Zonia (Prezesa Koła) we współpracy ze Studenckim Kołem Naukowym Bezpieczeństwa Wewnętrznego „Sine Cura” przy Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach pod przewodnictwem Weroniki Lisowiec (Prezes Koła) i studentami z Państwowej Wyższej Szkoły Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży pod opieką Sebastiana Chrzanowskiego. Nadzór merytoryczny nad badaniem objął Zakład Prawa Międzynarodowego Publicznego Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku pod kierownictwem Prof. Macieja Perkowskiego. Badania prowadzono przede wszystkim w Białymstoku, Suwałkach i Łomży, ale udało się również objąć badaniem mieszkańców mniejszych miejscowości województwa podlaskiego. Biorąc pod uwagę, że realizacja usług przez adwokatów i radców prawnych jest ściśle powiązana z rozmieszczeniem terytorialnym sądów, to badania skoncentrowano właśnie w miastach, w których siedziby mają sądy okręgowe. Ankieterzy dotarli do ponad tysiąca osób, jednak w toku podsumowywania wyników badań należało usunąć kilkadziesiąt błędnych lub niepełnych ankiet. Przyczyną tego mogła być znaczna objętość ankiety, która obejmowała metryczkę oraz 22 pytania, w tym 6 pytań wielokrotnego wyboru. Ostatecznie udało się uzyskać 945 poprawnie wypełnionych ankiet, na podstawie których opracowano poniższe wyniki badań.

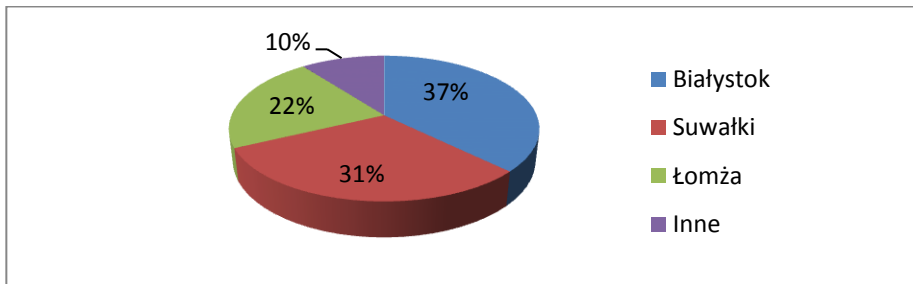
Na potrzeby niniejszej publikacji otrzymane wyniki podzielono na dwie główne części: „Postawy mieszkańców województwa podlaskiego wobec adwokatów i radców prawnych w ujęciu zbiorczym” oraz „Postawy

mieszkańców województwa podlaskiego wobec adwokatów i radców prawnych w ujęciu terytorialnym (kryterium miejsca zamieszkania)”. Pierwsza część składa się z 3 podrozdziałów: „Profil respondentów”, „Postawy wobec adwokatów i radców prawnych osób korzystających z ich usług”, „Postawy wobec adwokatów i radców prawnych osób niekorzystających z ich usług”. Część druga została podzielona na podrozdziały według miejsca zamieszkania respondentów, tj.: „Suwałki”, „Białystok”, „Łomża”, „Inne miejscowości”. Każdy z nich składa się z podrozdziałów: „Profil respondentów”, „Postawy wobec adwokatów i radców prawnych osób korzystających z ich usług”, „Postawy wobec adwokatów i radców prawnych osób niekorzystających z ich usług”. Każdorazowo w podrozdziałach „Postawy wobec adwokatów i radców prawnych osób korzystających z ich usług” oraz „Postawy wobec adwokatów i radców prawnych osób niekorzystających z ich usług” podzielono odpowiedzi na bloki: „Decyzja o skorzystaniu z usług oraz wybór adwokata i radcy prawnego”, „Komunikacja”, „Zapłata”, „Ocena”. Przyjęty podział na bloki nie odzwierciedla kolejności pytań z ankiety – te były układane losowo w sposób, który nie sugerował odpowiedzi i pozwolił uniknąć uwzględniania wyników ankiet wypełnionych sprzecznie przez nierzetelnych respondentów.

4.2. Postawy mieszkańców województwa podlaskiego wobec adwokatów i radców prawnych w ujęciu zbiorczym

4.2.1. Profil respondentów

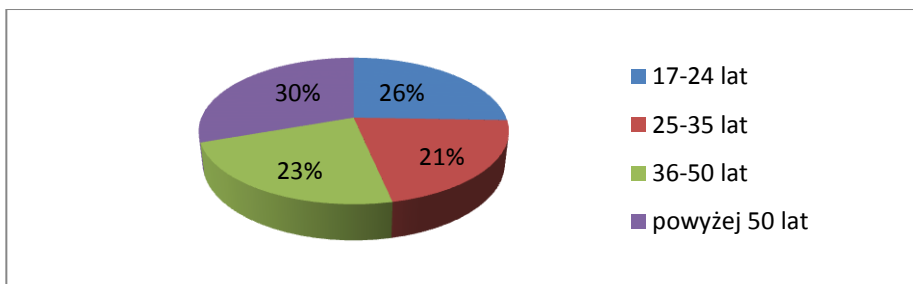
Rys. 4.2.1.1. Miejsce zamieszkania

Źródło: opracowanie własne.

Ogółem badaniu ankietowemu poddano 945 osób z terenu województwa podlaskiego. Najwięcej respondentów mieszkało w Białymstoku – 37%. Następne w kolejności były Suwałki (31%) i Łomża (22%). Mieszkańcy innych miejscowości stanowili najmniejszą część ankietowanych (10%).

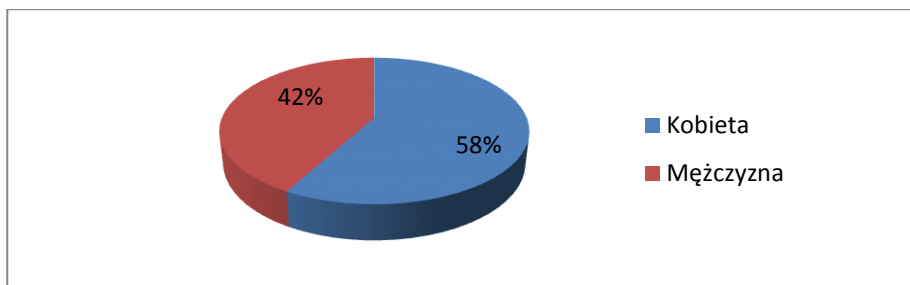
Rys. 4.2.1.2. Wiek

Źródło: opracowanie własne.

Największą grupę badanych stanowiły osoby powyżej 50 roku życia (30%). Następnie były to kolejno osoby w wieku: 17-24 lat (26%), 36-50 lat (23%) oraz 25-35 lat (21%).

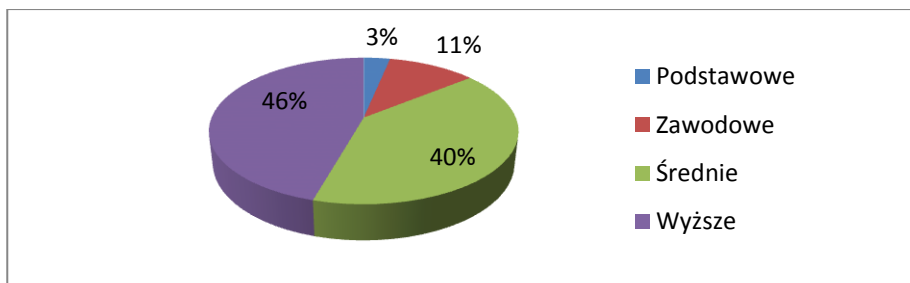
Rys. 4.2.1.3. Płeć

Źródło: opracowanie własne.

Zdecydowaną większość badanych stanowiły kobiety (58%) w stosunku do mężczyzn (42%).

Rys. 4.2.1.4. Poziom wykształcenia

Źródło: opracowanie własne.

Najwięcej ankietowanych legitymowało się posiadaniem wykształcenia wyższego (46%). Dalej w kolejności było wykształcenie: średnie (40%), zawodowe (11%) i podstawowe (3%)⁷⁴.

⁷⁴ W ankiecie wyróżniono wykształcenie na poziomie gimnazjum ze względu na powszechne przeświadczenie o tym, że istnieje wykształcenie „gimnazjalne”. Tymczasem nie jest to zgodne z rodzajami wykształcenia w Polsce w ujęciu prawnym. Dlatego też osoby, które zaznaczyły w ankiecie posiadanie wykształcenia gimnazjalnego, zostały wliczone do osób z wykształceniem podstawowym (podobnie, jak odpowiedzi tych osób).

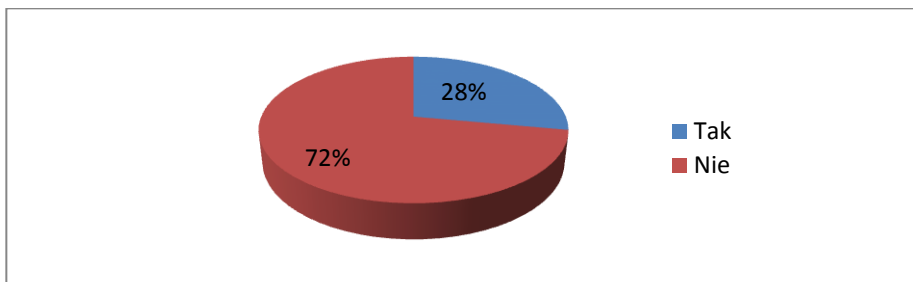
Rys. 4.2.1.5. Wykształcenie lub zawód w obszarze prawa, administracji, socjologii, badań rynku, marketingu i reklamy

Źródło: opracowanie własne.

Przeważająca większość badanych nie posiadała wykształcenia lub zawodu w obszarze prawa, administracji, socjologii, badań rynku, marketingu i reklamy (77% w stosunku do 23% osób legitymujących się takim wykształceniem lub zawodem).

Rys. 4.2.1.6. Czy kiedykolwiek korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata lub radcy prawnego?

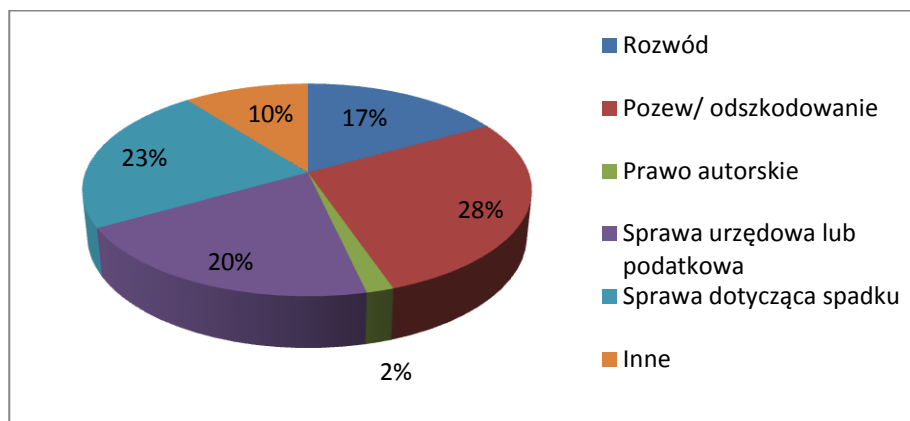
Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych nie korzystała nigdy z usług adwokata lub radcy prawnego (72% w stosunku do 28% osób, które z takich usług korzystały).

4.2.2. Postawy wobec adwokatów i radców prawnych osób korzystających z ich usług

1) Decyzja o skorzystaniu z usług oraz wybór adwokata i radcy prawnego

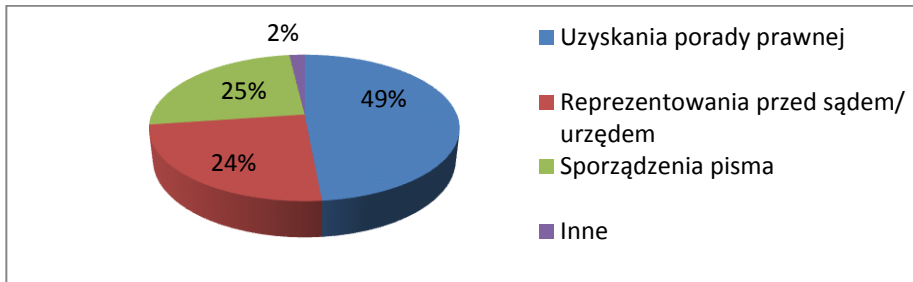
Rys. 4.2.2.1. Jeśli korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata lub radcy prawnego, to czego dotyczyła sprawa?

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Spośród wszystkich spraw, z którymi ankietowani zwrócili się do adwokatów lub radców prawnych, najczęściej stanowiły pozwy, w tym te związane z odszkodowaniami (28%). Kolejne były sprawy dotyczące spadków (23%), spraw urzędowych lub podatkowych (20%) i rozwodów (17%). Jedynie niewielką część spraw stanowiły te dotyczące praw autorskich (2%). Liczną grupę stanowiły inne sprawy (10%). W większości ankietowani nie wskazywali, o jakie dokładnie przypadki chodzi.

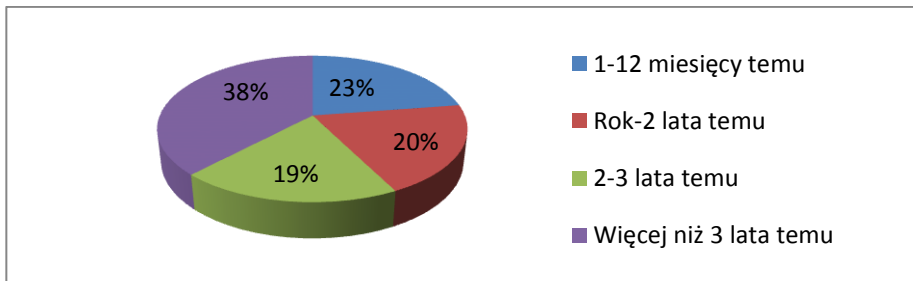
Rys. 4.2.2.2. W jakim celu korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata/radcy prawnego?

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Najwięcej wskazań dotyczyło uzyskania porady prawnej (49%). Kolejne wskazania dotyczyły sporządzenia pisma (25%) oraz reprezentowania przed sądem/urzędem (24%). Najmniej wskazań dotyczyło innych celów wizyty u adwokatów i radców prawnych (2%).

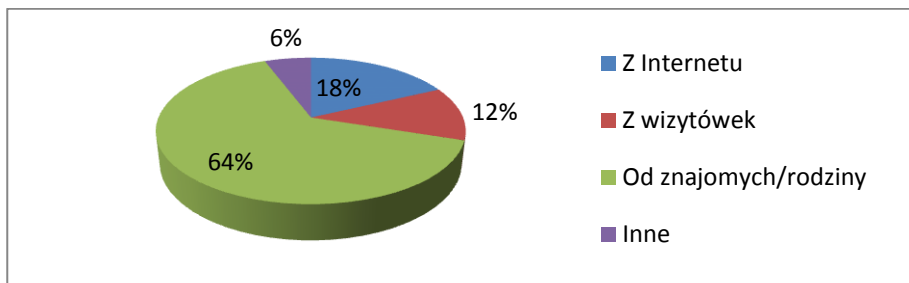
Rys. 4.2.2.3. Kiedy ostatnio korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata bądź radcy prawnego?

Źródło: opracowanie własne.

Najwięcej osób korzystało ostatni raz z usług adwokata lub radcy prawnego więcej, niż 3 lata temu (38%). Jednak sumarycznie większość ankietowanych korzystała z takich usług mniej, niż 3 lata temu (1-12 miesięcy temu stanowili 23% ankietowanych, rok-2 lata temu stanowili 20%, a 2-3 lat temu 19%).

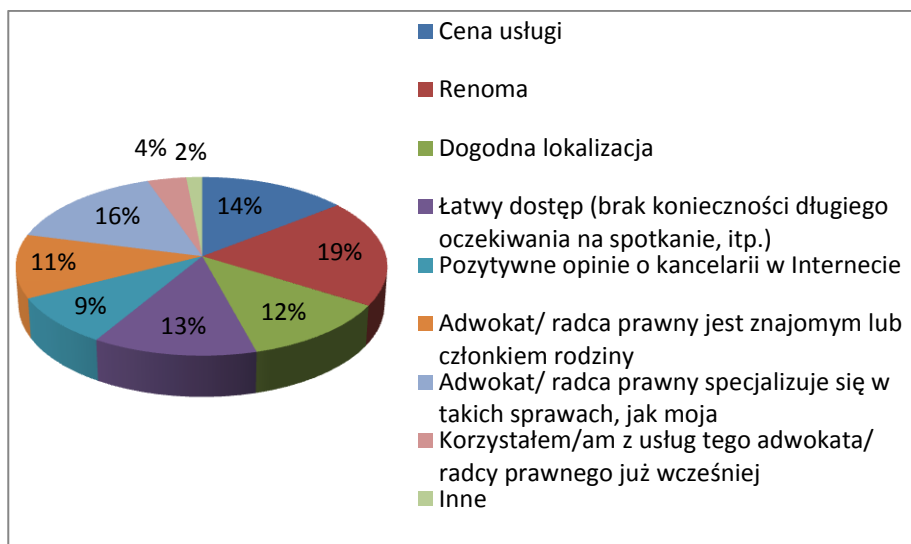
Rys. 4.2.2.4. Skąd zaczerpnął Pan/zaczerpnęła Pani informację o wybranej kancelarii?

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Przeważająca większość respondentów kierowała się informacją od znajomych/rodziny przy wyborze kancelarii (64%). Kolejnym źródłem informacji był Internet (18%) oraz wizytówki (12%). Inne źródła informacji stanowią niewielką część powyższego zbioru (6%).

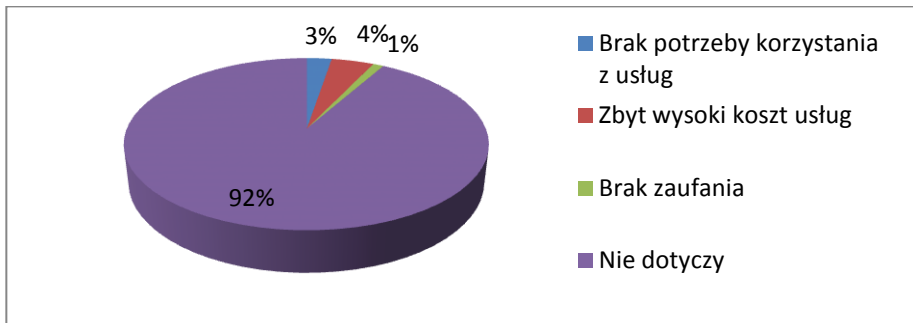
Rys. 4.2.2.5. Jakimi kryteriami kierował/a się Pan/Pani przy wyborze danej kancelarii?

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Dla ankieterowanych przy wyborze kancelarii najistotniejsza była jej renoma (19%), a następnie: specjalizowanie się adwokata/radcy prawnego w sprawie danego typu (16%), cena usługi (14%), łatwy dostęp rozumiany jako brak konieczności długiego oczekiwania na spotkanie (13%), dogodna lokalizacja (12%), znajomość lub spokrewnienie z adwokatem lub radcą prawnym (11%), pozytywne opinie o kancelarii w Internecie (9%). Mniejsze znaczenie miało wcześniejsze korzystanie z usług danej kancelarii (4%) i inne kryteria (2%).

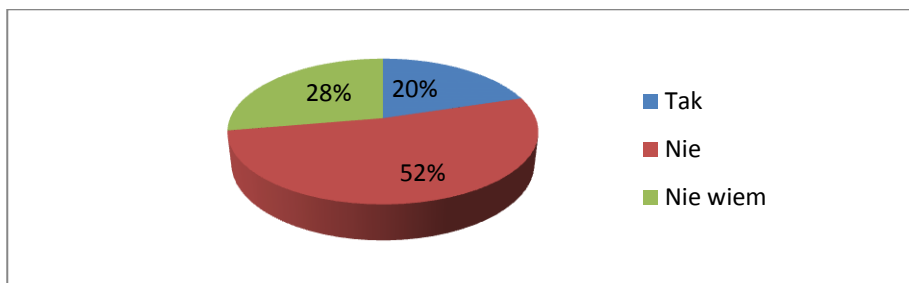
Rys. 4.2.2.6. Jeśli nie korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata lub radcy prawnego, to dlaczego?

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Większość ankieterowanych spośród osób, które kiedykolwiek korzystały z usług adwokata lub radcy prawnego, nie dotyczy kwestia niekorzystania z usług adwokata lub radcy prawnego (92%). Jedyne niewielka część respondentów wskazała, że nie skorzystała z usług ze względu na to, że koszt był zbyt duży (4%) lub nie mieli zaufania (1%). Część osób nie miała więcej potrzeby korzystać z usług (3%).

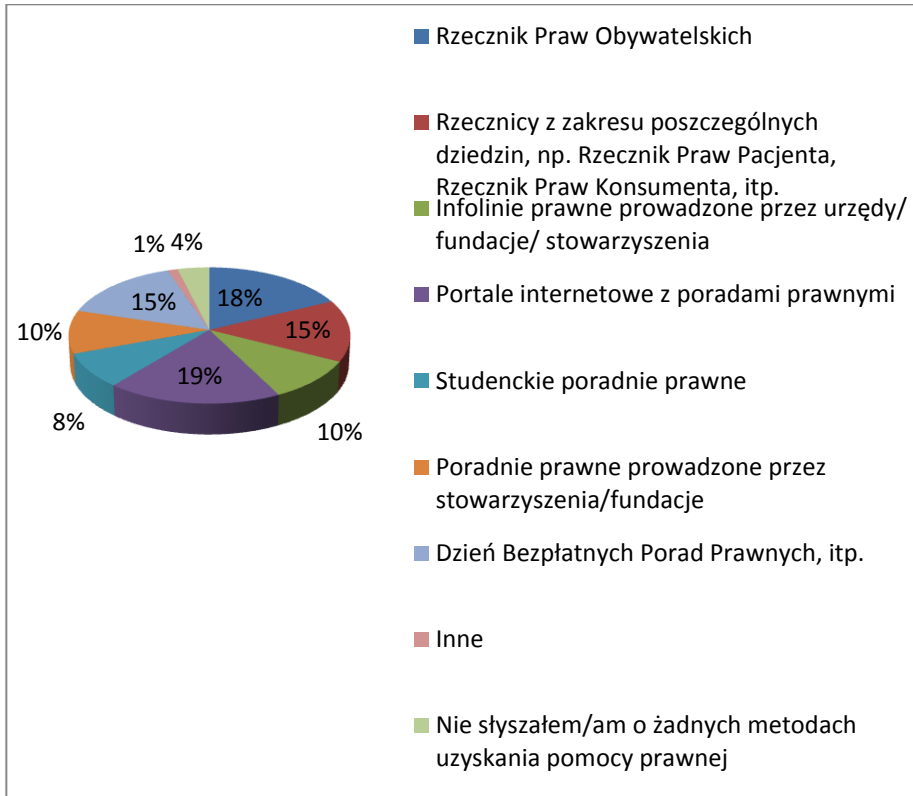
Rys. 4.2.2.7. Czy podjąłby się Pan/podjęłaby się Pani współpracy z adwokatem/radcą prawnym, którego odradzali Panu/Pani znajomi lub rodzina?

Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych nie podjęłaby się współpracy z adwokatem lub radcą prawnym, którego odradzali znajomi lub rodzina (tak uważa 52% z nich). Przeciwnego zdania jest mniej osób (20%), a większą grupę stanowią niezdecydowani (28%).

Rys. 4.2.2.8. Jakie zna Pan/Pani inne metody uzyskania pomocy prawnej oprócz tradycyjnej konsultacji z adwokatem/radcą prawnym?

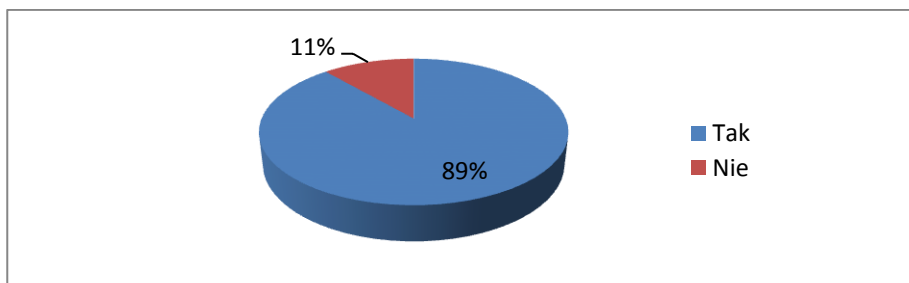

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Do najbardziej znanych sposobów uzyskania pomocy prawnej (oprócz tradycyjnej konsultacji z adwokatem/radcą prawnym) według respondentów należą: portale internetowe z poradami prawnymi (19%), Rzecznik Praw Obywatelskich (18%), rzecznicy z zakresu poszczególnych dziedzin (15%), Dzień Bezpłatnych Porad Prawnych (15%), infolinie prawne prowadzone przez urzędy/fundacje/stowarzyszenia (10%), poradnie prawne prowadzone przez fundacje/stowarzyszenia (10%), studenckie poradnie prawne (8%), inne (1%). Niewielka część ankietowanych nie słyszała o żadnych innych metodach uzyskania pomocy prawnej (4%).

2) Komunikacja

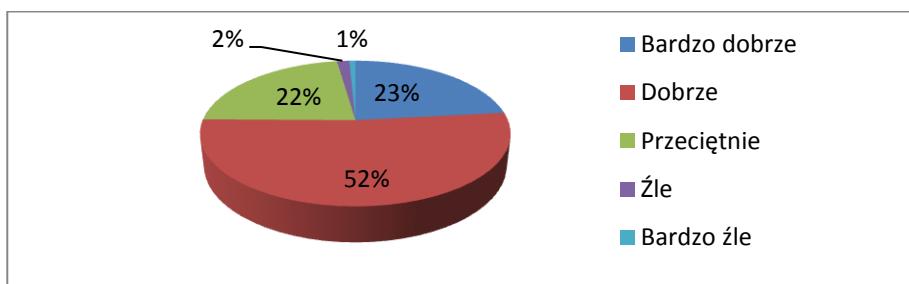
Rys. 4.2.2.9. Czy adwokat lub radca prawny mówił zrozumiałym dla Pana/Pani językiem?

Źródło: opracowanie własne.

Przeważająca większość ankietowanych uważa, że adwokat lub radca prawny mówił zrozumiałym dla nich językiem (89% w stosunku do 11% uważających przeciwnie).

Rys. 4.2.2.10. Jak Pan/Pani ocenia możliwość kontaktu z adwokatem/radcą prawnym (łatwy kontakt telefoniczny, internetowy, możliwość szybkiego umówienia spotkania, itp.)?

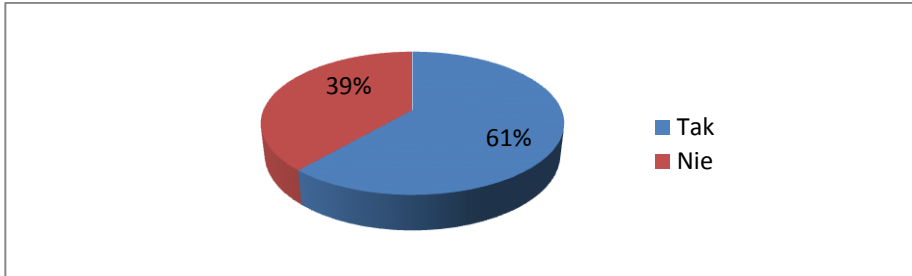

Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych ocenia dobrze (52%) lub bardzo dobrze (23%) możliwość kontaktu z adwokatem lub radcą prawnym. Przeciętnie ocenia to mniej osób (22%), ale bardzo niewiele ocenia to źle (2%) lub bardzo źle (1%).

3) Zapłata

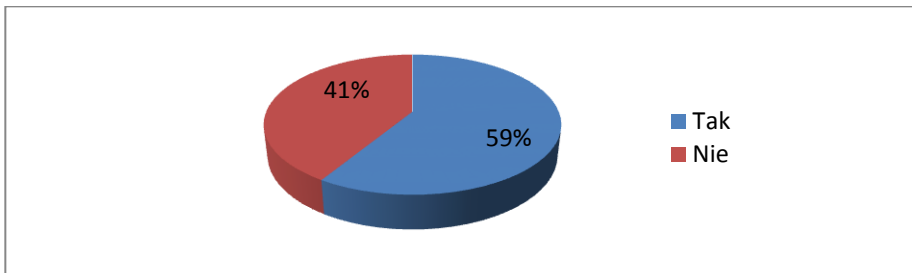
Rys. 4.2.2.11. Czy przed skorzystaniem z usług adwokackich/radcowskich poinformowano Pana/Panią o cenie?

Źródło: opracowanie własne.

W większości przypadków klient został poinformowany o cenie korzystania z usługi (61% w stosunku do 39% osób niepoinformowanych).

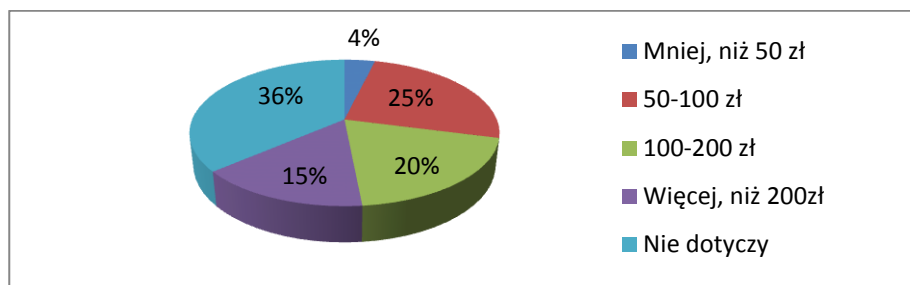
Rys. 4.2.2.12. Czy płacił/a Pan/Pani za pierwszą wizytę u adwokata bądź radcy prawnego?

Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych płaciła za swoją pierwszą wizytę u danego adwokata/radcy prawnego (59% w stosunku do 41% osób, które nie płaciły).

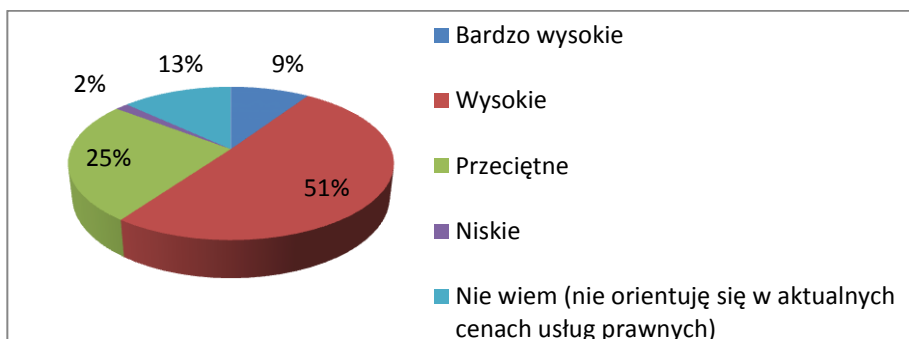
Rys. 4.2.2.13. Jeśli płacił/a Pan/Pani za pierwszą wizytę u adwokata bądź radcy prawnego, to jaki był koszt usługi?

Źródło: opracowanie własne.

Najwięcej osób, które musiały zapłacić za pierwszą wizytę u adwokata lub radcy prawnego, przeznaczyło na ten cel kwotę w granicach 50-100 zł (25% ankietowanych). Kolejne przedziały to: 100-200 zł (20%), powyżej 200 zł (15%) oraz poniżej 50 zł (4%). Jednak dużej części osób opłata za usługę nie dotyczyły (36%). Jest to związane nie tylko z tym, że w danej kancelarii nie płaci się za pierwszą poradę. Choć nie wynika to wprost z ankiety, to można się domyślać, że część osób korzysta z porad prawników będących członkami rodzin lub znajomymi, a jeszcze inni zwracają się do adwokatów/radców prawnych zatrudnionych w swoich miejscach pracy (np. przy urzędach miejskich, instytucjach), którzy nie pobierają wynagrodzenia za porady lub się go zrzekają. Są zapewne też takie osoby, które korzystają z prawników udzielających darmowych porad prawnych (na koszt państwa/samorządu lub *pro publico bono*).

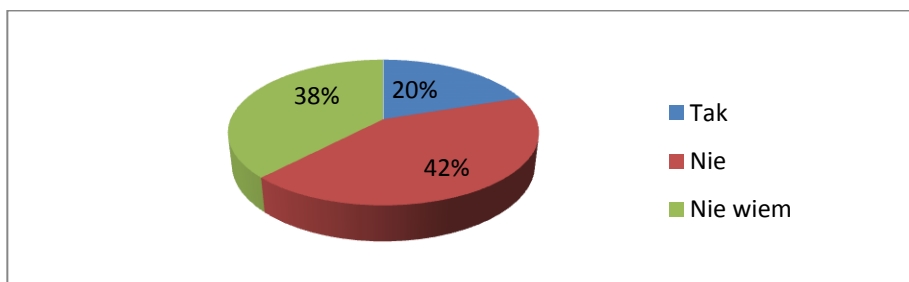
Rys. 4.2.2.14. Jakie są Pana/Pani zdaniem ceny usług prawnych w Pana/Pani mieście?

Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych uważa, że ceny usług prawnych w ich mieście są wysokie (51%) lub bardzo wysokie (9%). Mniejszy odsetek stanowią te osoby, które uważają ceny za przeciętne (25%). Część osób nie wie, jakie są ceny usług prawnych (13%). Najmniej osób uważa, że są one niskie (2%).

Rys. 4.2.2.15. Czy niska cena usług prawnych świadczonych przez adwokata/radcę prawnego wzbudziłaby Pana/Pani wątpliwości co do skuteczności i renomy tego prawnika?

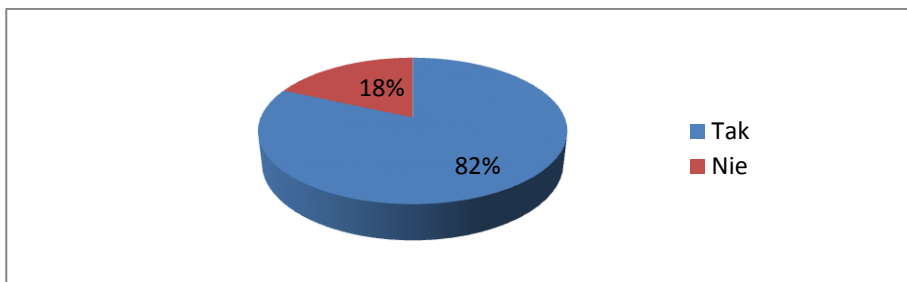

Źródło: opracowanie własne.

U większości osób niska cena usług prawnych nie wzbudziłaby wątpliwości (42%). Takie wątpliwości towarzyszyłyby najmniejszej liczbie ankietowanych (20%), a nieco więcej osób nie wie, czy wzbudziłoby to ich wątpliwości (38%).

4) Ocena

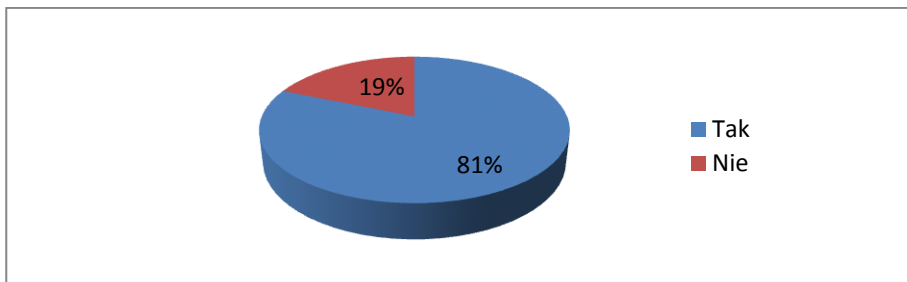
Rys. 4.2.2.16. Czy był/a Pan/Pani zadowolony/a z pracy adwokata lub radcy prawnego ze względu na poświęcony czas?

Źródło: opracowanie własne.

Przeważająca większość ankietowanych była zadowolona z pracy adwokata lub radcy prawnego ze względu na poświęcony czas (82% zadowolonych w stosunku do 18% niezadowolonych).

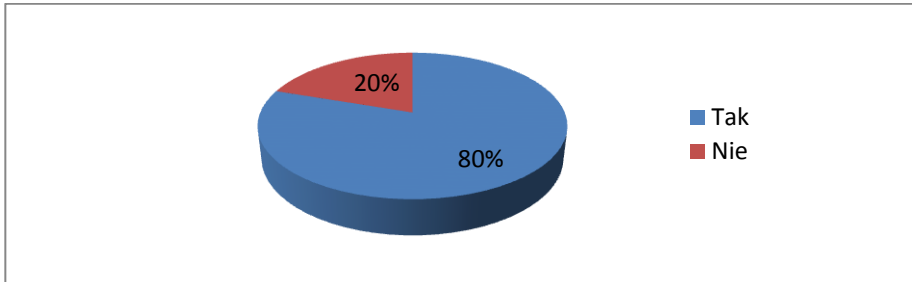
Rys. 4.2.2.17. Czy był/a Pan/Pani zadowolony/a z pracy adwokata lub radcy prawnego ze względu na ilość dostarczonych informacji?

Źródło: opracowanie własne.

Podobnie też większość osób była zadowolona z pracy adwokata lub radcy prawnego ze względu na ilość dostarczonych informacji (81% zadowolonych w stosunku do 19% niezadowolonych).

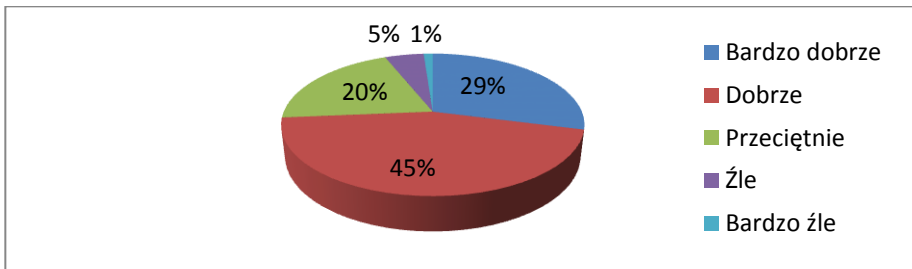
Rys. 4.2.2.18. Czy był/a Pan/Pani zadowolony/a z pracy adwokata lub radcy prawnego ze względu na końcowy wynik sprawy?

Źródło: opracowanie własne.

Ze względu na końcowy wynik sprawy większość ankietowanych pozytywnie ocenia pracę adwokatów lub radców prawnych (80% zadowolonych w stosunku do 20% niezadowolonych).

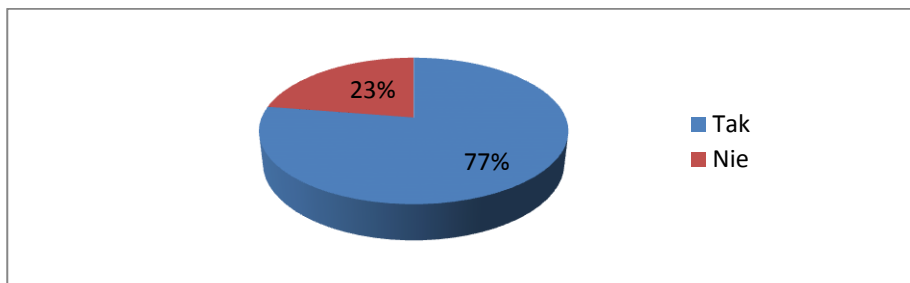
Rys. 4.2.2.19. Jak ogólnie (biorąc pod uwagę całokształt współpracy) ocenia Pan/Pani podejście adwokata lub radcy prawnego do Pana/Pani?

Źródło: opracowanie własne.

Ogólne podejście adwokata lub radcy prawnego do ankietowanych (biorąc pod uwagę całokształt współpracy) większość z nich ocenia dobrze (45%) lub bardzo dobrze (29%). Nieliczne osoby oceniają te podejście źle (5%) lub bardzo źle (1%). Duża liczba osób ocenia adwokatów i radców pod tym względem przeciętnie (20%).

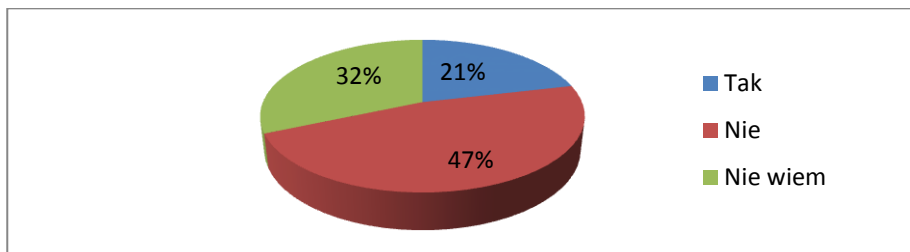
Rys. 4.2.2.20. Czy według Pana/Pani adwokat lub radca prawny był zaangażowany w sprawę?

Źródło: opracowanie własne.

Przeważająca liczba ankietowanych uważa, że adwokat lub radca prawny był zaangażowany w sprawę (77% w stosunku do 23% oceniających to negatywnie).

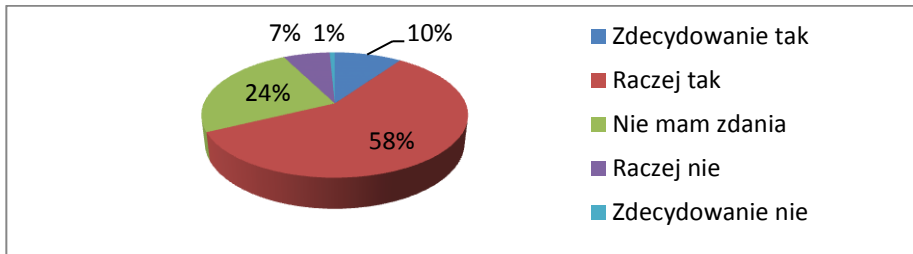
Rys. 4.2.2.21. Czy po przegranej sprawie podjąłby się Pan/podjęłaby się Pani ponownej współpracy z tym samym adwokatem lub radcą prawnym?

Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych nie podjęłaby się współpracy z tym samym adwokatem lub radcą prawnym w przypadku przegranej (47%). Jednak jest też dużo osób niezdecydowanych (32%) lub takich, które wyrażają chęć współpracy (21%).

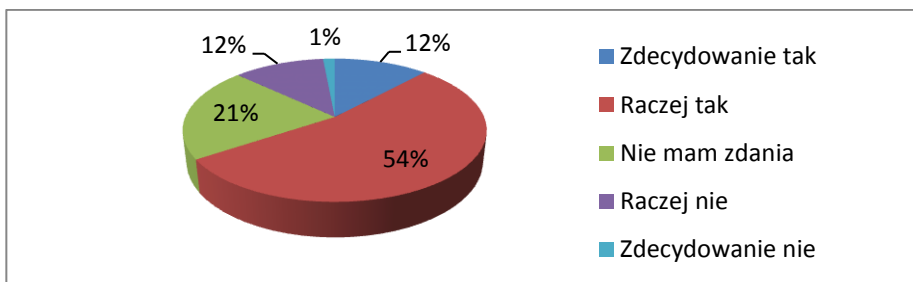
Rys. 4.2.2.22. Czy według Pana/Pani kancelarie adwokackie/radcowskie dbają o zadowolenie klienta?

Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych uważa, że kancelarie adwokackie/radcowskie raczej dbają (58%) lub zdecydowanie dbają (10%) o zadowolenie klienta. Mniej osób nie ma w tej sprawie zdania (24%). Niewielka część respondentów uważa przeciwnie (7% raczej nie, 1% zdecydowanie nie).

Rys. 4.2.2.23. Czy Pana/Pani zdaniem adwokaci/radcy prawni są grupą zawodową godną zaufania?

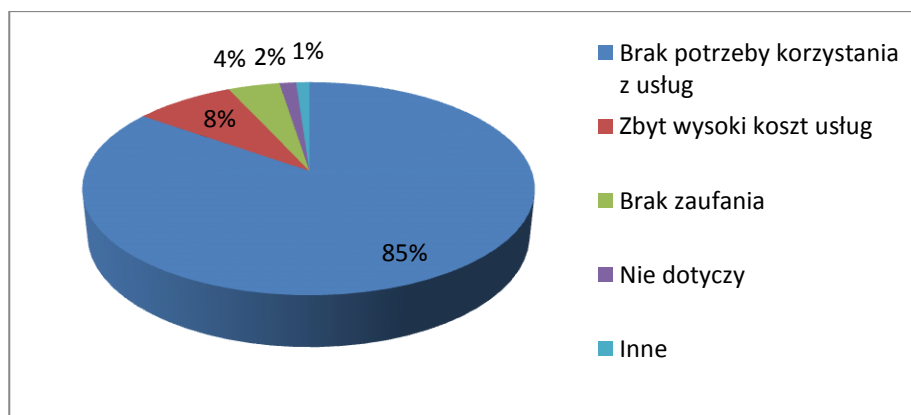
Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych uważa, że adwokaci i radcy prawni są grupą zawodową godną zaufania (54% raczej tak i 12% zdecydowanie tak w stosunku do 12% raczej nie i 12% zdecydowanie nie). Część respondentów nie ma zdania na ten temat (21%).

4.2.3. Postawy wobec adwokatów i radców prawnych osób niekorzystających z ich usług

1) Decyzja o skorzystaniu z usług oraz wybór adwokata i radcy prawnego

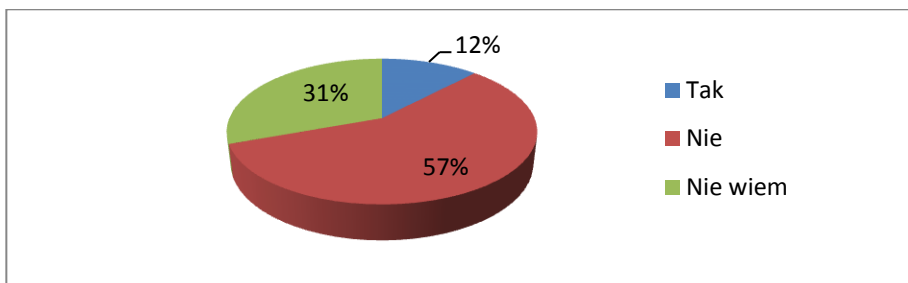
Rys. 4.2.3.1. Jeśli nie korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata lub radcy prawnego, to dlaczego?

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Przeważająca część wskazań dotyczy braku potrzeby korzystania z usług (85%). Kolejnym powodem jest zbyt wysoki koszt usług (8%), brak zaufania (4%) i inne przyczyny (1%). Części osób to nie dotyczy (2%).

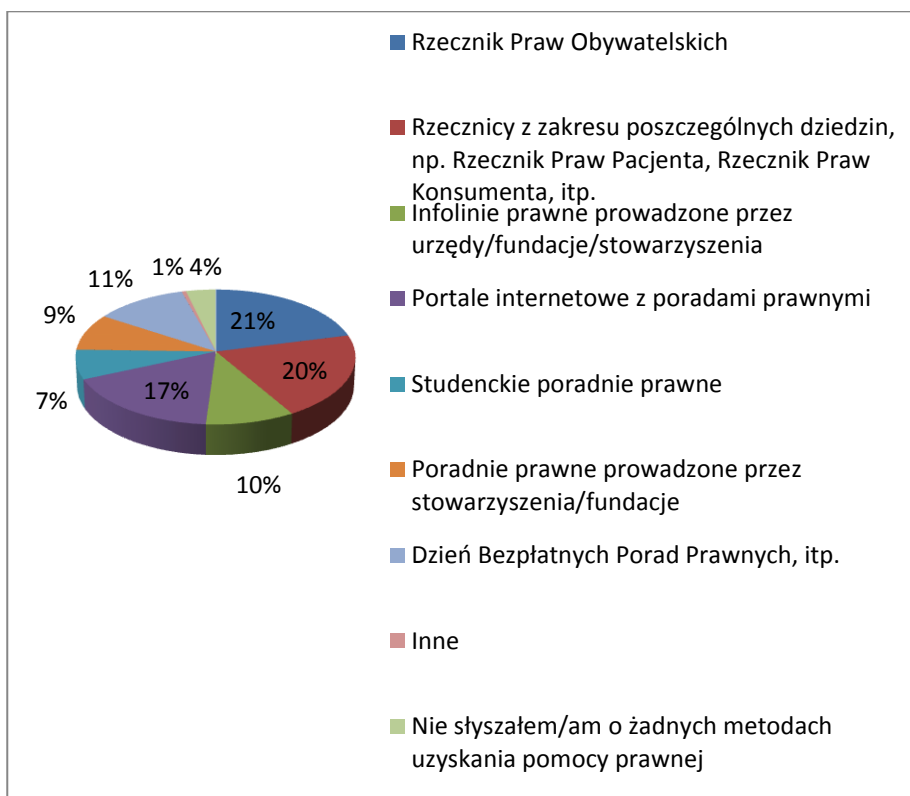
Rys. 4.2.3.2. Czy podjąłby się Pan/podjęłaby się Pani współpracy z adwokatem/radcą prawnym, którego odradzali Panu/Pani znajomi lub rodzina?

Źródło: opracowanie własne.

Zdecydowana większość badanych przyznała, że nie podjęłaby się współpracy z adwokatem lub radcą prawnym, którego odradziłaby znajomi lub rodzina (57%). Część osób jest niezdecydowana (31%), a tylko nieliczni podjęliby się współpracy wbrew poradom najbliższych (12%).

Rys. 4.2.3.3. Jakie zna Pan/Pani inne metody uzyskania pomocy prawnej oprócz tradycyjnej konsultacji z adwokatem/radcą prawnym?

Źródło: opracowanie własne.

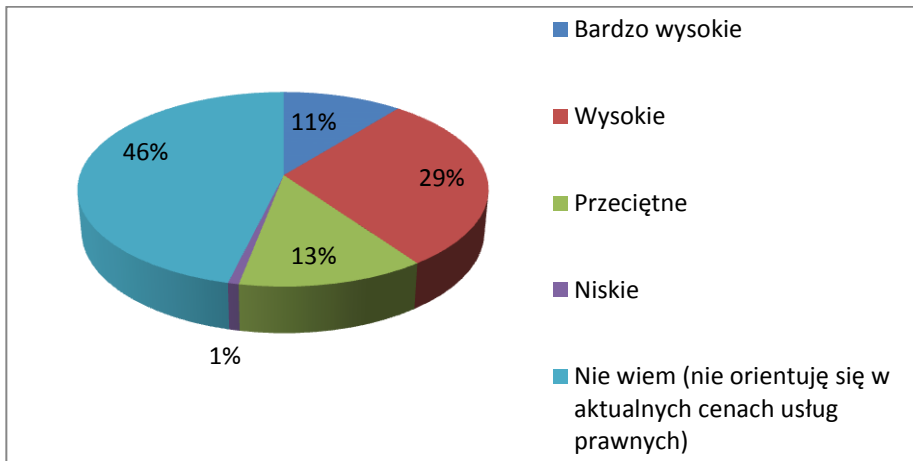
W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Wymieniając metody uzyskania pomocy prawnej badani wskazali kolejno: Rzecznika Praw Obywatelskich (21%), rzeczników z zakresu poszczególnych dziedzin (20%), portale internetowe z poradami prawnymi (17%), Dzień Bezpłatnych Porad Prawnych (11%), infolinie prawne prowadzone przez urzędy/fundacje/stowarzyszenia (10%), poradnie prowadzone przez stowarzyszenia/fundacje (9%), studenckie poradnie prawne (7%), inne (1%). Niewielka część respondentów nie знаła żadnych innych (oprócz adwokata i radcy prawnego) metod uzyskania pomocy prawnej (4%).

2) Komunikacja

Osoby niekorzystające z usług adwokatów i radców prawnych nie wyrażały opinii o komunikacji z nimi.

3) Zapłata

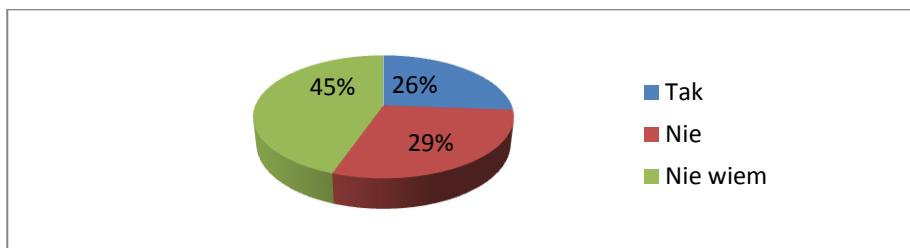
Rys. 4.2.3.4. Jakie są Pana/Pani zdaniem ceny usług prawnych w Pana/Pani mieście?

Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych nie orientuje się w aktualnych cenach usług prawnych (46%). Jednak duża grupa osób uważa je za wysokie (29%) lub bardzo wysokie (11%). Dla części osób ceny są przeciętne (13%), a nawet niskie (1%).

Rys. 4.2.3.5. Czy niska cena usług prawnych świadczonych przez adwokata/radcę prawnego wzbudziłaby Pana/Pani wątpliwości co do skuteczności i renomy tego prawnika?

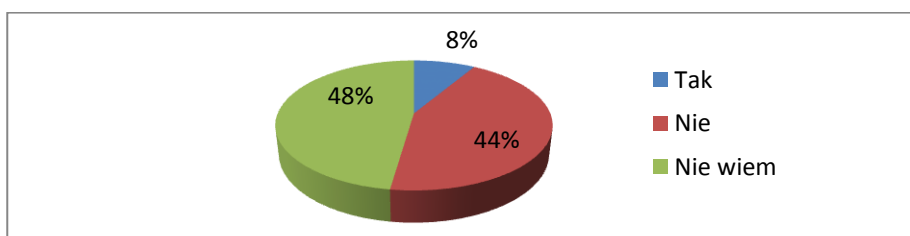

Źródło: opracowanie własne.

Większość badanych nie wie, czy niska cena usług prawnych świadczonych przez adwokata/radcę prawnego wzbudziłaby wątpliwości co do jego skuteczności i renomy (45%). Niska cena nie budziłaby wątpliwości u 29% badanych, a u 26% budzi obawy.

4) Ocena

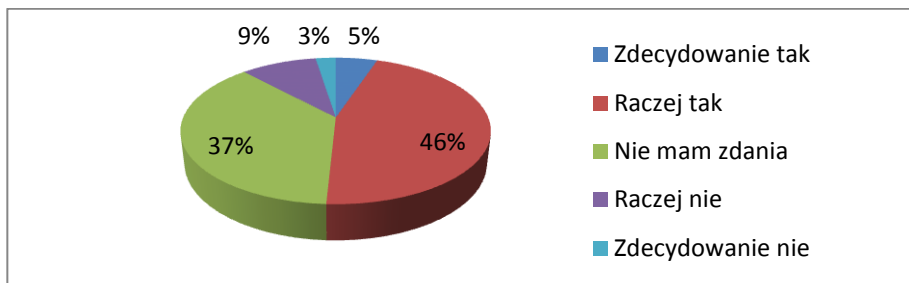
Rys. 4.2.3.6. Czy po przegranej sprawie podjąłby się Pan/podjęłaby się Pani ponownej współpracy z tym samym adwokatem lub radcą prawnym?

Źródło: opracowanie własne.

Badani w większości nie wiedzą, czy podjęłoby się współpracy z tym samym adwokatem lub radcą prawnym po przegranej sprawie (48%). Jednak niewiele mniej osób nie zrobiłoby tego ponownie (44%). Jedynie niewielka część badanych podjęłaby taką współpracę (8%).

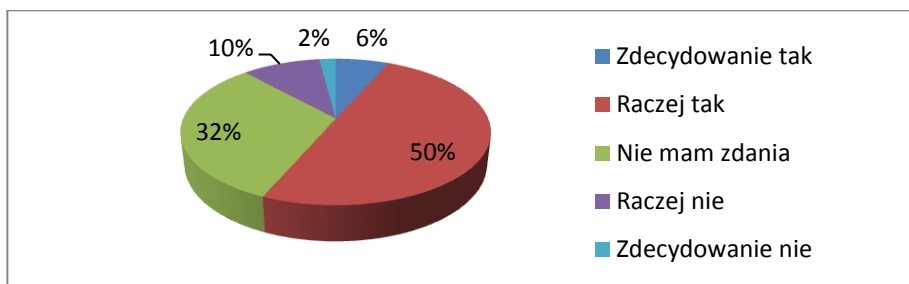
Rys. 4.2.3.7. Czy według Pana/Pani kancelarie adwokackie/radcowskie dbają o zadowolenie klienta?

Źródło: opracowanie własne.

Większość badanych uważa, że kancelarie dbają o zadowolenie klienta (46% raczej tak, 5% zdecydowanie tak). Duża część respondentów nie ma zdania na ten temat (37%), a przeciwnego zdania jest niewielka część ankietowanych (9% raczej nie, 3% zdecydowanie nie).

Rys. 4.2.3.8. Czy Pana/Pani zdaniem adwokaci/radcy prawni są grupą zawodową godną zaufania?

Źródło: opracowanie własne.

Większość badanych uważa adwokatów i radców za grupę zawodową godną zaufania (50% raczej tak, 6% zdecydowanie tak), duża część osób jest niezdecydowana (32%), a tylko niewielka część uważa, że nie jest to grupa godna zaufania (10% raczej nie, 2% zdecydowanie nie).

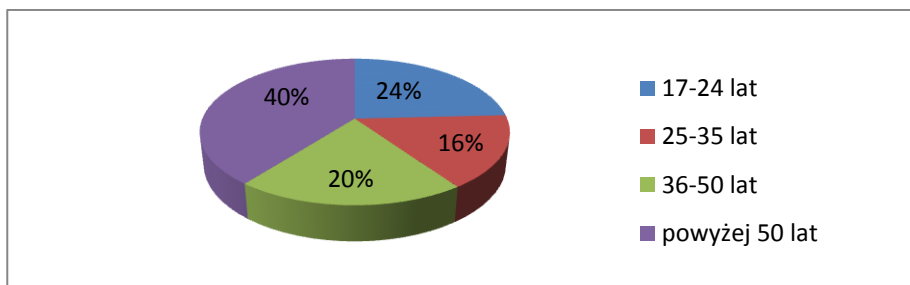
4.3. Postawy mieszkańców województwa podlaskiego wobec adwokatów i radców prawnych w ujęciu terytorialnym (kryterium miejsca zamieszkania)

4.3.1. Białystok

4.3.1.1. Profil respondentów

Liczba mieszkańców Białegostoku, którzy wzięli udział w ankiecie, wynosi 356 osób.

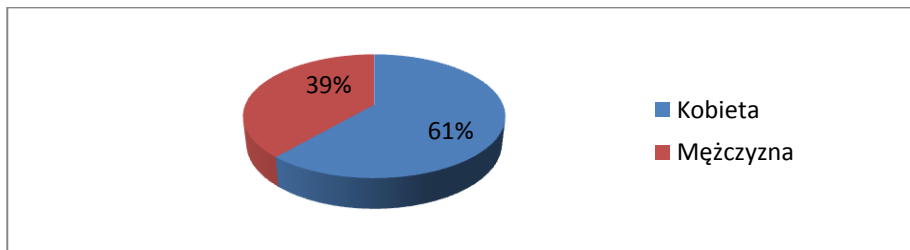
Rys. 4.3.1.1.1. Wiek

Źródło: opracowanie własne.

Największą grupę stanowiły osoby powyżej 50 roku życia (40%). Następnie były osoby w wieku: 17-24 lat (24%), 36-50 lat (20%) oraz 25-35 lat (16%).

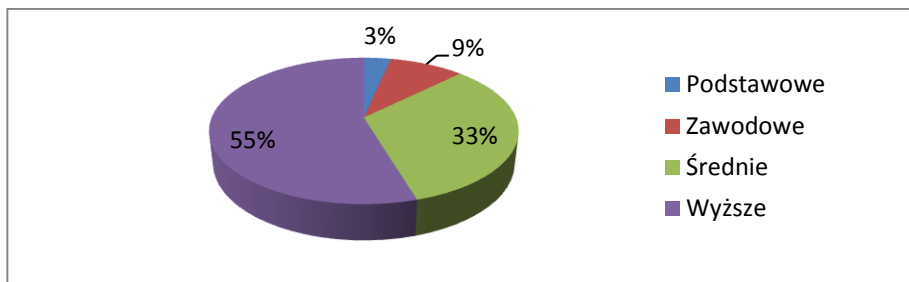
Rys. 4.3.1.1.2. Płeć

Źródło: opracowanie własne.

Zdecydowaną większość badanych stanowiły kobiety (61%) w stosunku do mężczyzn (39%).

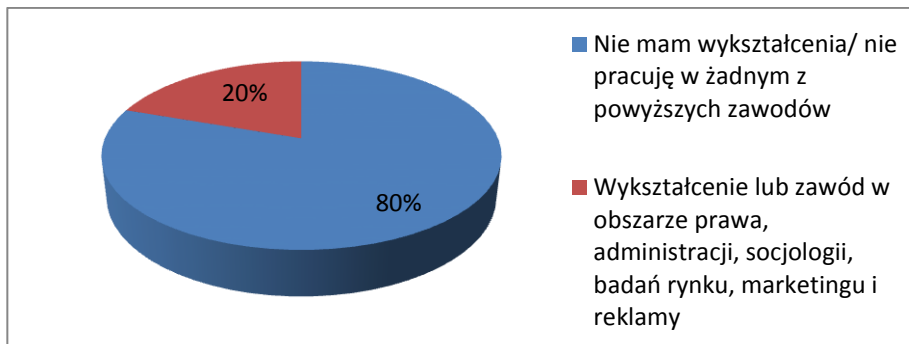
Rys. 4.3.1.1.3. Poziom wykształcenia

Źródło: opracowanie własne.

Najwięcej ankietowanych legitymowało się posiadaniem wykształcenia wyższego (55%). Dalej w kolejności było wykształcenie: średnie (33%), zawodowe (9%) i podstawowe (3%).

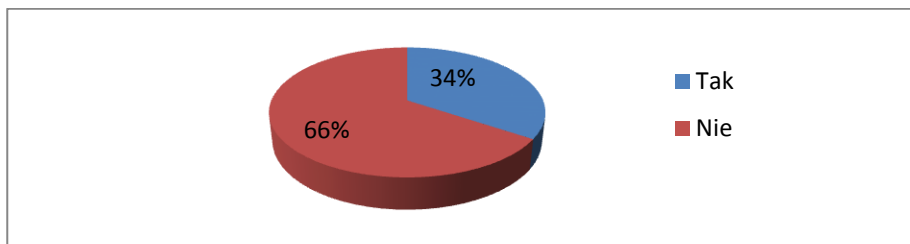
Rys. 4.3.1.1.4. Wykształcenie lub zawód w obszarze prawa, administracji, socjologii, badań rynku, marketingu i reklamy

Źródło: opracowanie własne.

Przeważająca większość badanych nie posiadała wykształcenia lub zawodu w obszarze prawa, administracji, socjologii, badań rynku, marketingu i reklamy (80% w stosunku do 20% osób legitymujących się takim wykształceniem lub zawodem).

Rys. 4.3.1.1.5. Czy kiedykolwiek korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata lub radcy prawnego?

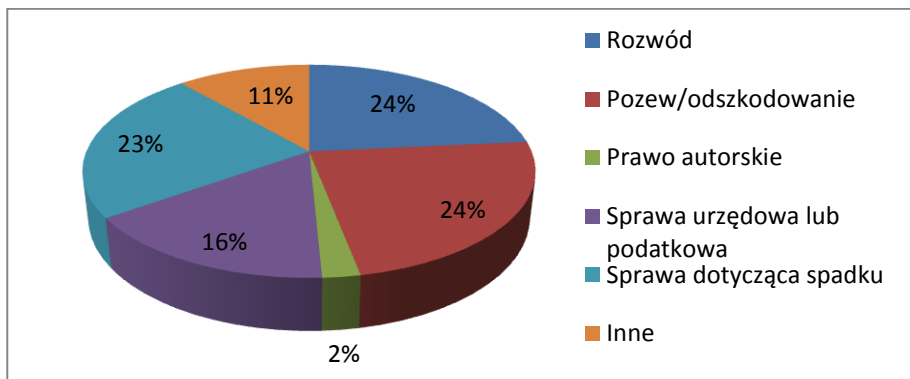
Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych nie korzystała nigdy z usług adwokata lub radcy prawnego (66% w stosunku do 34% osób, które z takich usług korzystały).

4.3.1.2. Postawy wobec adwokatów i radców prawnych osób korzystających z ich usług

1) Decyzja o skorzystaniu z usług oraz wybór adwokata i radcy prawnego

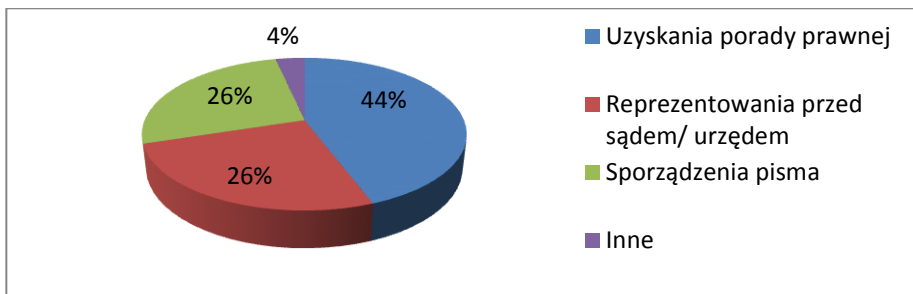
Rys. 4.3.1.2.1. Jeśli korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata lub radcy prawnego, to czego dotyczyła sprawa?

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Spośród wszystkich spraw, z którymi ankietowani zwrócili się do adwokatów lub radców prawnych, najczęściej stanowiły pozwy, w tym te związane z odszkodowaniami, oraz rozwody (odpowiednio po 24%). Kolejne były sprawy dotyczące spadków (23%) i spraw urzędowych lub podatkowych (16%), a niewielką część spraw stanowiły te dotyczące praw autorskich (2%). Liczną grupę stanowiły inne sprawy (11%).

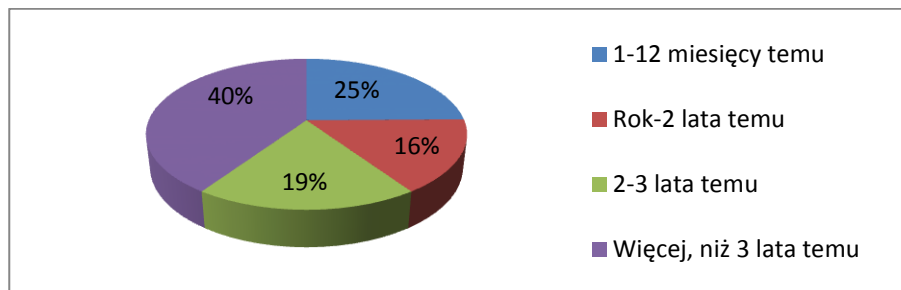
Rys. 4.3.1.2.2. W jakim celu korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata/radcy prawnego?

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Najwięcej wskazań dotyczyło uzyskania porady prawnej (44%). Kolejne wskazania dotyczyły sporządzenia pisma oraz reprezentowania przed sądem/urzędem (odpowiednio po 26%). Najmniej wskazań dotyczyło innych celów wizyty u adwokatów i radców prawnych (4%).

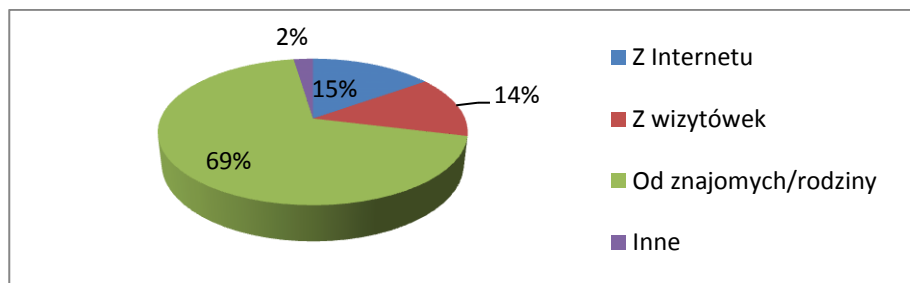
Rys. 4.3.1.2.3. Kiedy ostatnio korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata bądź radcy prawnego?

Źródło: opracowanie własne.

Najwięcej osób korzystało ostatni raz z usług adwokata lub radcy prawnego więcej, niż 3 lata temu (40%). Jednak w ujęciu sumarycznym większość ankietowanych korzystała z takich usług mniej, niż 3 lata temu (1-12 miesięcy temu stanowili 25% ankietowanych, rok-2 lata temu stanowili 16%, a 2-3 lat temu 19%).

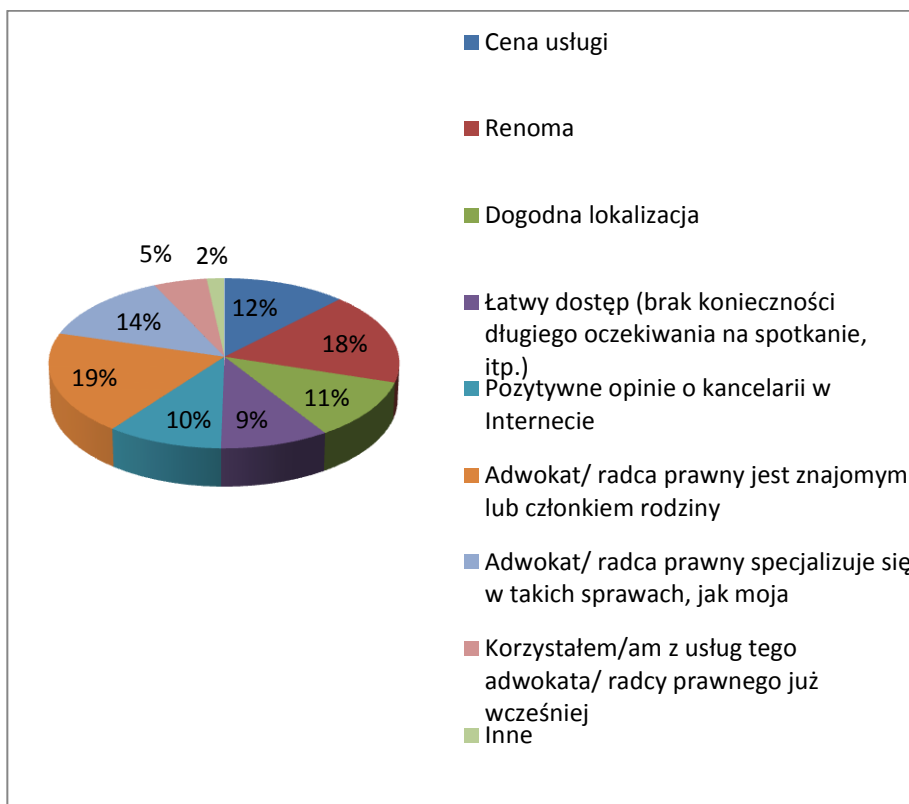
Rys. 4.3.1.2.4. Skąd zaczerpnął Pan/zaczerpnęła Pani informację o wybranej kancelarii?

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Przeważająca większość respondentów kierowała się informacją od znajomych/rodziny przy wyborze kancelarii (69%). Kolejnym źródłem informacji był Internet (15%) oraz wizytówki (14%). Inne źródła informacji stanowią niewielką część powyższego zbioru (2%).

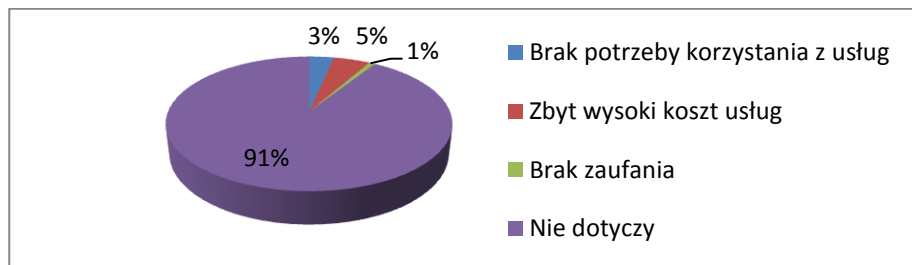
Rys. 4.3.1.2.5. Jakimi kryteriami kierował/a się Pan/Pani przy wyborze danej kancelarii?

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Dla ankietowanych przy wyborze kancelarii najistotniejsza była znajomość lub spokrewnienie z adwokatem lub radcą prawnym (19%), a następnie: jej renoma (18%), specjalizowanie się adwokata/radcy prawnego w sprawie danego typu (14%), cena usługi (12%), dogodna lokalizacja (11%), pozytywne opinie o kancelarii w Internecie (10%), łatwy dostęp rozumiany jako brak konieczności długiego oczekiwania na spotkanie (9%). Mniejsze znaczenie miało wcześniejsze korzystanie z usług danej kancelarii (5%) i inne kryteria (2%).

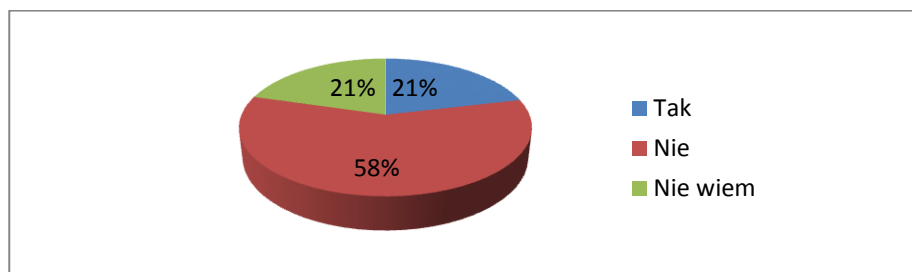
Rys. 4.3.1.2.6. Jeśli nie korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata lub radcy prawnego, to dlaczego?

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Większość ankietowanych spośród osób, które kiedykolwiek korzystały z usług adwokata lub radcy prawnego, nie dotyczy kwestia niekorzystania z usług adwokata lub radcy prawnego (91%). Jedyne niewielka część respondentów wskazała, że nie skorzystała z usług ze względu na to, że koszt był zbyt duży (5%) lub nie mieli zaufania (1%). Część osób nie miała potrzeby korzystać z usług (3%).

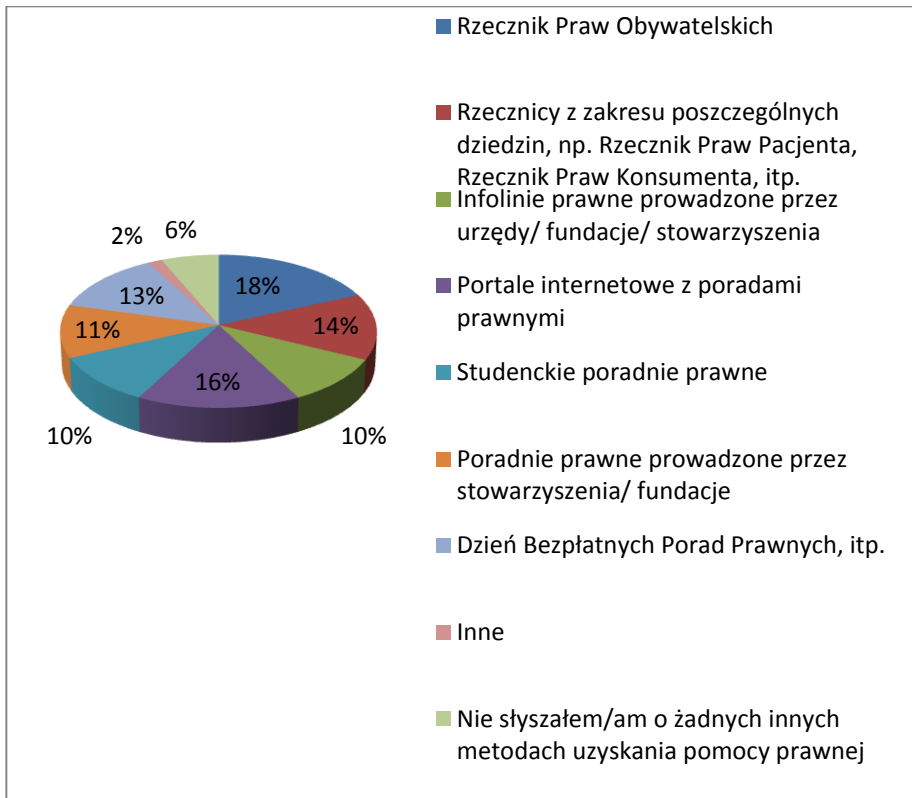
Rys. 4.3.1.2.7. Czy podjąłby się Pan/podjęłaby się Pani współpracy z adwokatem/radcą prawnym, którego odradzali Panu/Pani znajomi lub rodzina?

Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych nie podjęłaby się współpracy z adwokatem lub radcą prawnym, którego odradzali znajomi lub rodzina (58%). Przeciwnego zdania jest tyle samo osób, co niezdecydowanych (odpowiednio po 21%).

Rys. 4.3.1.2.8. Jakie zna Pan/Pani inne metody uzyskania pomocy prawnej oprócz tradycyjnej konsultacji z adwokatem/radcą prawnym?

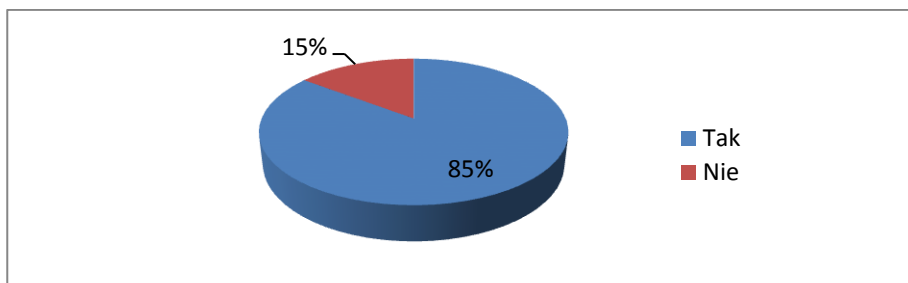

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Do najbardziej znanych sposobów uzyskania pomocy prawnej według respondentów należą: Rzecznik Praw Obywatelskich (18%), portale internetowe z poradami prawnymi (14%), rzecznicy z zakresu poszczególnych dziedzin (14%), Dzień Bezpłatnych Porad Prawnych (13%), poradnie prawne prowadzone przez stowarzyszenia/fundacje (11%), infolinie prawne prowadzone przez urzędy/fundacje/stowarzyszenia (10%), studenckie poradnie prawne (10%), inne (2%). Niewielka część ankietowanych nie słyszała o żadnych innych metodach uzyskania pomocy prawnej (6%).

2) Komunikacja

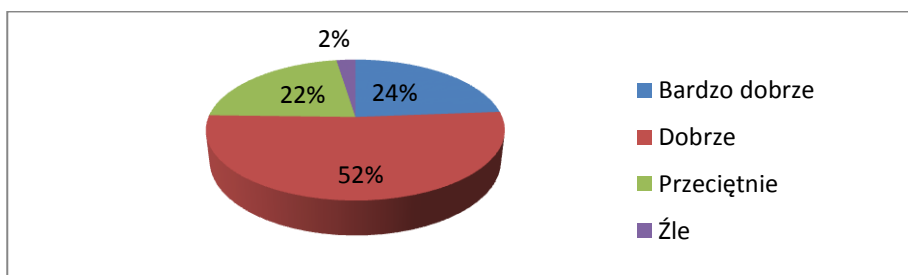
Rys. 4.3.1.2.9. Czy adwokat lub radca prawny mówił zrozumiałym dla Pana/Pani językiem?

Źródło: opracowanie własne.

Przeważająca większość ankietowanych uważa, że adwokat lub radca prawny mówił zrozumiałym dla nich językiem (85% w stosunku do 15% uważających przeciwnie).

Rys. 4.3.1.2.10. Jak Pan/Pani ocenia możliwość kontaktu z adwokatem/radcą prawnym (łatwy kontakt telefoniczny, internetowy, możliwość szybkiego umówienia spotkania, itp.)?

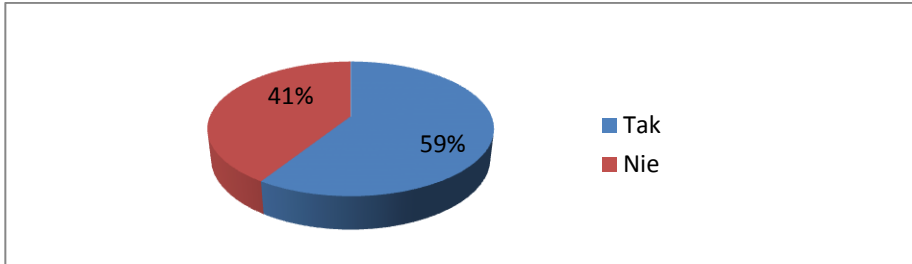

Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych ocenia dobrze (52%) lub bardzo dobrze (24%) możliwość kontaktu z adwokatem lub radcą prawnym. Przeciętnie ocenia to 22% osób, a bardzo niewiele ocenia to źle (2%). W ujęciu procentowym nikt nie ocenia możliwości kontaktu bardzo źle.

3) Zapłata

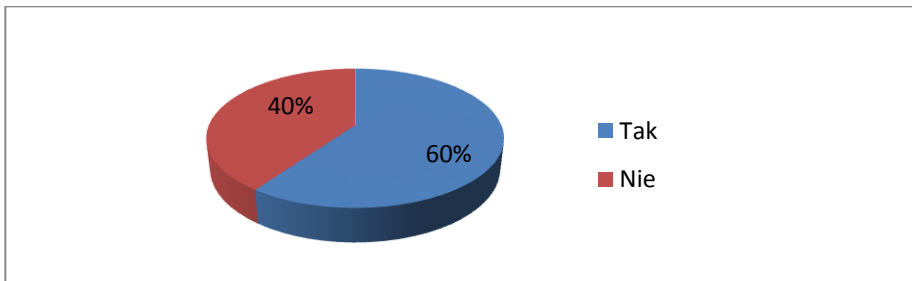
Rys. 4.3.1.2.11. Czy przed skorzystaniem z usług adwokackich/radcowskich poinformowano Pana/Panią o cenie?

Źródło: opracowanie własne.

W większości przypadków klient został poinformowany o cenie korzystania z usługi (59% w stosunku do 41% osób niepoinformowanych).

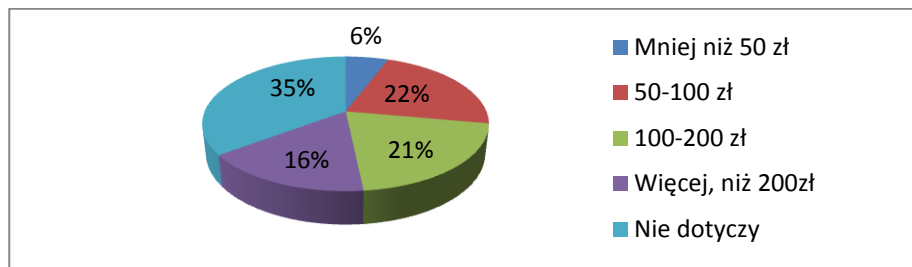
Rys. 4.3.1.2.12. Czy płacił/a Pan/Pani za pierwszą wizytę u adwokata bądź radcy prawnego?

Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych płaciła za swoją pierwszą wizytę u danego adwokata/radcy prawnego (60% w stosunku do 40% osób, które nie płaciły).

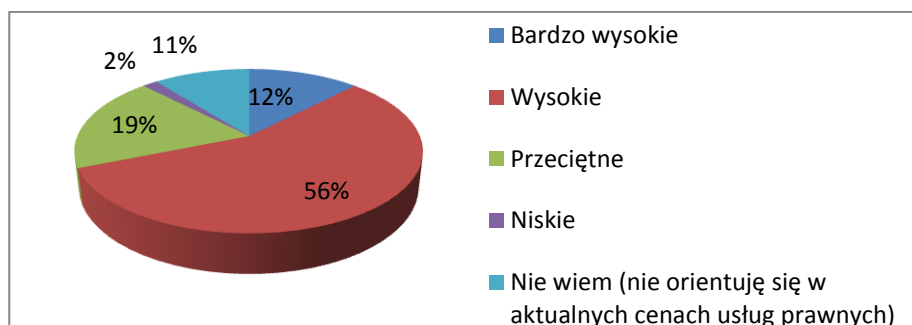
Rys. 4.3.1.2.13. Jeśli płacil/a Pan/Pani za pierwszą wizytę u adwokata bądź radcy prawnego, to jaki był koszt usługi?

Źródło: opracowanie własne.

Najwięcej osób, które musiały zapłacić za pierwszą wizytę u adwokata lub radcy prawnego, przeznaczyło na ten cel kwotę w granicach 50-100 zł (22% ankietowanych). Kolejne przedziały to: 100-200 zł (10%), powyżej 200 zł (16%) oraz poniżej 50 zł (6%). Jednak dużej części osób opłata za usługę nie dotyczyły (35%).

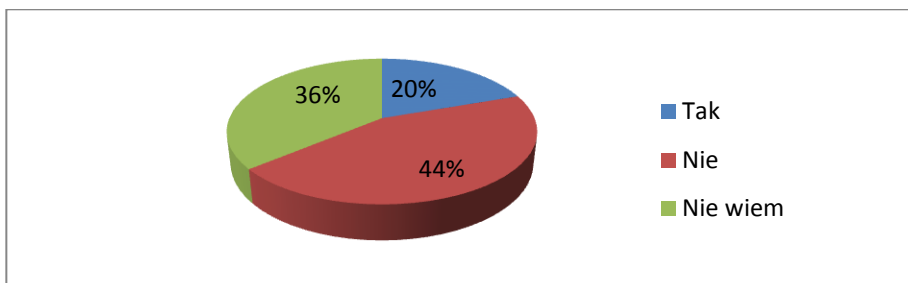
Rys. 4.3.1.2.14. Jakie są Pana/Pani zdaniem ceny usług prawnych w Pana/Pani mieście?

Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych uważa, że ceny usług prawnych w ich mieście są wysokie (56%) lub bardzo wysokie (12%). Mniejszy odsetek stanowią te osoby, które uważają ceny za przeciętne (19%). Część osób nie wie, jakie są ceny usług prawnych (11%). Najmniej osób uważa, że są one niskie (2%).

Rys. 4.3.1.2.15. Czy niska cena usług prawnych świadczonych przez adwokata/radcę prawnego wzbudziłaby Pana/Pani wątpliwości co do skuteczności i renomy tego prawnika?

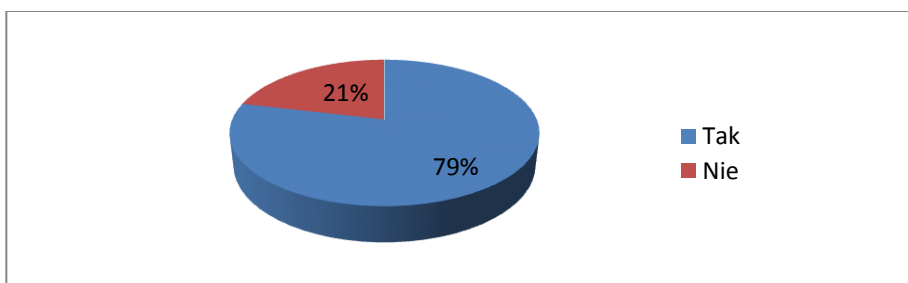

Źródło: opracowanie własne.

U większości osób niska cena usług prawnych nie wzbudziłaby wątpliwości (44%). Takie wątpliwości towarzyszyłyby najmniejszej liczbie ankietowanych (20%), a nieco więcej osób nie wie, czy wzbudziłoby to ich wątpliwości (36%).

4) Ocena

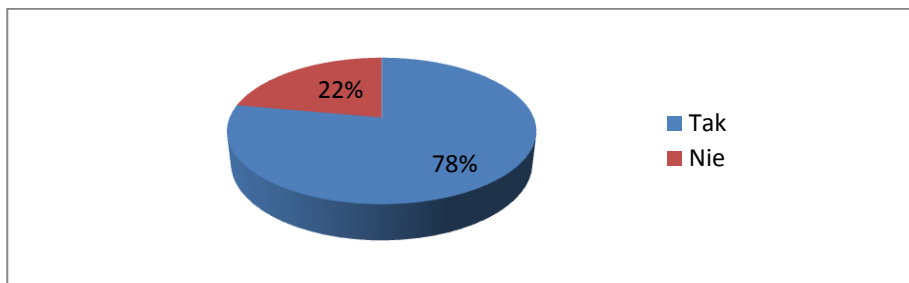
Rys. 4.3.1.2.16. Czy był/a Pan/Pani zadowolony/a z pracy adwokata lub radcy prawnego ze względu na poświęcony czas?

Źródło: opracowanie własne.

Przeważająca większość ankietowanych była zadowolona z pracy adwokata lub radcy prawnego ze względu na poświęcony czas (79% zadowolonych w stosunku do 21% niezadowolonych).

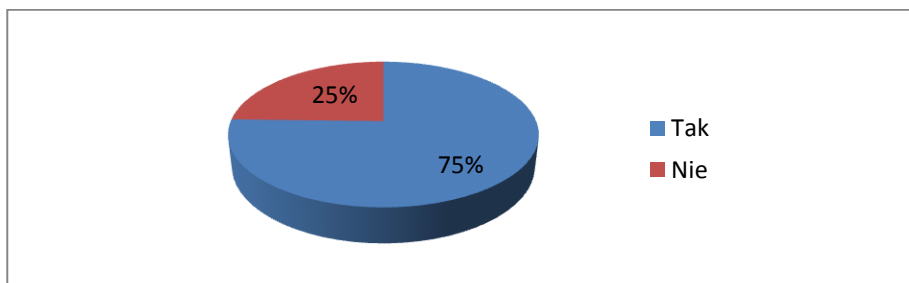
Rys. 4.3.1.2.17. Czy był/a Pan/Pani zadowolony/a z pracy adwokata lub radcy prawnego ze względu na ilość dostarczonych informacji?

Źródło: opracowanie własne.

Podobnie też większość osób była zadowolona z pracy adwokata lub radcy prawnego ze względu na ilość dostarczonych informacji (78% zadowolonych w stosunku do 22% niezadowolonych).

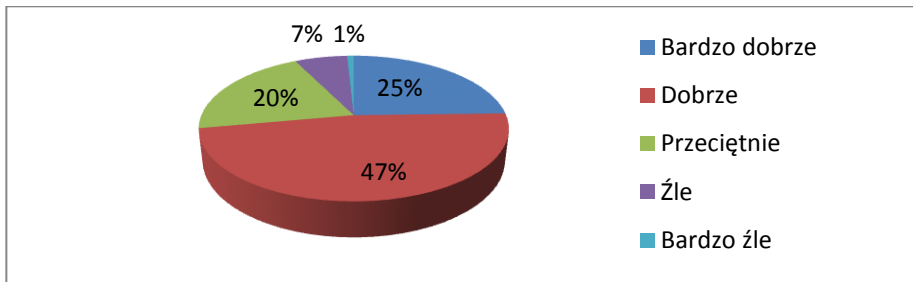
Rys. 4.3.1.2.18. Czy był/a Pan/Pani zadowolony/a z pracy adwokata lub radcy prawnego ze względu na końcowy wynik sprawy?

Źródło: opracowanie własne.

Ze względu na końcowy wynik sprawy większość ankietowanych pozytywnie ocenia pracę adwokatów lub radców prawnych (75% zadowolonych w stosunku do 25% niezadowolonych).

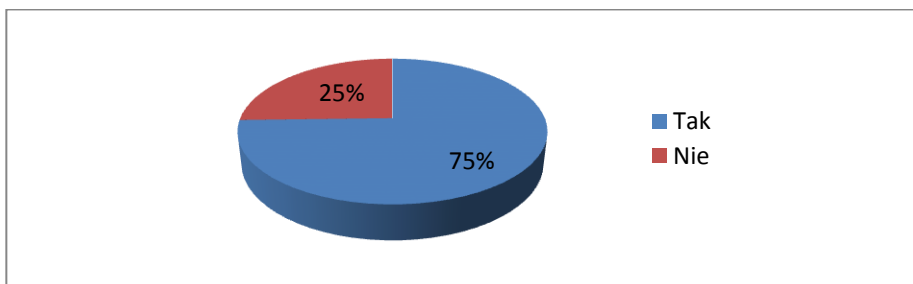
Rys. 4.3.1.2.19. Jak ogólnie (biorąc pod uwagę całokształt współpracy) ocenia Pan/Pani podejście adwokata lub radcy prawnego do Pana/Pani?

Źródło: opracowanie własne.

Ogólne podejście adwokata lub radcy prawnego do ankietowanych (biorąc pod uwagę całokształt współpracy) większość z nich ocenia dobrze (47%) lub bardzo dobrze (25%). Nieliczne osoby oceniają te podejście źle (7%) lub bardzo źle (1%). Duża liczba osób ocenia adwokatów i radców pod tym względem przeciętnie (20%).

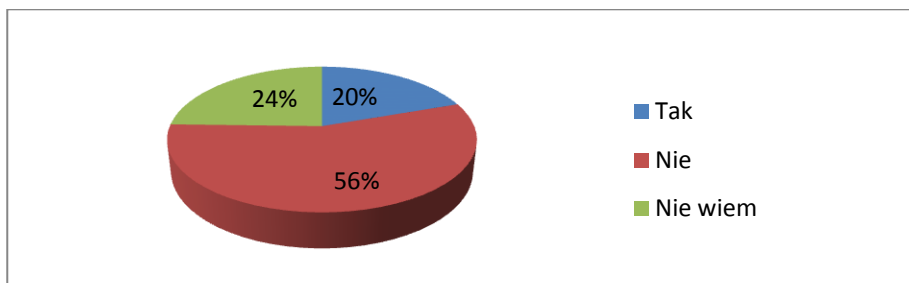
Rys. 4.3.1.2.20. Czy według Pana/Pani adwokat lub radca prawny był zaangażowany w sprawę?

Źródło: opracowanie własne.

Przeważająca liczba ankietowanych uważa, że adwokat lub radca prawny był zaangażowany w sprawę (75% w stosunku do 25% oceniających to negatywnie).

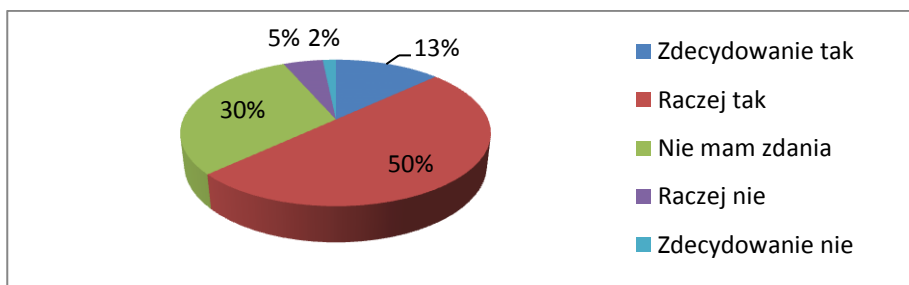
Rys. 4.3.1.2.21. Czy po przegranej sprawie podjąłby się Pan/podjęłaby się Pani ponownej współpracy z tym samym adwokatem lub radcą prawnym?

Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych nie podjęłaby się współpracy z tym samym adwokatem lub radcą prawnym w przypadku przegranej (56%). Jednak jest też znaczna część osób niezdecydowanych (24%) lub takich, które wyrażają chęć współpracy (20%).

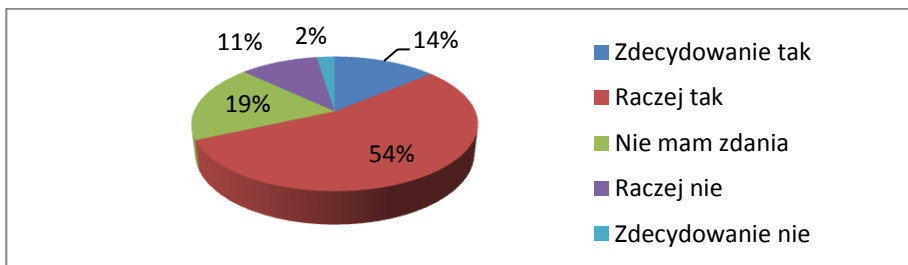
Rys. 4.3.1.2.22. Czy według Pana/Pani kancelarie adwokackie/radcowskie dbają o zadowolenie klienta?

Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych uważa, że kancelarie adwokackie/radcowskie raczej dbają (50%) lub zdecydowanie dbają (13%) o zadowolenie klienta. Mniej osób nie ma w tej sprawie zdania (30%). Niewielka część respondentów uważa przeciwnie (5% raczej nie, 2% zdecydowanie nie).

Rys. 4.3.1.2.23. Czy Pana/Pani zdaniem adwokaci/radcy prawni są grupą zawodową godną zaufania?

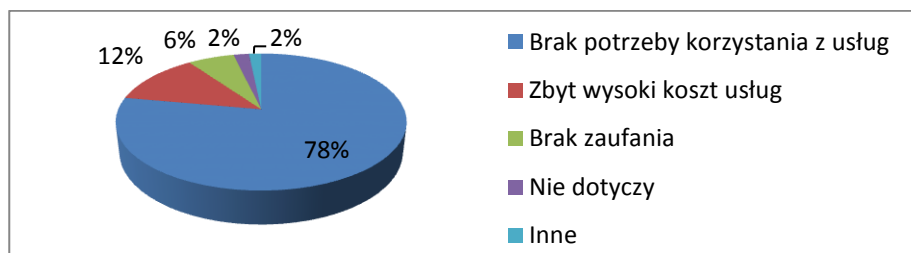
Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych uważa, że adwokaci i radcy prawni są grupą zawodową godną zaufania (54% raczej tak i 14% zdecydowanie tak w stosunku do 11% raczej nie i 2% zdecydowanie nie). Część respondentów nie ma zdania na ten temat (19%).

4.3.1.3. Postawy wobec adwokatów i radców prawnych osób niekorzystających z ich usług

1) Decyzja o skorzystaniu z usług oraz wybór adwokata i radcy prawnego

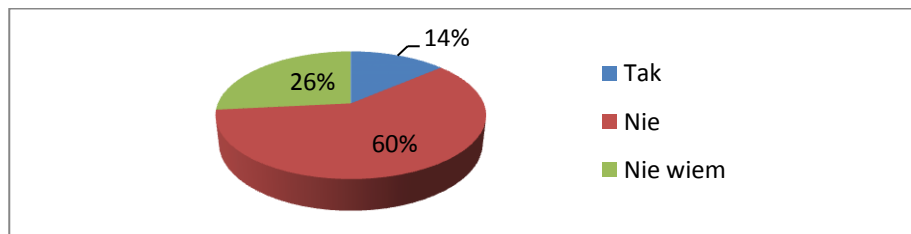
Rys. 4.3.1.3.1. Jeśli nie korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata lub radcy prawnego, to dlaczego?

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Przeważająca część wskazań dotyczy braku potrzeby korzystania z usług (78%). Kolejnym powodem jest zbyt wysoki koszt usług (12%), brak zaufania (6%) i inne przyczyny (2%). Części osób to nie dotyczy (2%).

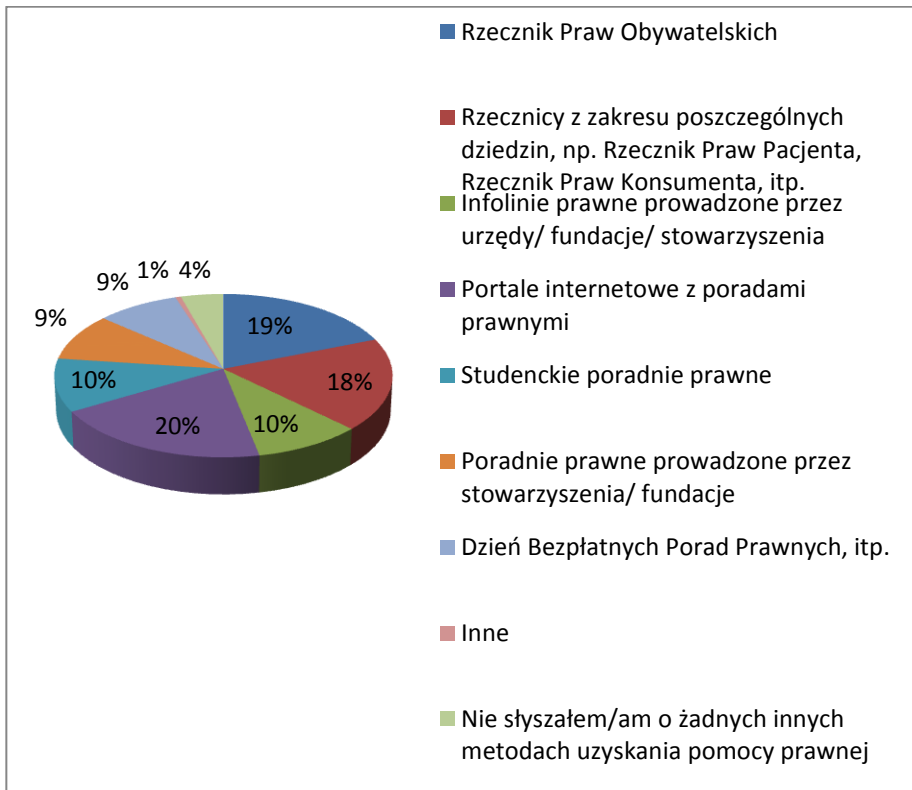
Rys. 4.3.1.3.2. Czy podjąłby się Pan/podjęłaby się Pani współpracy z adwokatem/radcą prawnym, którego odradzali Panu/Pani znajomi lub rodzina?

Źródło: opracowanie własne.

Zdecydowana większość badanych przyznała, że nie podjęłaby się współpracy z adwokatem lub radcą prawnym, którego odradziłaby znajomi lub rodzina (60%). Część osób (26%) jest niezdecydowana w tej kwestii, a tylko nieliczni (14%) podjęliby się współpracy wbrew porodom najbliższych.

Rys. 4.3.1.3.3. Jakże zna Pan/Pani inne metody uzyskania pomocy prawnej oprócz tradycyjnej konsultacji z adwokatem/radcą prawnym?

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Wymieniając metody uzyskania pomocy prawnej badani wskazali kolejno: portale internetowe z poradami prawnymi (20%), Rzecznika Praw Obywatelskich (19%), rzeczników z zakresu

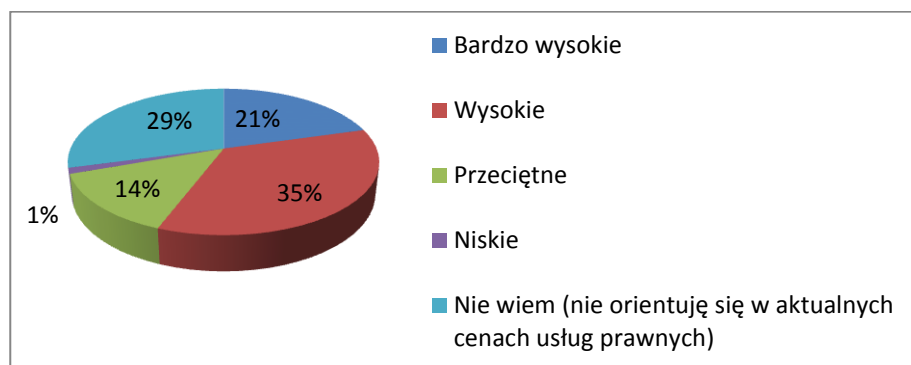
poszczególnych dziedzin (18%), infolinie prawne prowadzone przez urzędy/fundacje/stowarzyszenia (10%), studenckie poradnie prawne (10%), Dzień Bezpłatnych Porad Prawnych (9%), poradnie prowadzone przez stowarzyszenia/fundacje (9%), inne (1%). Niewielka część respondentów nie znała żadnych innych (oprócz adwokata i radcy prawnego) metod uzyskania pomocy prawnej (4%).

2) Komunikacja

Osoby niekorzystające z usług adwokatów i radców prawnych nie wyrażały opinii o komunikacji z nimi.

3) Zapłata

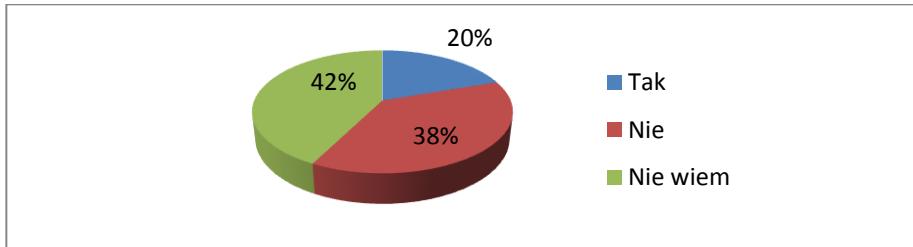
Rys. 4.3.1.3.4. Jakie są Pana/Pani zdaniem ceny usług prawnych w Pana/Pani mieście?

Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych uważa ceny usług prawnych za wysokie (35%), a nawet bardzo wysokie (21%). Dla części osób ceny są przeciętne (14%). Najmniej osób uważa, że są one niskie (1%). Znaczna część osób nie orientuje się w aktualnych cenach usług prawnych (29%).

Rys. 4.3.1.3.5. Czy niska cena usług prawnych świadczonych przez adwokata/radcę prawnego wzbudziłaby Pana/Pani wątpliwości co do skuteczności i renomy tego prawnika?

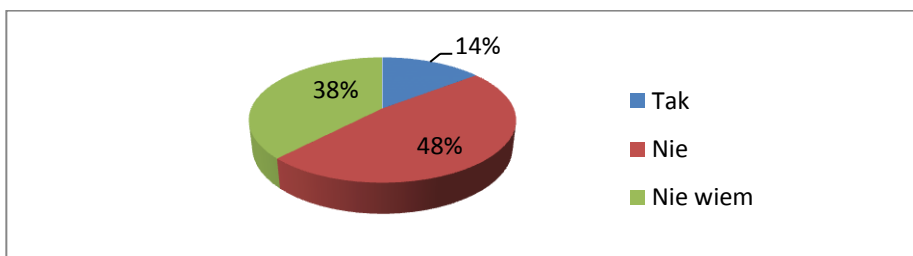

Źródło: opracowanie własne.

Większość badanych nie wie, czy niska cena usług prawnych świadczonych przez adwokata/radcę prawnego wzbudziłaby wątpliwości co do jego skuteczności i renomy (42%). Niska cena nie budziłaby wątpliwości u 38% badanych, a u 20% wzbudziłaby obawy.

4) Ocena

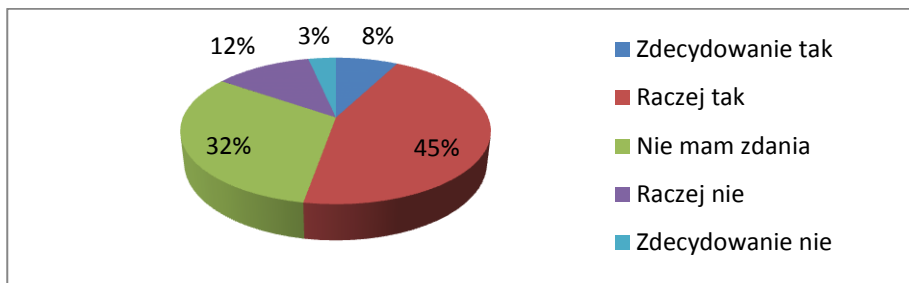
Rys. 4.3.1.3.6. Czy po przegranej sprawie podjąłby się Pan/podjęłaby się Pani ponownej współpracy z tym samym adwokatem lub radcą prawnym?

Źródło: opracowanie własne.

Badani w większości nie podjęliby się współpracy z tym samym adwokatem lub radcą prawnym po przegranej sprawie (48%). Część badanych (38%) nie wie, czy zrobiliby to, natomiast niewielki odsetek respondentów (14%) zrobiłby to.

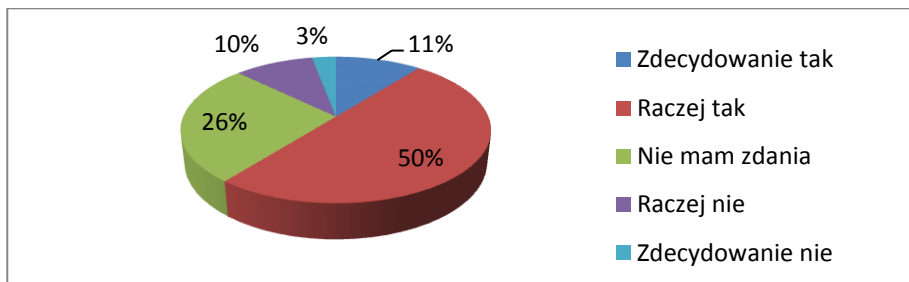
Rys. 4.3.1.3.7. Czy według Pana/Pani kancelarie adwokackie/radcowskie dbają o zadowolenie klienta?

Źródło: opracowanie własne.

Większość badanych uważa, że kancelarie dbają o zadowolenie klienta (45% raczej tak, 8% zdecydowanie tak). Duża część respondentów nie ma zdania na ten temat (32%), a przeciwnego zdania jest niewielka część ankietowanych (12% raczej nie, 3% zdecydowanie nie).

Rys. 4.3.1.3.8. Czy Pana/Pani zdaniem adwokaci/radcy prawni są grupą zawodową godną zaufania?

Źródło: opracowanie własne.

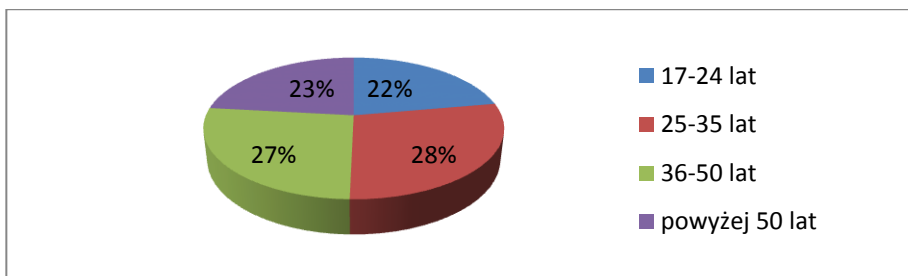
Większość badanych uważa adwokatów i radców za grupę zawodową godną zaufania (50% raczej tak, 11% zdecydowanie tak), mniejsza część osób jest niezdecydowana (26%), a tylko niewielka część uważa, że nie jest to grupa zawodowa godna zaufania (10% raczej nie, 3% zdecydowanie nie).

4.3.2. Suwałki

4.3.2.1. Profil respondentów

Liczba mieszkańców Suwałk, którzy wzięli udział w ankiecie, wynosi 288 osób.

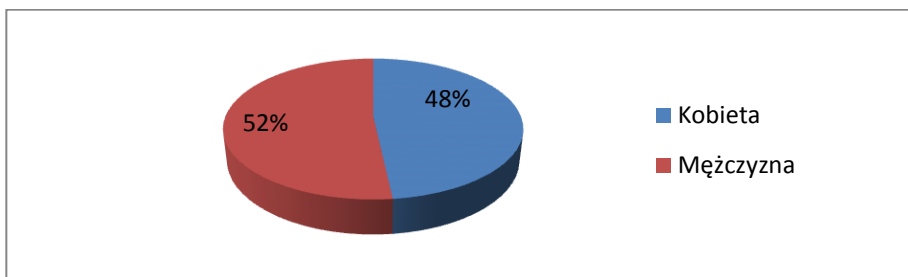
Rys. 4.3.2.1.1. Wiek

Źródło: opracowanie własne.

Największą grupę badanych stanowiły osoby w wieku 25-35 lat (28%). Następnie były to kolejno osoby w wieku: 36-50 lat (27%), powyżej 50 roku życia (23%) oraz 17-24 lat (22%).

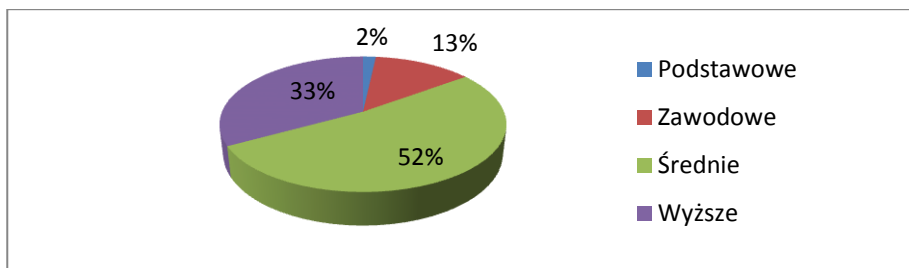
Rys. 4.3.2.1.2. Płeć

Źródło: opracowanie własne.

Zdecydowaną większość badanych stanowili mężczyźni (52%) w stosunku do kobiet (48%).

Rys. 4.3.2.1.3. Poziom wykształcenia

Źródło: opracowanie własne.

Najwięcej ankietowanych legitymowało się posiadaniem wykształcenia średniego (52%). Dalej w kolejności było wykształcenie: wyższe (33%), zawodowe (13%) i podstawowe (2%).

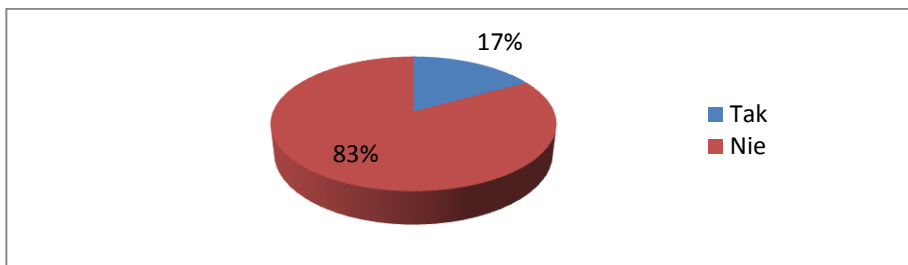
Rys. 4.3.2.1.5. Wykształcenie lub zawód w obszarze prawa, administracji, socjologii, badań rynku, marketingu i reklamy

Źródło: opracowanie własne.

Przeważająca większość badanych nie posiadała wykształcenia lub zawodu w obszarze prawa, administracji, socjologii, badań rynku, marketingu i reklamy (91% w stosunku do 9% osób legitymujących się takim wykształceniem lub zawodem).

Rys. 4.3.2.1.6. Czy kiedykolwiek korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata lub radcy prawnego?

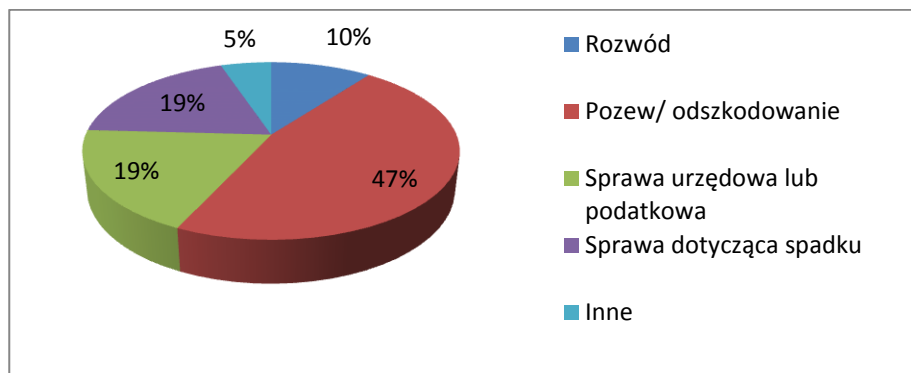
Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych nie korzystała nigdy z usług adwokata lub radcy prawnego (83% w stosunku do 17% osób, które z takich usług korzystały).

4.3.2.2. Postawy wobec adwokatów i radców prawnych osób korzystających z ich usług

1) Decyzja o skorzystaniu z usług oraz wybór adwokata i radcy prawnego

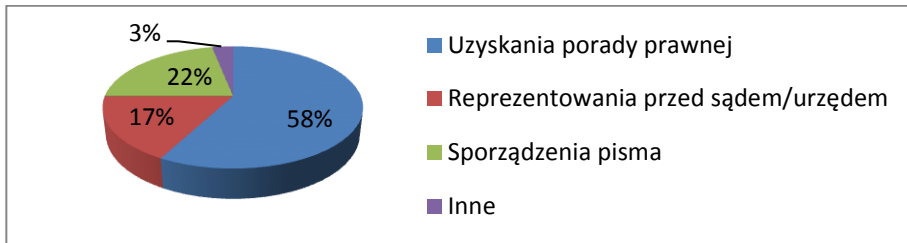
Rys. 4.3.2.2.1. Jeśli korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata lub radcy prawnego, to czego dotyczyła sprawa?

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Spośród wszystkich spraw, z którymi ankietowani zwrócili się do adwokatów lub radców prawnych, najczęściej stanowiły pozwy, w tym te związane z odszkodowaniami (47%). Kolejne były sprawy dotyczące spadków i spraw urzędowych lub podatkowych (odpowiednio po 19%) oraz rozwodów (10%). W ujęciu procentowym nikt nie wskazał spraw związanych z prawami autorskimi. Inne sprawy stanowiły niewielką część (5%).

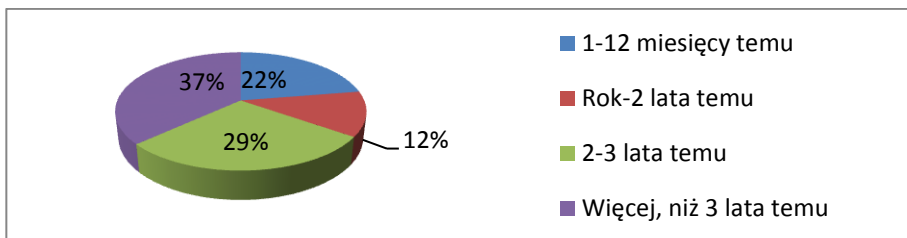
Rys. 4.3.2.2. W jakim celu korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata/radcy prawnego?

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Najwięcej wskazań dotyczyło uzyskania porady prawnej (58%). Kolejne wskazania dotyczyły sporządzenia pisma (22%) oraz reprezentowania przed sądem/urzędem (17%). Najmniej wskazań dotyczyło innych celów wizyty u adwokatów i radców prawnych (3%).

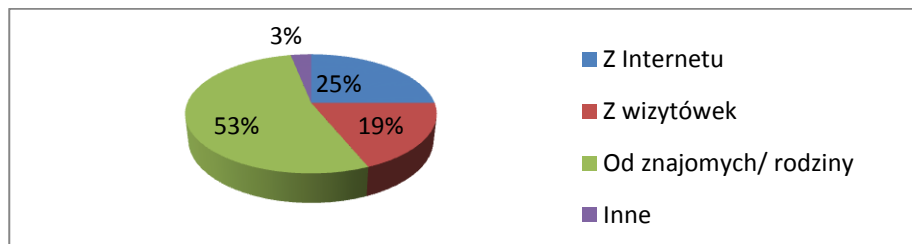
Rys. 4.3.2.2.3. Kiedy ostatnio korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata bądź radcy prawnego?

Źródło: opracowanie własne.

Najwięcej osób korzystało ostatni raz z usług adwokata lub radcy prawnego więcej, niż 3 lata temu (37%). Jednak sumarycznie większość ankietowanych korzystała z takich usług mniej, niż 3 lata temu (1-12 miesięcy temu stanowili 22% ankietowanych, rok-2 lata temu stanowili 12%, a 2-3 lat temu 29%).

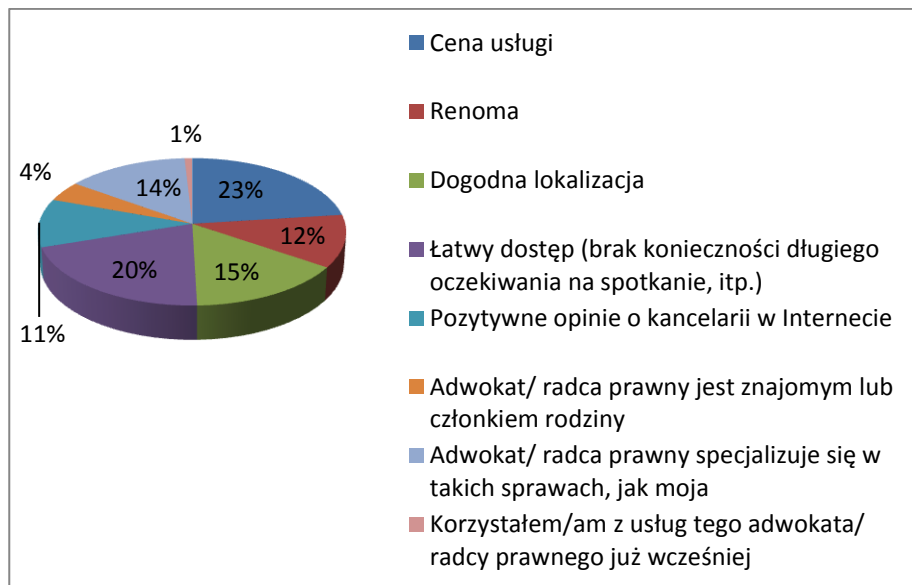
Rys. 4.3.2.2.4. Skąd zaczerpnął Pan/zaczerpnęła Pani informację o wybranej kancelarii?

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Przeważająca większość respondentów kierowała się informacją od znajomych/rodziny przy wyborze kancelarii (53%). Kolejnym źródłem informacji był Internet (25%) oraz wizytówki (19%). Inne źródła informacji stanowią niewielką część powyższego zbioru (3%).

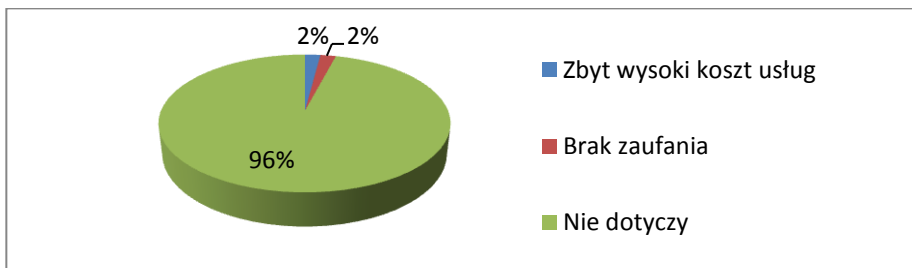
Rys. 4.3.2.2.5. Jakimi kryteriami kierował/a się Pan/Pani przy wyborze danej kancelarii?

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Dla ankietowanych przy wyborze kancelarii najistotniejsza była cena (23%), a następnie: łatwy dostęp rozumiany jako brak konieczności długiego oczekiwania na spotkanie (20%), dogodna lokalizacja (15%), specjalizowanie się adwokata/radcy prawnego w sprawie danego typu (14%), renoma kancelarii (12%), pozytywne opinie w Internecie (11%), znajomość z adwokatem/radcą prawnym lub posiadanie go w rodzinie (4%). Marginalne znaczenie miało wcześniejsze korzystanie z usług danej kancelarii (1%).

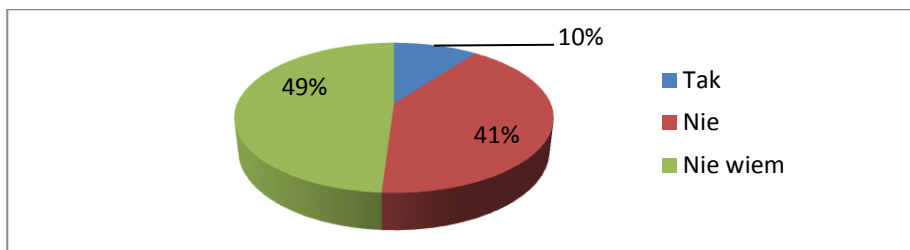
Rys. 4.3.2.2.6. Jeśli nie korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata lub radcy prawnego, to dlaczego?

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Większość ankietowanych spośród osób, które kiedykolwiek korzystały z usług adwokata lub radcy prawnego, nie dotyczy kwestia niekorzystania z usług adwokata lub radcy prawnego (96%). Jedyne niewielka część respondentów wskazała, że nie skorzystała z usług ze względu na to, że koszt był zbyt duży lub nie mieli zaufania (odpowiednio po 2%). W ujęciu procentowym nie odnotowano, by ktoś nie miał potrzeby korzystać z usług.

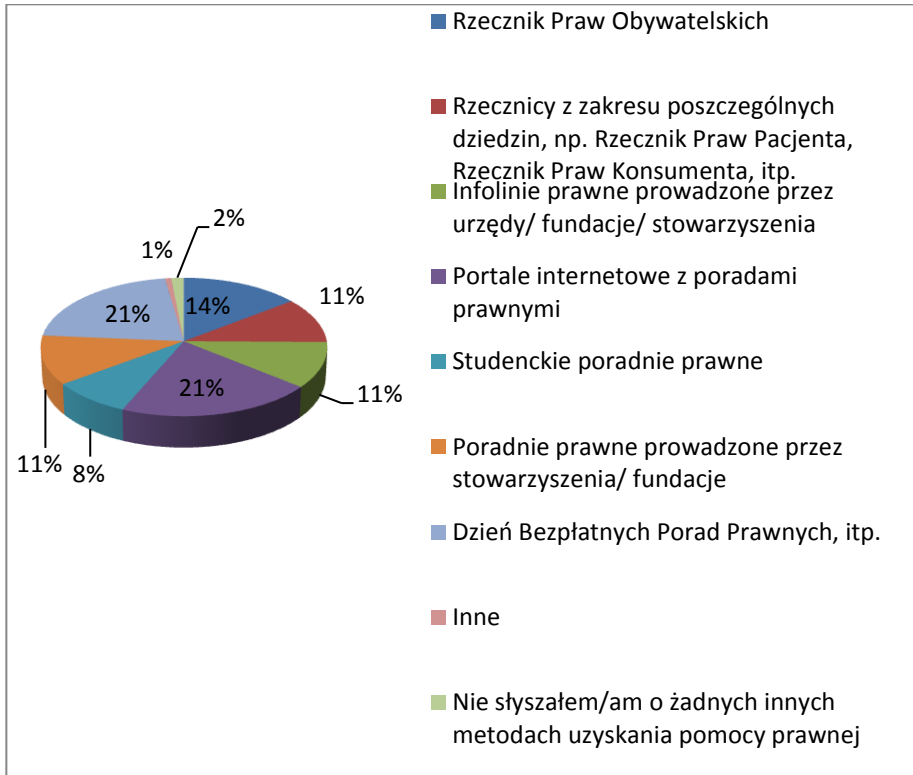
Rys. 4.3.2.2.7. Czy podjąłby się Pan/podjęłaby się Pani współpracy z adwokatem/radcą prawnym, którego odradzali Panu/Pani znajomi lub rodzina?

Źródło: opracowanie własne.

Duża część ankietowanych nie podjęłaby się współpracy z adwokatem lub radcą prawnym, którego odradzali znajomi lub rodzina (tak uważa 41% z nich). Przeciwnego zdania jest znacznie mniej osób (10%), natomiast bardzo dużą część stanowią osoby niezdecydowane (49%).

Rys. 4.3.2.2.8. Jakie zna Pan/Pani inne metody uzyskania pomocy prawnej oprócz tradycyjnej konsultacji z adwokatem/radcą prawnym?

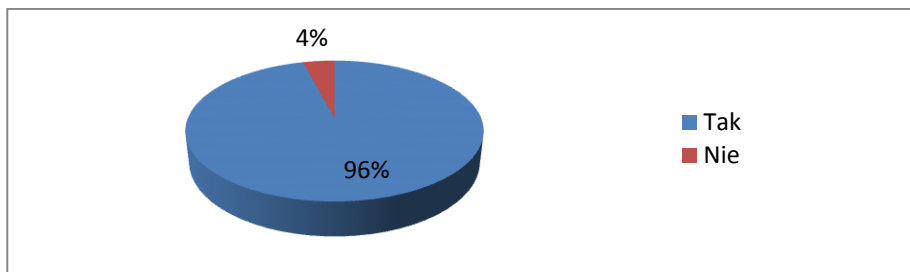

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Do najbardziej znanych sposobów uzyskania pomocy prawnej (oprócz tradycyjnej konsultacji z adwokatem/radcą prawnym) według respondentów należą: portale internetowe z poradami prawnymi (21%), Dzień Bezpłatnych Porad Prawnych (21%), Rzecznik Praw Obywatelskich (14%), rzecznicy z zakresu poszczególnych dziedzin (11%), infolinie prawne prowadzone przez urzędy/fundacje/stowarzyszenia (11%), poradnie prawne prowadzone przez fundacje/stowarzyszenia (11%), studenckie poradnie prawne (8%), inne (1%). Niewielka część ankietowanych nie słyszała o żadnych innych metodach uzyskania pomocy prawnej (2%).

2) Komunikacja

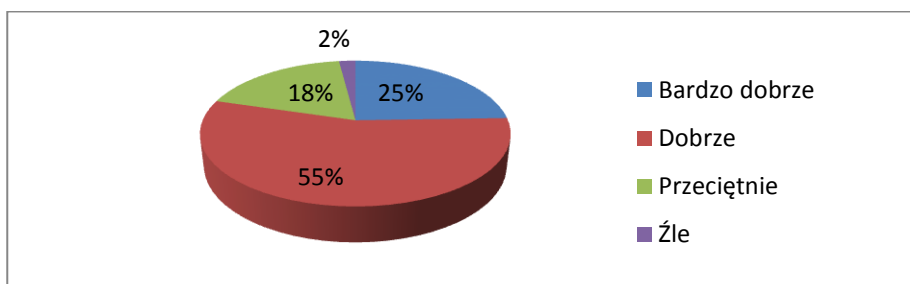
Rys. 4.3.2.2.9. Czy adwokat lub radca prawny mówił zrozumiałym dla Pana/Pani językiem?

Źródło: opracowanie własne.

Przeważająca większość ankietowanych uważa, że adwokat lub radca prawny mówił zrozumiałym dla nich językiem (96% w stosunku do 4% uważających przeciwnie).

Rys. 4.3.2.2.10. Jak Pan/Pani ocenia możliwość kontaktu z adwokatem/radcą prawnym (łatwy kontakt telefoniczny, internetowy, możliwość szybkiego umówienia spotkania, itp.)?

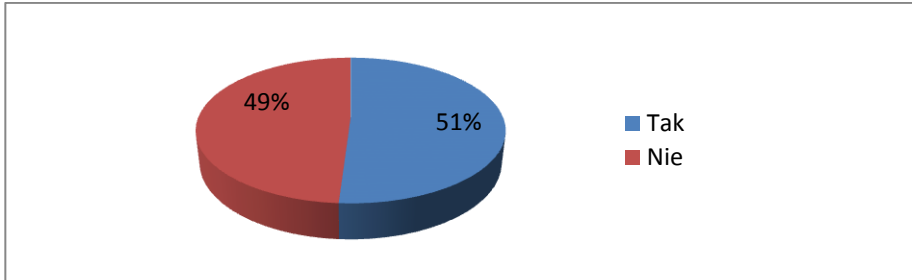

Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych ocenia dobrze (55%) lub bardzo dobrze (25%) możliwość kontaktu z adwokatem lub radcą prawnym. Przeciętnie ocenia to mniej osób (18%), ale bardzo niewiele ocenia to źle (2%). W ujęciu procentowym nie odnotowano ocen bardzo złych.

3) Zapłata

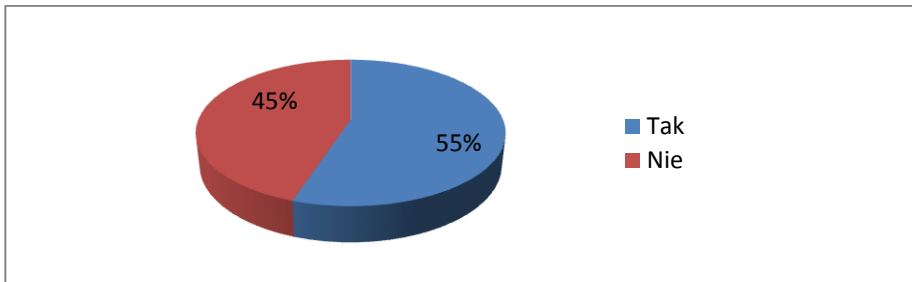
Rys. 4.3.2.2.11. Czy przed skorzystaniem z usług adwokackich/radcowskich poinformowano Pana/Panią o cenie?

Źródło: opracowanie własne.

W większości przypadków klient został poinformowany o cenie korzystania z usługi (51% w stosunku do 49% osób niepoinformowanych). Jest to jednak niewielka przewaga.

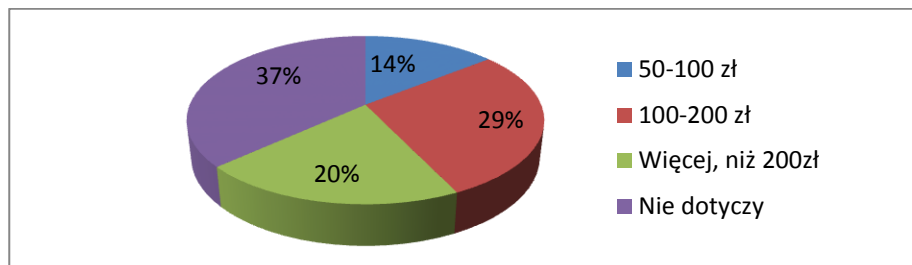
Rys. 4.3.2.2.12. Czy płacił/a Pan/Pani za pierwszą wizytę u adwokata bądź radcy prawnego?

Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych płaciła za swoją pierwszą wizytę u danego adwokata/radcy prawnego (55% w stosunku do 45% osób, które nie płaciły).

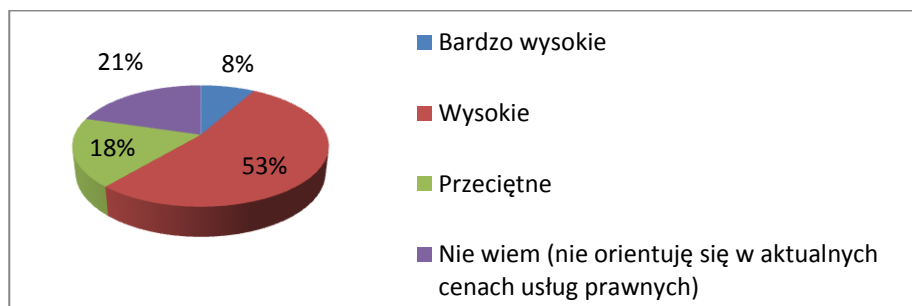
Rys. 4.3.2.2.13. Jeśli płacił/a Pan/Pani za pierwszą wizytę u adwokata bądź radcy prawnego, to jaki był koszt usługi?

Źródło: opracowanie własne.

Najwięcej osób, które musiały zapłacić za pierwszą wizytę u adwokata lub radcy prawnego, przeznaczyło na ten cel kwotę w granicach 100-200 zł (29%). Kolejne przedziały to kwoty powyżej 200 zł (20%) oraz 50-100 zł (14%). W ujęciu procentowym żadna z osób, które musiały zapłacić, nie poniła kosztów niższych, niż 50 zł. Jednak dużej części osób opłata za usługę nie dotyczyła (37%).

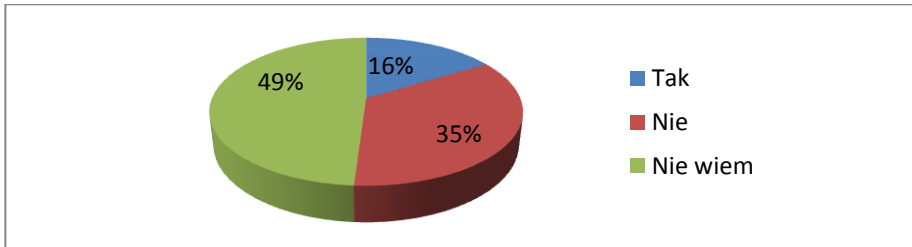
Rys. 4.3.2.2.14. Jakie są Pana/Pani zdaniem ceny usług prawnych w Pana/Pani mieście?

Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych uważa, że ceny usług prawnych w ich mieście są wysokie (53%) lub bardzo wysokie (8%). Mniejszy odsetek stanowią te osoby, które uważają ceny za przeciętne (18%). Część osób nie wie, jakie są ceny usług prawnych (21%). W ujęciu procentowym nie odnotowano opinii o niskich cenach usług prawnych.

Rys. 4.3.2.2.15. Czy niska cena usług prawnych świadczonych przez adwokata/radcę prawnego wzbudziłaby Pana/Pani wątpliwości co do skuteczności i renomy tego prawnika?

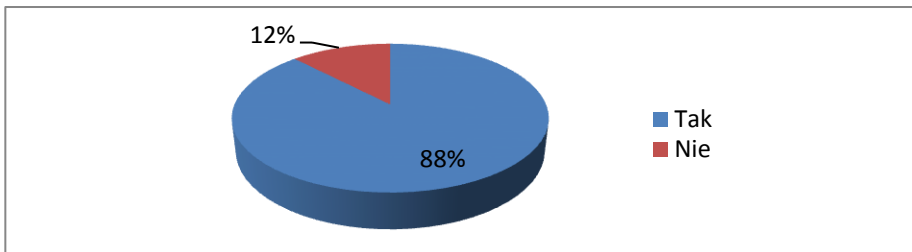

Źródło: opracowanie własne.

U dużej części osób niska cena usług prawnych nie wzbudziłaby wątpliwości (35%). Takie wątpliwości towarzyszyłyby najmniejszej liczbie ankietowanych (16%), ale najwięcej stanowią osoby, które nie wiedzą, czy wzbudziłoby to ich wątpliwości (49%).

4) Ocena

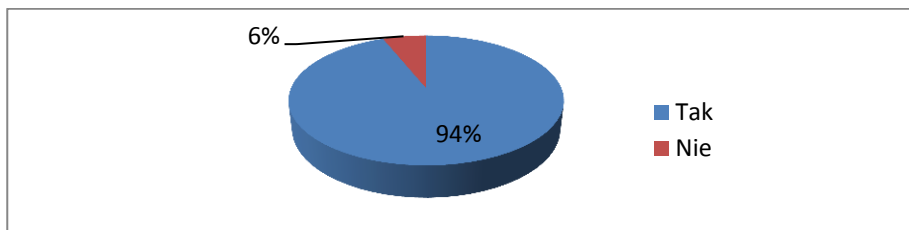
Rys. 4.3.2.2.16. Czy był/a Pan/Pani zadowolony/a z pracy adwokata lub radcy prawnego ze względu na poświęcony czas?

Źródło: opracowanie własne.

Przeważająca większość ankietowanych była zadowolona z pracy adwokata lub radcy prawnego ze względu na poświęcony czas (88% zadowolonych w stosunku do 12% niezadowolonych).

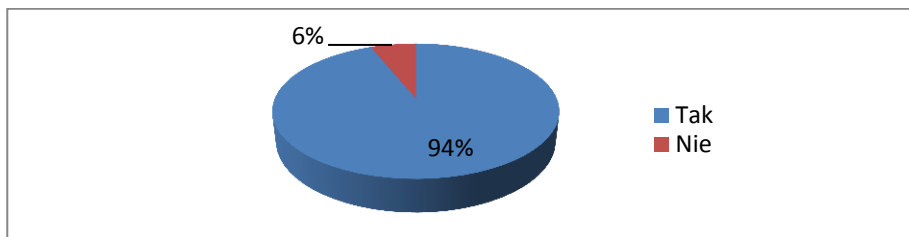
Rys. 4.3.2.2.17. Czy był/a Pan/Pani zadowolony/a z pracy adwokata lub radcy prawnego ze względu na ilość dostarczonych informacji?

Źródło: opracowanie własne.

Podobnie też przeważająca większość osób była zadowolona z pracy adwokata lub radcy prawnego ze względu na ilość dostarczonych informacji (94% zadowolonych w stosunku do 6% niezadowolonych).

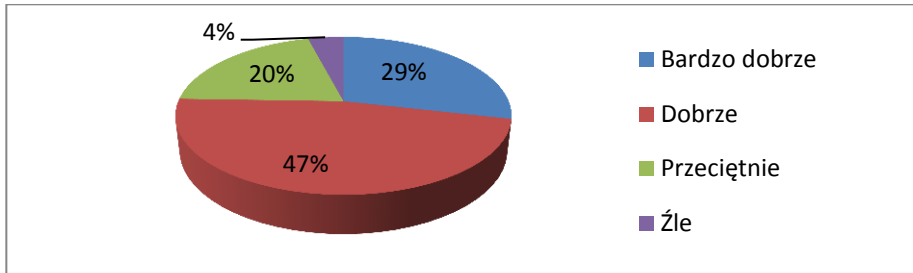
Rys. 4.3.2.2.18. Czy był/a Pan/Pani zadowolony/a z pracy adwokata lub radcy prawnego ze względu na końcowy wynik sprawy?

Źródło: opracowanie własne.

Ze względu na końcowy wynik sprawy większość ankietowanych pozytywnie ocenia pracę adwokatów lub radców prawnych (94% zadowolonych w stosunku do 6% niezadowolonych).

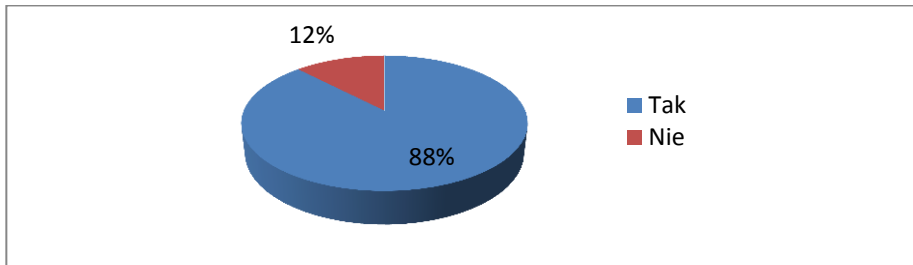
Rys. 4.3.2.2.19. Jak ogólnie (biorąc pod uwagę całokształt współpracy) ocenia Pan/Pani podejście adwokata lub radcy prawnego do Pana/Pani?

Źródło: opracowanie własne.

Ogólne podejście adwokata lub radcy prawnego do ankietowanych (biorąc pod uwagę całokształt współpracy) większość z nich ocenia dobrze (47%) lub bardzo dobrze (29%). Nieliczne osoby oceniają te podejście źle (4%), ale w ujęciu procentowym nie było ocen bardzo złych. Część osób ocenia ogólne podejście adwokatów i radców przeciętnie (20%).

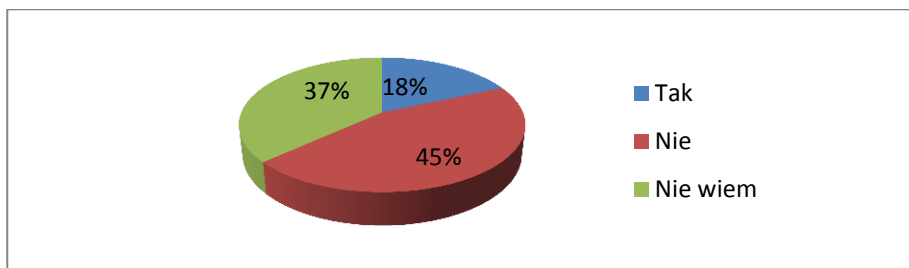
Rys. 4.3.2.2.20. Czy według Pana/Pani adwokat lub radca prawny był zaangażowany w sprawę?

Źródło: opracowanie własne.

Przeważająca liczba ankietowanych uważa, że adwokat lub radca prawny był zaangażowany w sprawę (88% w stosunku do 12% oceniających to negatywnie).

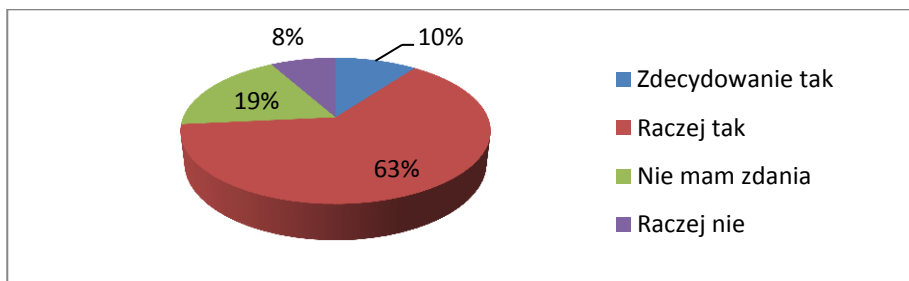
Rys. 4.3.2.2.21. Czy po przegranej sprawie podjąłby się Pan/podjęłaby się Pani ponownej współpracy z tym samym adwokatem lub radcą prawnym?

Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych nie podjęłaby się współpracy z tym samym adwokatem lub radcą prawnym w przypadku przegranej (45%). Jednak jest też dużo osób niezdecydowanych (37%) lub takich, które wyrażają chęć współpracy (18%).

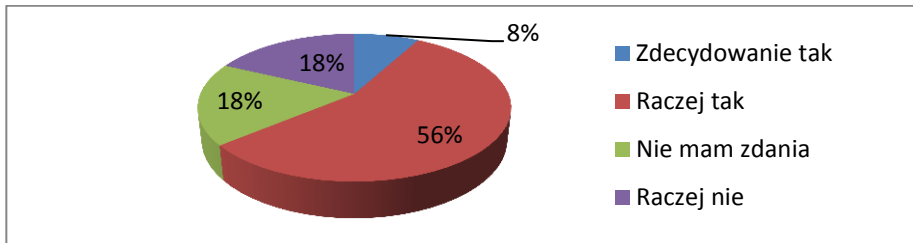
Rys. 4.3.2.2.22. Czy według Pana/Pani kancelarie adwokackie/radcowskie dbają o zadowolenie klienta?

Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych uważa, że kancelarie adwokackie/radcowskie raczej dbają (63%) lub zdecydowanie dbają (10%) o zadowolenie klienta, a niewielka część respondentów uważa przeciwnie (8% raczej nie). Część osób nie ma w tej sprawie zdania (19%). W ujęciu procentowym nie odnotowano odpowiedzi, które wskazywałyby na to, że kancelarie zdecydowanie nie dbają o klienta.

Rys. 4.2.2.23. Czy Pana/Pani zdaniem adwokaci/radcy prawni są grupą zawodową godną zaufania?

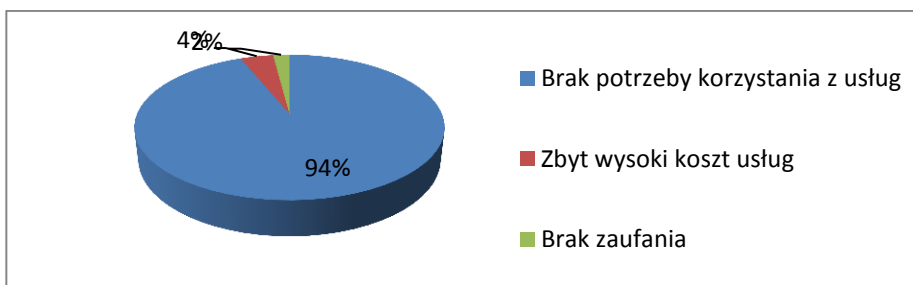
Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych uważa, że adwokaci i radcy prawni są grupą zawodową godną zaufania (56% raczej tak i 8% zdecydowanie tak w stosunku do 18% raczej nie). Część respondentów nie ma zdania na ten temat (18%). W ujęciu procentowym nie odnotowano ocen wskazujących na zdecydowany brak zaufania.

4.3.2.3. Postawy wobec adwokatów i radców prawnych osób niekorzystających z ich usług

1) Decyzja o skorzystaniu z usług oraz wybór adwokata i radcy prawnego

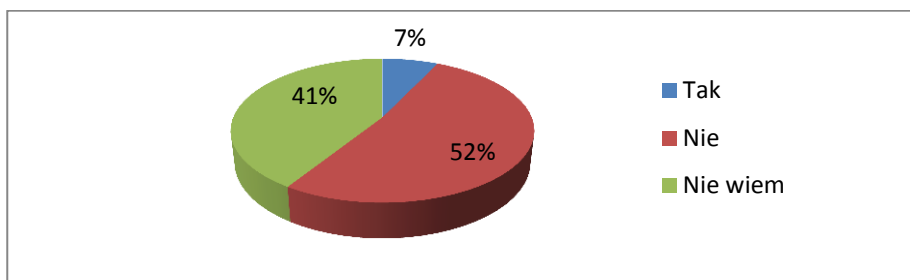
Rys. 4.3.2.3.1. Jeśli nie korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata lub radcy prawnego, to dlaczego?

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Przeważająca część wskazań dotyczy braku potrzeby korzystania z usług (94%). Kolejnym powodem jest zbyt wysoki koszt usług (4%) oraz brak zaufania (2%). W ujęciu procentowym nie odnotowano innych przyczyn nie korzystania z usług prawnych, ani osób, których to pytanie nie dotyczy.

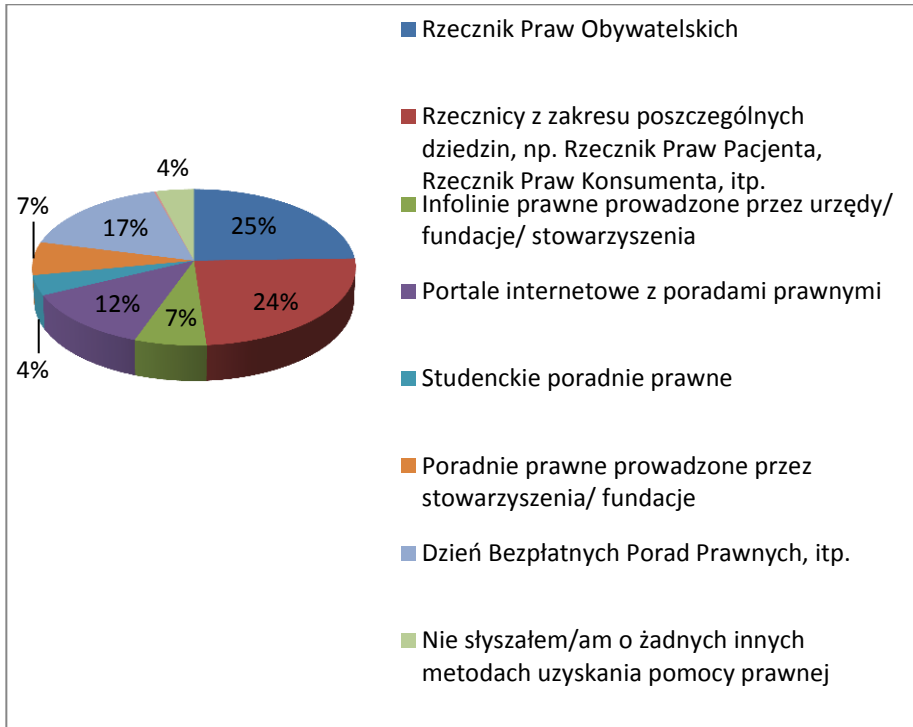
Rys. 4.3.2.3.2. Czy podjąłby się Pan/podjęłaby się Pani współpracy z adwokatem/radcą prawnym, którego odradzali Panu/Pani znajomi lub rodzina?

Źródło: opracowanie własne.

Zdecydowana większość badanych przyznała, że nie podjęłaby się współpracy z adwokatem lub radcą prawnym, którego odradziłaby znajomi lub rodzina (52%). Duża część osób jest niezdecydowana (41%), a nieliczni podjęliby się współpracy wbrew poradom najbliższych (7%).

Rys. 4.3.2.3.3. Jakie zna Pan/Pani inne metody uzyskania pomocy prawnej oprócz tradycyjnej konsultacji z adwokatem/radcą prawnym?

Źródło: opracowanie własne.

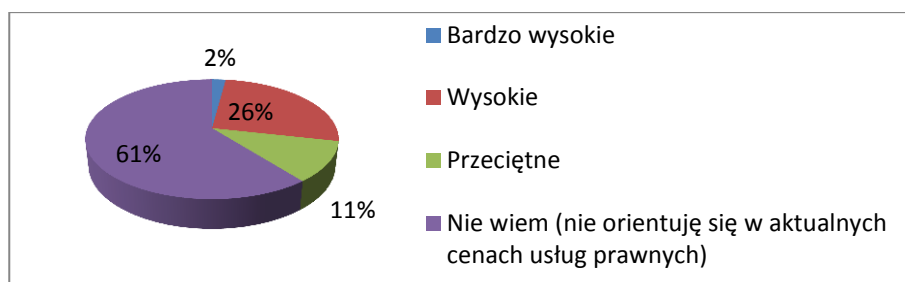
W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Wymieniając metody uzyskania pomocy prawnej badani wskazali kolejno: Rzecznika Praw Obywatelskich (25%), rzeczników z zakresu poszczególnych dziedzin (24%), Dzień Bezpłatnych Porad Prawnych (17%), portale internetowe z poradami prawnymi (12%), infolinie prawne prowadzone przez urzędy/fundacje/stowarzyszenia (7%), poradnie prowadzone przez stowarzyszenia/fundacje (7%), studenckie poradnie prawne (4%). Niewielka część respondentów nie знаła żadnych innych (oprócz adwokata i radcy prawnego) metod uzyskania pomocy prawnej (4%). W ujęciu procentowym nie odnotowano innych metod uzyskania pomocy prawnej.

2) Komunikacja

Osoby niekorzystające z usług adwokatów i radców prawnych nie wyrażały opinii o komunikacji z nimi.

3) Zapłata

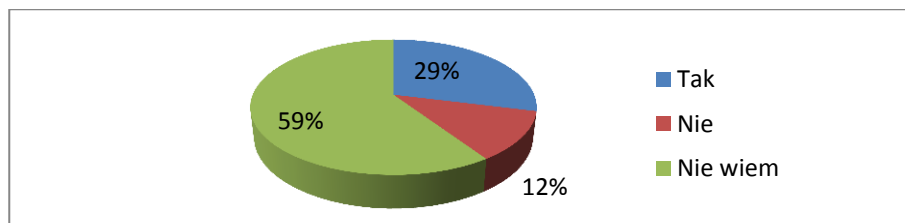
Rys. 4.3.2.3.4. Jakie są Pana/Pani zdaniem ceny usług prawnych w Pana/Pani mieście?

Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych nie orientuje się w aktualnych cenach usług prawnych (61%). Jednak spora grupa osób uważa je za wysokie (26%) lub bardzo wysokie (2%). Dla części osób ceny są przeciętne (11%). W ujęciu procentowym nie odnotowano wskazań niskich cen.

Rys. 4.3.2.3.5. Czy niska cena usług prawnych świadczonych przez adwokata/radcę prawnego wzbudziłaby Pana/Pani wątpliwości co do skuteczności i renomy tego prawnika?

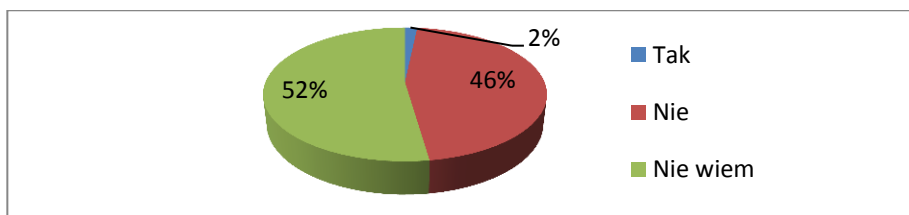

Źródło: opracowanie własne.

Znaczna część badanych nie wie, czy niska cena usług prawnych świadczonych przez adwokata/radcę prawnego wzbudziłaby wątpliwości co do jego skuteczności i renomy (59%). Niska cena nie budziłaby wątpliwości u 12% badanych, a u 29% tak.

4) Ocena

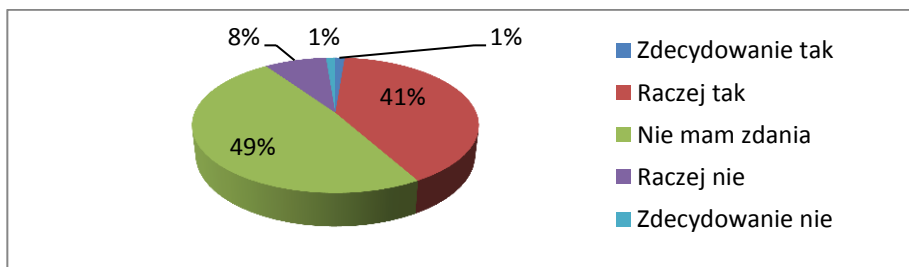
Rys. 4.3.2.3.6. Czy po przegranej sprawie podjąłby się Pan/podjęłaby się Pani ponownej współpracy z tym samym adwokatem lub radcą prawnym?

Źródło: opracowanie własne.

Badani w większości nie wiedzą, czy podjęliby się współpracy z tym samym adwokatem lub radcą prawnym po przegranej sprawie (52%). Jednak niewiele mniej osób nie zrobiłoby tego ponownie (46%). Jedyne niewielka część badanych podjęłaby taką współpracę (2%).

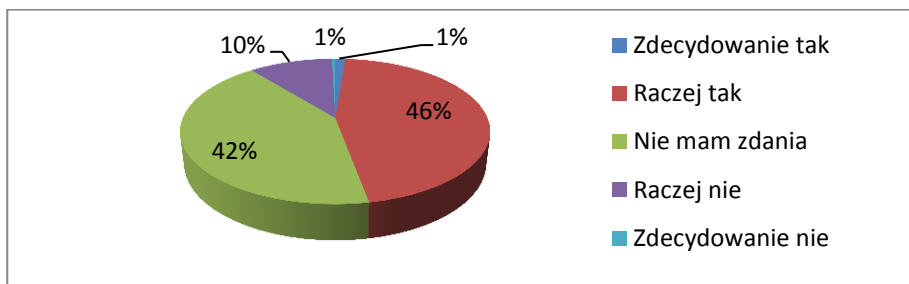
Rys. 4.3.2.3.7. Czy według Pana/Pani kancelarie adwokackie/radcowskie dbają o zadowolenie klienta?

Źródło: opracowanie własne.

Duża część badanych uważa, że kancelarie dbają o zadowolenie klienta (41% raczej tak, 1% zdecydowanie tak). Prawie połowa respondentów nie ma zdania na ten temat (49%), a przeciwnego zdania jest niewielka część ankietowanych (8% raczej nie, 1% zdecydowanie nie).

Rys. 4.3.2.3.8. Czy Pana/Pani zdaniem adwokaci/radcy prawni są grupą zawodową godną zaufania?

Źródło: opracowanie własne.

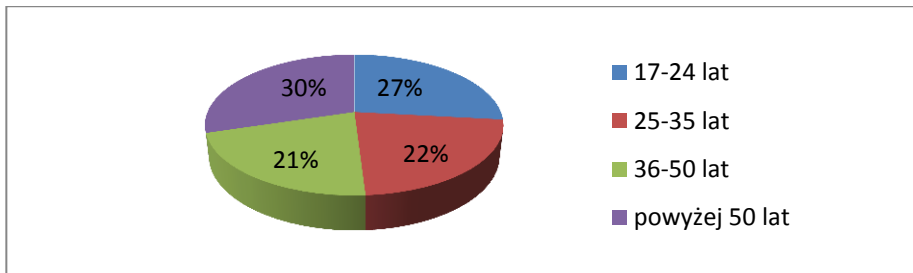
Duża część badanych uważa adwokatów i radców za grupę zawodową godną zaufania (46% raczej tak, 1% zdecydowanie tak), ale jest też spora grupa osób niezdecydowanych (42%). Tylko niewielka część respondentów uważa, że nie jest to grupa godna zaufania (10% raczej nie, 1% zdecydowanie nie).

4.3.3. Łomża

4.3.2.1. Profil respondentów

Liczba mieszkańców Łomży, którzy wzięli udział w ankiecie, wynosi 202 osoby.

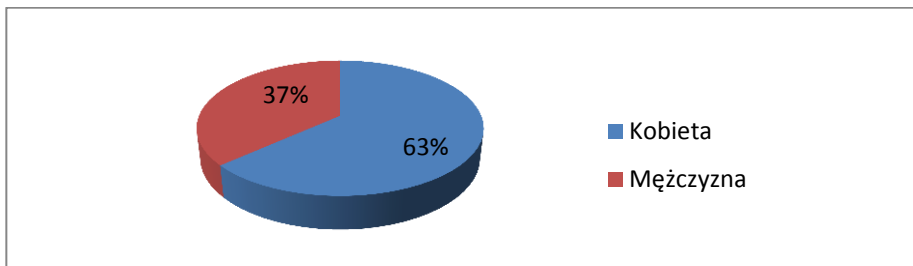
Rys. 4.3.2.1.1. Wiek

Źródło: opracowanie własne.

Największą grupę badanych stanowiły osoby powyżej 50 roku życia (30%). Następnie były to kolejno osoby w wieku: 17-24 lat (27%), 25-35 lat (22%) oraz 36-50 lat (21%).

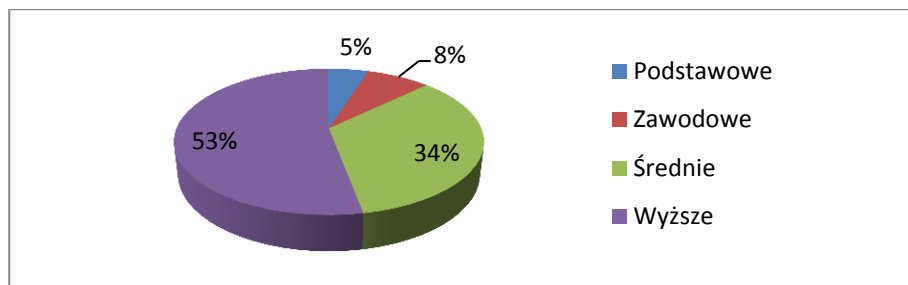
Rys. 4.3.2.1.2. Płeć

Źródło: opracowanie własne.

Zdecydowaną większość badanych stanowiły kobiety (63%) w stosunku do mężczyzn (37%).

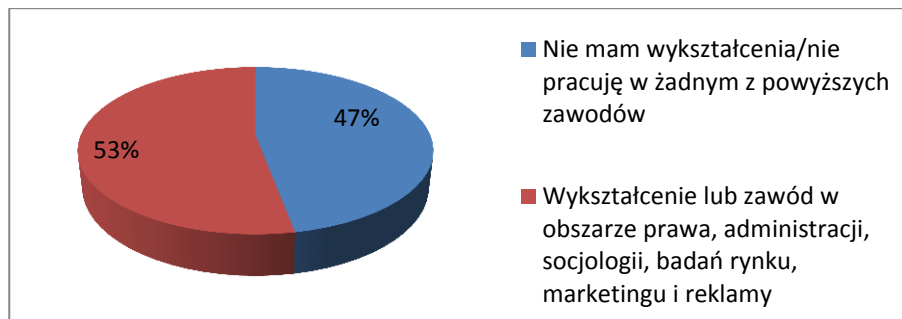
Rys. 4.3.2.1.3. Poziom wykształcenia

Źródło: opracowanie własne.

Najwięcej ankietowanych legitymowało się posiadaniem wykształcenia wyższego (53%). Dalej w kolejności było wykształcenie: średnie (34%), zawodowe (8%) i podstawowe (5%).

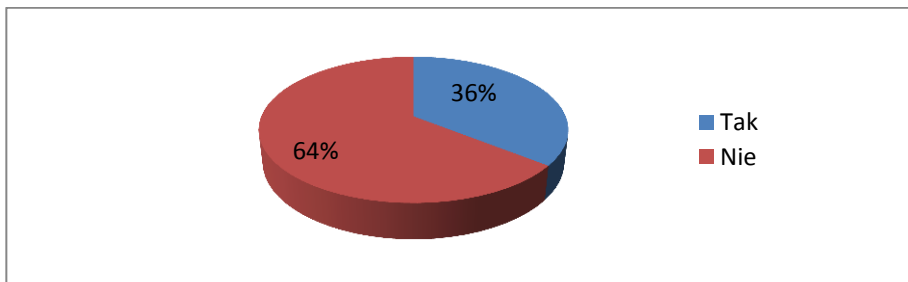
Rys. 4.3.2.1.4. Wykształcenie lub zawód w obszarze prawa, administracji, socjologii, badań rynku, marketingu i reklamy

Źródło: opracowanie własne.

Większość badanych posiadała wykształcenie lub zawód w obszarze prawa, administracji, socjologii, badań rynku, marketingu i reklamy (53% w stosunku do 47% osób nielegitymujących się takim wykształceniem lub zawodem).

Rys. 4.3.2.1.5. Czy kiedykolwiek korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata lub radcy prawnego?

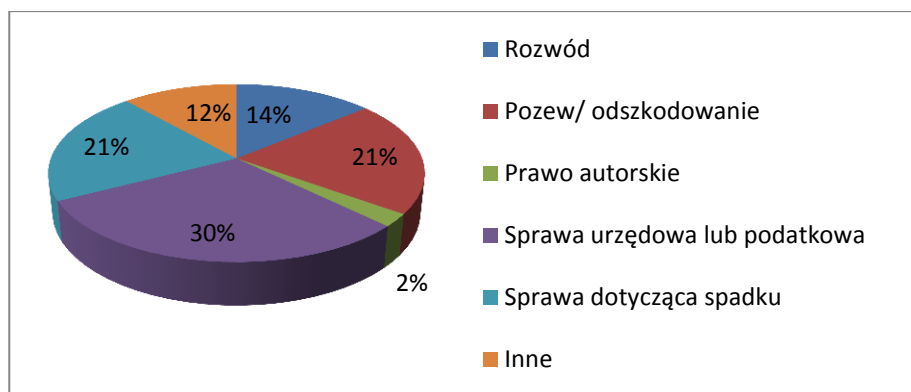
Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych nie korzystała nigdy z usług adwokata lub radcy prawnego (64% w stosunku do 36% osób, które z takich usług korzystały).

4.3.2.2. Postawy wobec adwokatów i radców prawnych osób korzystających z ich usług

1) Decyzja o skorzystaniu z usług oraz wybór adwokata i radcy prawnego

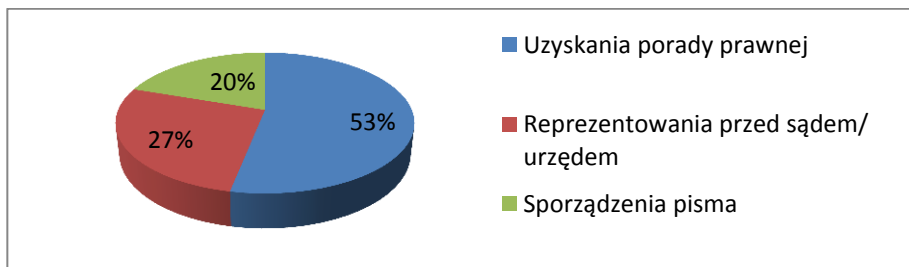
Rys. 4.3.2.2.1. Jeśli korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata lub radcy prawnego, to czego dotyczyła sprawa?

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Spośród wszystkich spraw, z którymi ankietowani zwrócili się do adwokatów lub radców prawnych, najwięcej stanowiły sprawy urzędowe lub podatkowe (30%). Kolejne były sprawy dotyczące spadków oraz pozwy, w tym te związane z odszkodowaniami (odpowiednio po 21%), a także rozwody (14%). Marginalną część spraw stanowiły te dotyczące praw autorskich (2%). Liczną grupę stanowiły inne sprawy (12%).

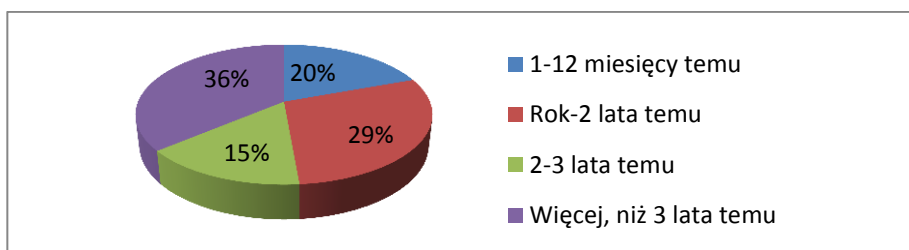
Rys. 4.3.2.2. W jakim celu korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata/radcy prawnego?

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Najwięcej wskazań dotyczyło uzyskania porady prawnej (53%). Kolejne wskazania dotyczyły reprezentowania przed sądem/urzędem (27%) oraz sporządzenia pisma (20%). W ujęciu procentowym nie wskazano innych celów.

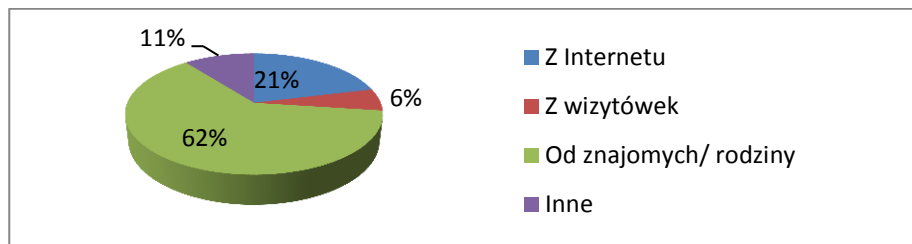
Rys. 4.3.2.3. Kiedy ostatnio korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata bądź radcy prawnego?

Źródło: opracowanie własne.

Najwięcej osób korzystało ostatni raz z usług adwokata lub radcy prawnego więcej, niż 3 lata temu (36%). Jednak sumarycznie większość ankietowanych korzystała z takich usług mniej, niż 3 lata temu (1-12 miesięcy temu stanowili 20% ankietowanych, rok-2 lata temu stanowili 29%, a 2-3 lat temu 15%).

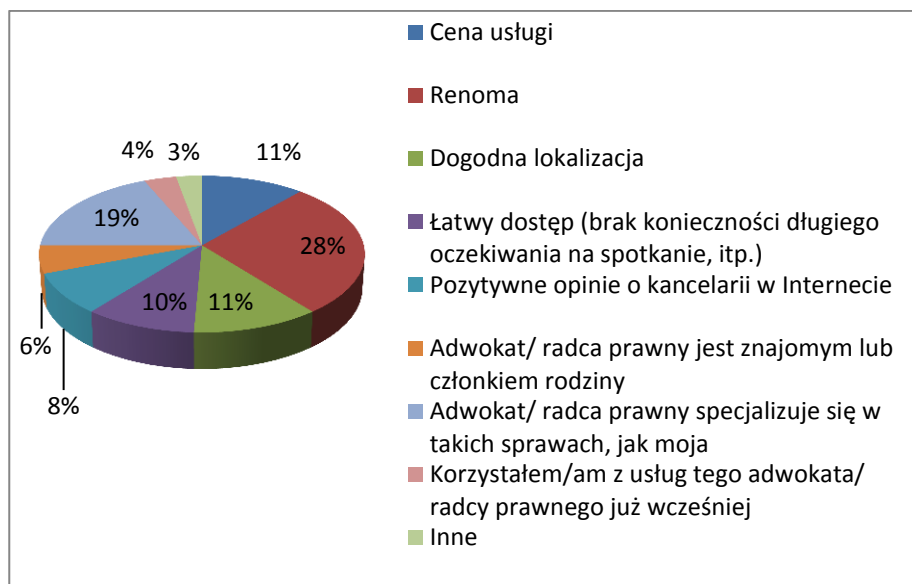
Rys. 4.3.2.2.4. Skąd zaczerpnął Pan/zaczerpnęła Pani informację o wybranej kancelarii?

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Przeważająca większość respondentów kierowała się informacją od znajomych/rodziny przy wyborze kancelarii (62%). Kolejnym źródłem informacji był Internet (21%) oraz wizytówki (6%). Inne źródła informacji stanowią niewielką część powyższego zbioru (11%).

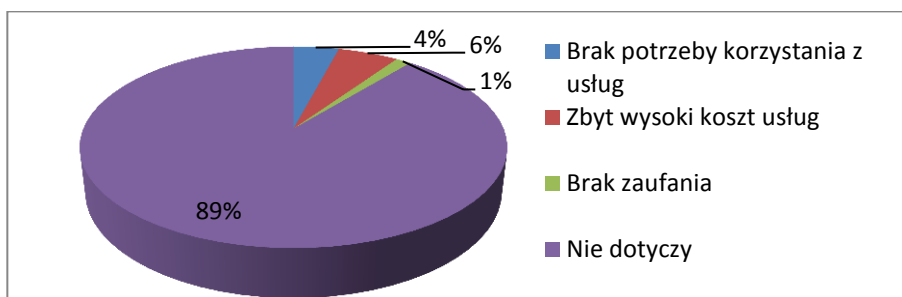
Rys. 4.3.2.2.5. Jakimi kryteriami kierował/a się Pan/Pani przy wyborze danej kancelarii?

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Dla ankietowanych przy wyborze kancelarii najistotniejsza była jej renoma (28%), a następnie: specjalizowanie się adwokata/radcy prawnego w sprawie danego typu (19%), cena usługi (11%), dogodna lokalizacja (11%), łatwy dostęp rozumiany jako brak konieczności długiego oczekiwania na spotkanie (10%), pozytywne opinie o kancelarii w Internecie (8%), znajomość lub spokrewnienie z adwokatem lub radcą prawnym (6%). Mniejsze znaczenie miało wcześniejsze korzystanie z usług danej kancelarii (4%) i inne kryteria (3%).

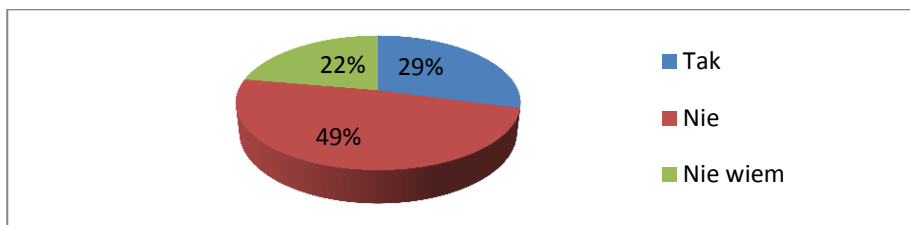
Rys. 4.3.2.2.6. Jeśli nie korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata lub radcy prawnego, to dlaczego?

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Większość ankietowanych spośród osób, które kiedykolwiek korzystały z usług adwokata lub radcy prawnego, nie dotyczy kwestia niekorzystania z usług adwokata lub radcy prawnego (89%). Jedyne niewielka część respondentów wskazała, że nie skorzystała z usług ze względu na to, że koszt był zbyt duży (6%) lub nie mieli zaufania (1%). Część osób nie miała potrzeby korzystać z usług (4%).

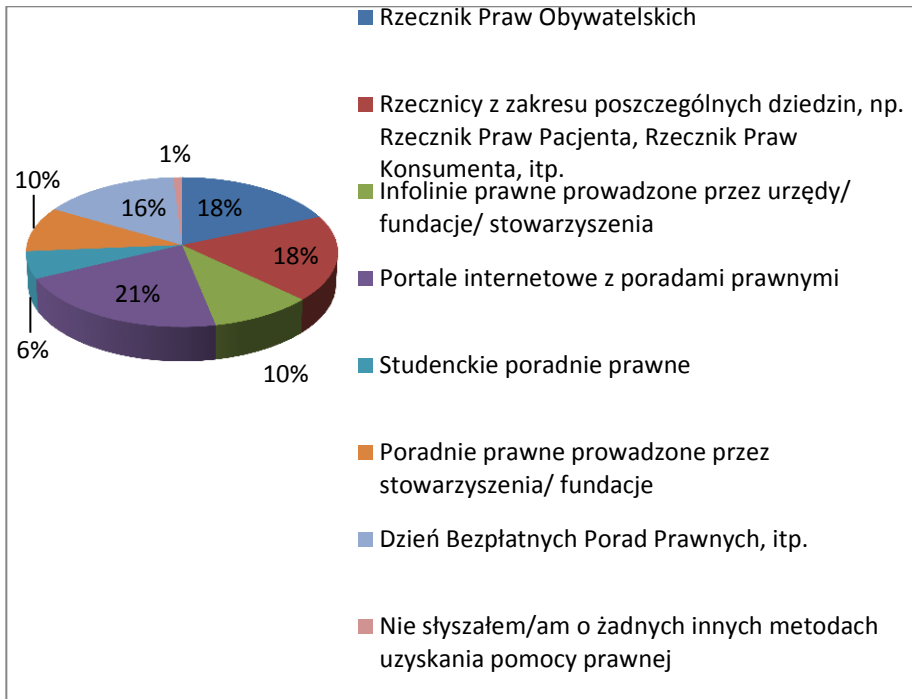
Rys. 4.3.2.2.7. Czy podjąłby się Pan/podjęłaby się Pani współpracy z adwokatem/radcą prawnym, którego odradzali Panu/Pani znajomi lub rodzina?

Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych nie podjęłaby się współpracy z adwokatem lub radcą prawnym, którego odradzali znajomi lub rodzina (tak uważa 49% z nich). Przeciwnego zdania jest mniej osób (29%), a większą grupę stanowią niezdecydowani (22%).

Rys. 4.3.2.2.8. Jakie zna Pan/Pani inne metody uzyskania pomocy prawnej oprócz tradycyjnej konsultacji z adwokatem/radcą prawnym?

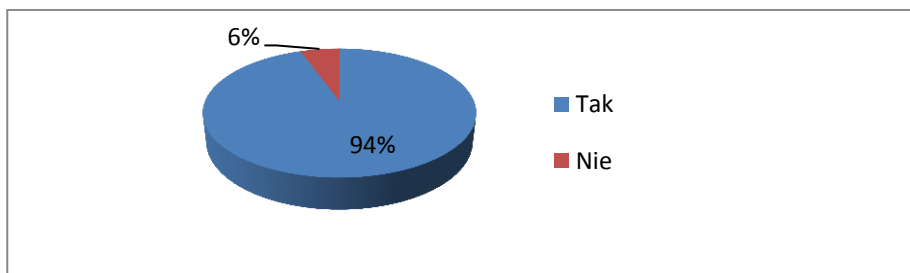

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Do najbardziej znanych sposobów uzyskania pomocy prawnej (oprócz tradycyjnej konsultacji z adwokatem/radcą prawnym) według respondentów należą: portale internetowe z poradami prawnymi (21%), Rzecznik Praw Obywatelskich (18%), rzecznicy z zakresu poszczególnych dziedzin (18%), Dzień Bezpłatnych Porad Prawnych (16%), infolinie prawne prowadzone przez urzędy/fundacje/stowarzyszenia (10%), poradnie prawne prowadzone przez fundacje/stowarzyszenia (10%), studenckie poradnie prawne (6%). Niewielka część ankietowanych nie słyszała o żadnych innych metodach uzyskania pomocy prawnej (1%). W ujęciu procentowym nie odnotowano innych sposobów uzyskania pomocy prawnej.

2) Komunikacja

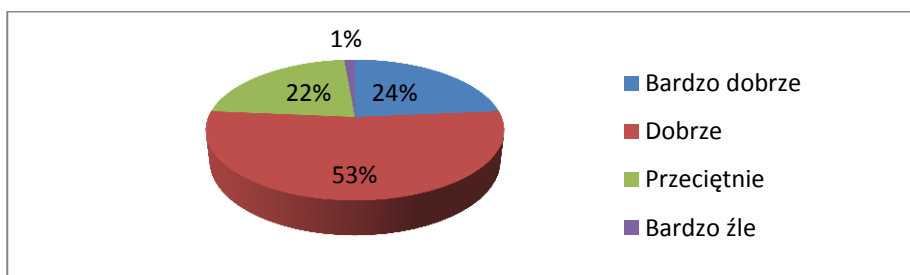
Rys. 4.3.2.2.9. Czy adwokat lub radca prawny mówił zrozumiałym dla Pana/Pani językiem?

Źródło: opracowanie własne.

Przeważająca większość ankietowanych uważa, że adwokat lub radca prawny mówił zrozumiałym dla nich językiem (94% w stosunku do 6% uważających przeciwnie).

Rys. 4.3.2.2.10. Jak Pan/Pani ocenia możliwość kontaktu z adwokatem/radcą prawnym (łatwy kontakt telefoniczny, internetowy, możliwość szybkiego umówienia spotkania, itp.)?

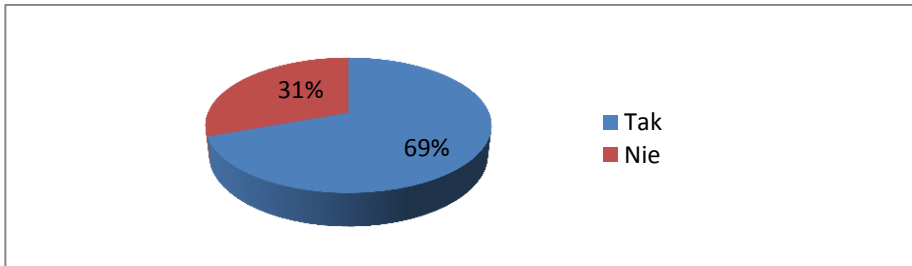

Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych ocenia dobrze (53%) lub bardzo dobrze (24%) możliwość kontaktu z adwokatem lub radcą prawnym. Przeciętnie ocenia to mniej osób (22%), a bardzo niewiele ocenia to bardzo źle (1%). W ujęciu procentowym nie zanotowano opinii złych.

3) Zapłata

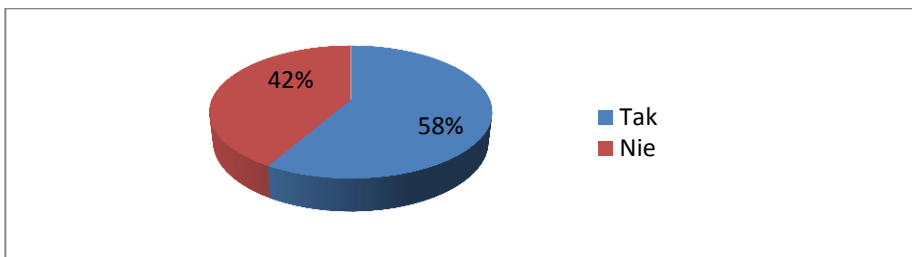
Rys. 4.3.2.2.11. Czy przed skorzystaniem z usług adwokackich/radcowskich poinformowano Pana/Panią o cenie?

Źródło: opracowanie własne.

W większości przypadków klient został poinformowany o cenie korzystania z usługi (69% w stosunku do 31% osób niepoinformowanych).

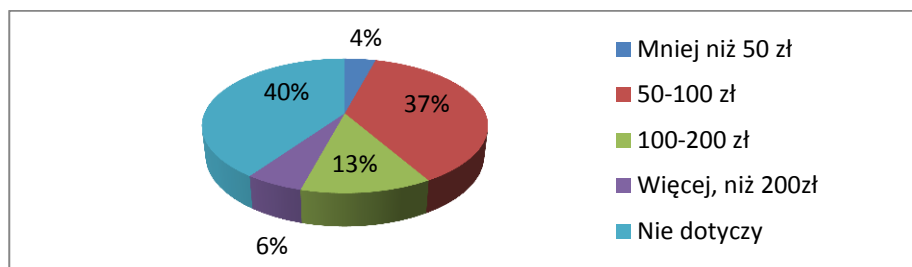
Rys. 4.3.2.2.12. Czy płacił/a Pan/Pani za pierwszą wizytę u adwokata bądź radcy prawnego?

Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych płaciła za swoją pierwszą wizytę u danego adwokata/radcy prawnego (58% w stosunku do 42% osób, które nie płaciły).

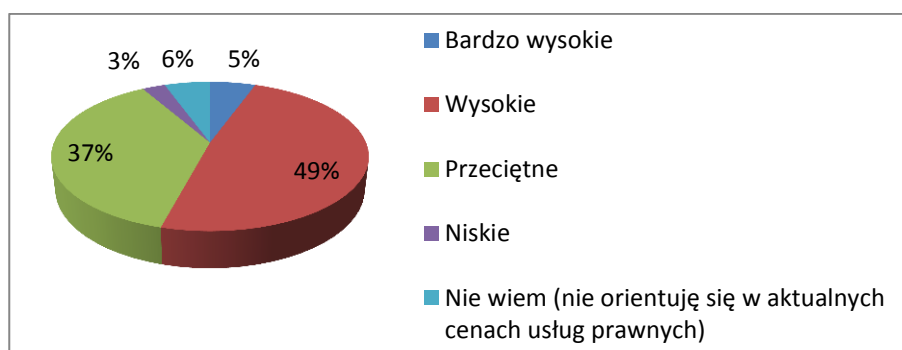
Rys. 4.3.2.2.13. Jeśli płacil/a Pan/Pani za pierwszą wizytę u adwokata bądź radcy prawnego, to jaki był koszt usługi?

Źródło: opracowanie własne.

Najwięcej osób, które musiały zapłacić za pierwszą wizytę u adwokata lub radcy prawnego, przeznaczyło na ten cel kwotę w granicach 50-100 zł (37%). Kolejne przedziały to: 100-200 zł (13%), powyżej 200 zł (6%) oraz poniżej 50 zł (4%). Jednak dużej części osób opłata za usługę nie dotyczyła (40%).

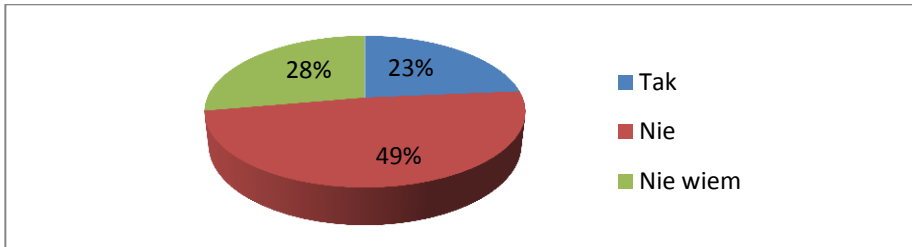
Rys. 4.3.2.2.14. Jakie są Pana/Pani zdaniem ceny usług prawnych w Pana/Pani mieście?

Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych uważa, że ceny usług prawnych w ich mieście są wysokie (49%) lub bardzo wysokie (5%). Mniejszy odsetek stanowią te osoby, które uważają ceny za przeciętne (37%). Część osób nie wie, jakie są ceny usług prawnych (6%). Najmniej osób uważa, że są one niskie (3%).

Rys. 4.3.2.2.15. Czy niska cena usług prawnych świadczonych przez adwokata/radcę prawnego wzbudziłaby Pana/Pani wątpliwości co do skuteczności i renomy tego prawnika?

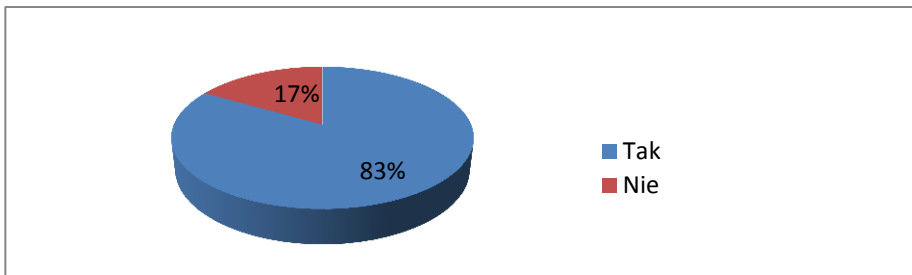

Źródło: opracowanie własne.

U większości osób niska cena usług prawnych nie wzbudziłaby wątpliwości (49%). Takie wątpliwości towarzyszyłyby najmniejszej liczbie ankietowanych (23%), a nieco więcej osób nie wie, czy wzbudziłoby to ich wątpliwości (28%).

4) Ocena

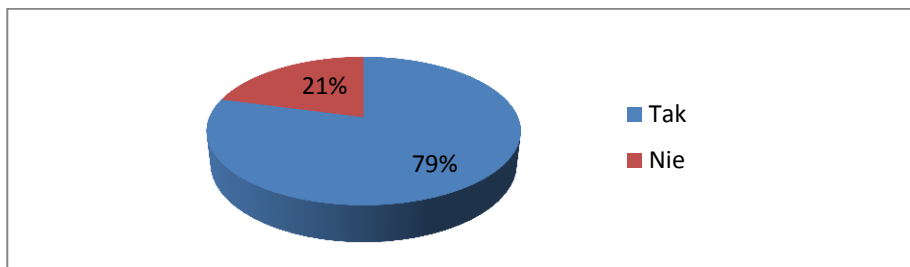
Rys. 4.3.2.2.16. Czy był/a Pan/Pani zadowolony/a z pracy adwokata lub radcy prawnego ze względu na poświęcony czas?

Źródło: opracowanie własne.

Przeważająca większość ankietowanych była zadowolona z pracy adwokata lub radcy prawnego ze względu na poświęcony czas (83% zadowolonych w stosunku do 17% niezadowolonych).

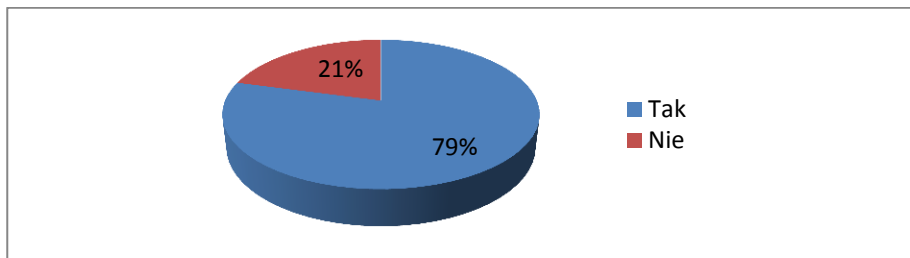
Rys. 4.3.2.2.17. Czy był/a Pan/Pani zadowolony/a z pracy adwokata lub radcy prawnego ze względu na ilość dostarczonych informacji?

Źródło: opracowanie własne.

Podobnie też większość osób była zadowolona z pracy adwokata lub radcy prawnego ze względu na ilość dostarczonych informacji (79% zadowolonych w stosunku do 21% niezadowolonych).

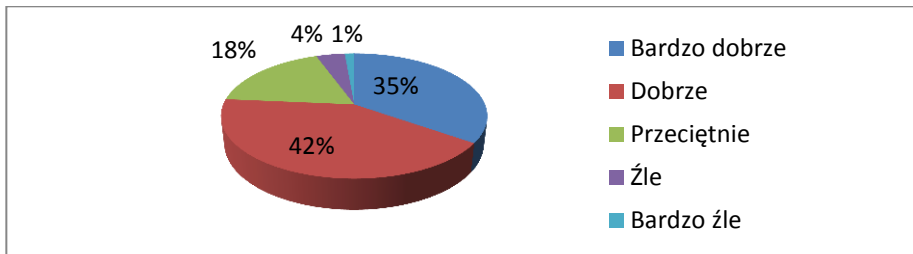
Rys. 4.3.2.2.18. Czy był/a Pan/Pani zadowolony/a z pracy adwokata lub radcy prawnego ze względu na końcowy wynik sprawy?

Źródło: opracowanie własne.

Ze względu na końcowy wynik sprawy większość ankietowanych pozytywnie ocenia pracę adwokatów lub radców prawnych (79% zadowolonych w stosunku do 21% niezadowolonych).

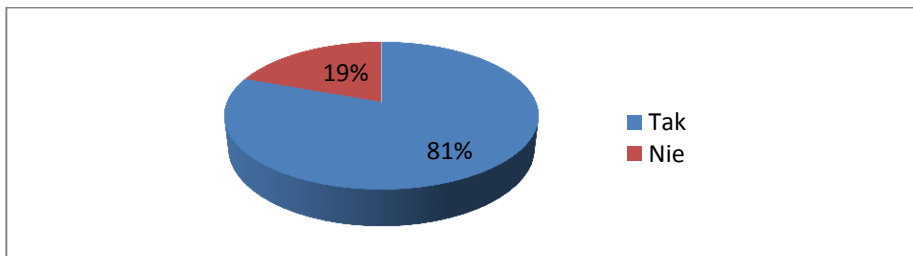
Rys. 4.3.2.2.19. Jak ogólnie (biorąc pod uwagę całokształt współpracy) ocenia Pan/Pani podejście adwokata lub radcy prawnego do Pana/Pani?

Źródło: opracowanie własne.

Ogólne podejście adwokata lub radcy prawnego do ankietyowanych (biorąc pod uwagę całokształt współpracy) większość z nich ocenia dobrze (42%) lub bardzo dobrze (35%). Nieliczne osoby oceniają te podejście źle (4%) lub bardzo źle (1%). Część osób ocenia adwokatów i radców przeciętnie w tym kontekście (18%).

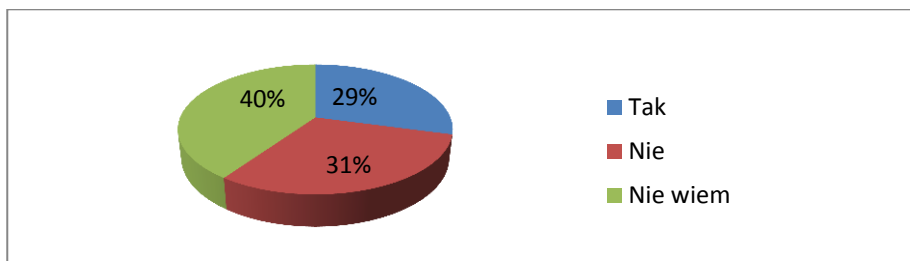
Rys. 4.3.2.2.20. Czy według Pana/Pani adwokat lub radca prawny był zaangażowany w sprawę?

Źródło: opracowanie własne.

Przeważająca liczba ankietyowanych uważa, że adwokat lub radca prawny był zaangażowany w sprawę (81% w stosunku do 19% oceniających to negatywnie).

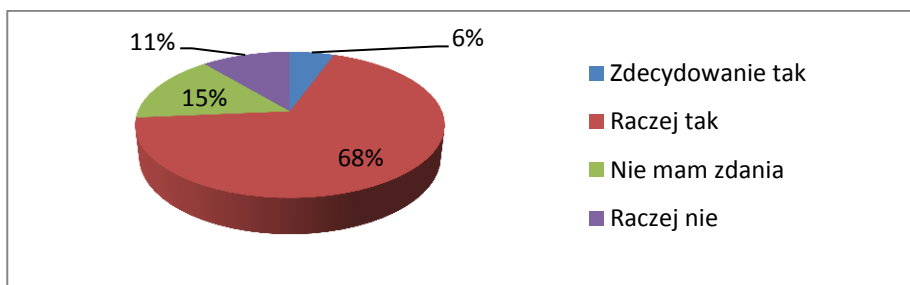
Rys. 4.3.2.2.21. Czy po przegranej sprawie podjąłby się Pan/podjęłaby się Pani ponownej współpracy z tym samym adwokatem lub radcą prawnym?

Źródło: opracowanie własne.

Duża część ankietowanych nie podjęłaby się współpracy z tym samym adwokatem lub radcą prawnym w przypadku przegranej (31%). Jednak jest też dużo osób niezdecydowanych (40%) lub takich, które wyrażają chęć współpracy (29%).

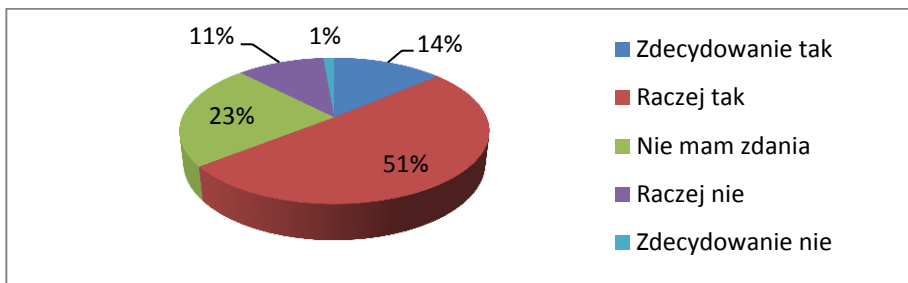
Rys. 4.3.2.2.22. Czy według Pana/Pani kancelarie adwokackie/radcowskie dbają o zadowolenie klienta?

Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych uważa, że kancelarie adwokackie/radcowskie raczej dbają (68%) lub zdecydowanie dbają (6%) o zadowolenie klienta. Mniej osób nie ma w tej sprawie zdania (15%). Niewielka część respondentów uważa przeciwnie (11% raczej nie). Nie odnotowano w ujęciu procentowym odpowiedzi zdecydowanie negatywnych.

Rys. 4.3.2.2.23. Czy Pana/Pani zdaniem adwokaci/radcy prawni są grupą zawodową godną zaufania?

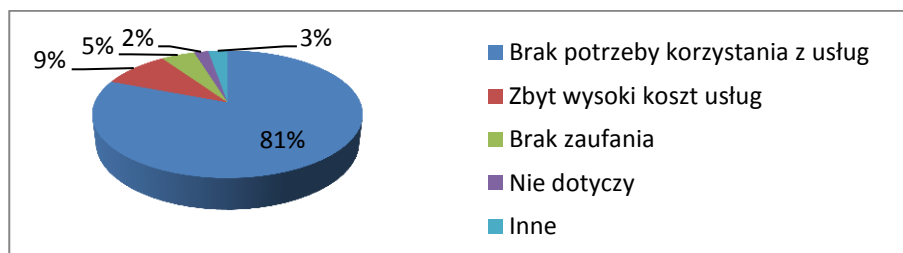
Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych uważa, że adwokaci i radcy prawni są grupą zawodową godną zaufania (51% raczej tak i 14% zdecydowanie tak w stosunku do 11% raczej nie i 1% zdecydowanie nie). Część respondentów nie ma zdania na ten temat (23%).

4.3.2.3. Postawy wobec adwokatów i radców prawnych osób niekorzystających z ich usług

1) Decyzja o skorzystaniu z usług oraz wybór adwokata i radcy prawnego

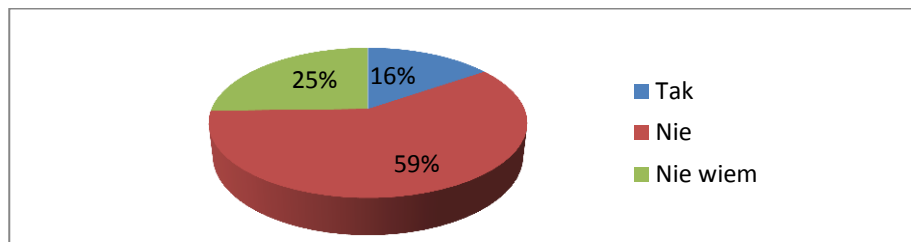
Rys. 4.3.2.3.1. Jeśli nie korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata lub radcy prawnego, to dlaczego?

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Przeważająca część wskazań dotyczy braku potrzeby korzystania z usług (81%). Kolejnym powodem jest zbyt wysoki koszt usług (9%), brak zaufania (5%) i inne przyczyny (3%). Części osób to nie dotyczy (2%).

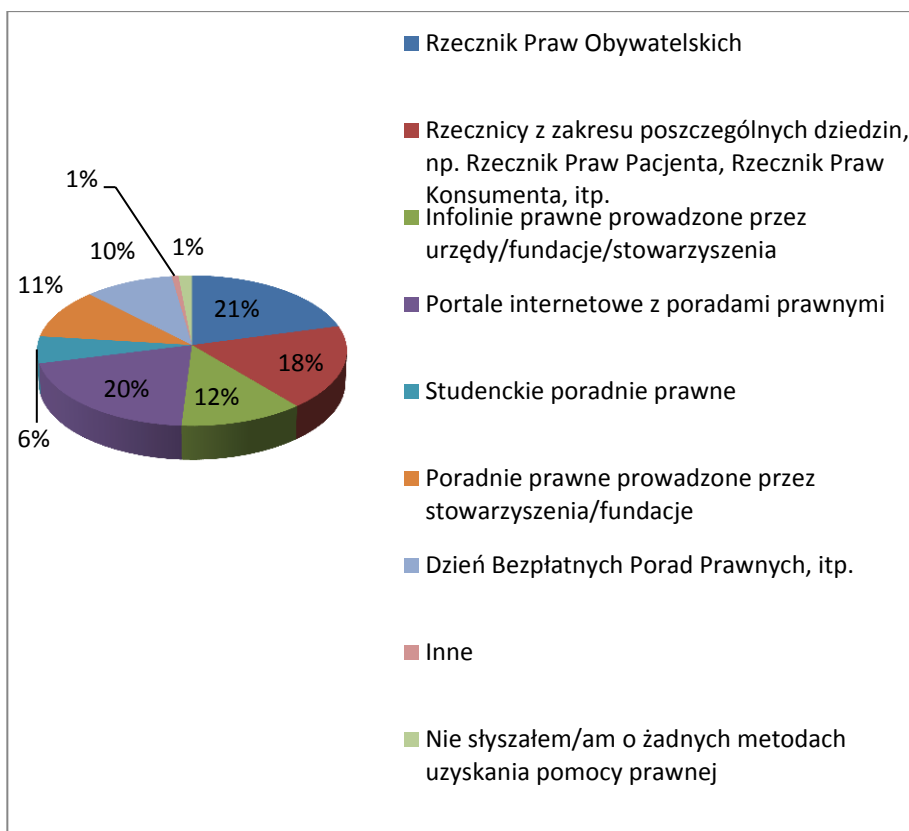
Rys. 4.3.2.3.2. Czy podjąłby się Pan/podjęłaby się Pani współpracy z adwokatem/radcą prawnym, którego odradzali Panu/Pani znajomi lub rodzina?

Źródło: opracowanie własne.

Zdecydowana większość badanych przyznała, że nie podjęłyby się współpracy z adwokatem lub radcą prawnym, którego odradziłyby znajomi lub rodzina (59%). Część osób jest niezdecydowana (25%), a niewiele mniej osób podjęłoby się współpracy wbrew porodom najbliższych (16%).

Rys. 4.3.2.3.3. Jakże zna Pan/Pani inne metody uzyskania pomocy prawnej oprócz tradycyjnej konsultacji z adwokatem/radcą prawnym?

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Wymieniając metody uzyskania pomocy prawnej badani wskazali kolejno: Rzecznika Praw Obywatelskich (21%), portale internetowe z poradami prawnymi (20%), rzeczników z zakresu

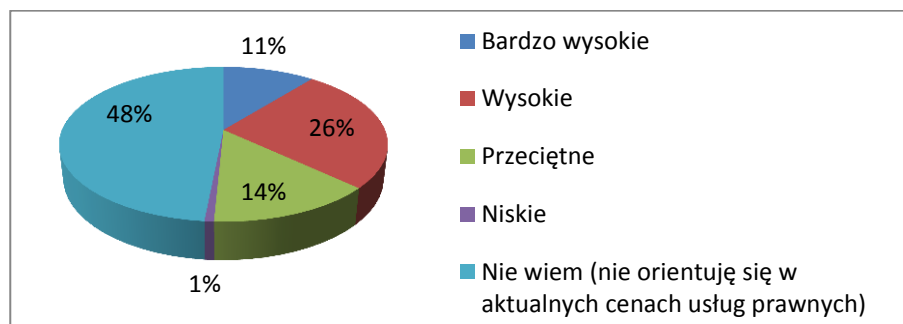
poszczególnych dziedzin (18%), infolinie prawne prowadzone przez urzędy/fundacje/stowarzyszenia (12%), poradnie prowadzone przez stowarzyszenia/fundacje (11%), Dzień Bezpłatnych Porad Prawnych (10%), studenckie poradnie prawne (6%), inne (1%). Marginalna część respondentów nie знаła żadnych innych (oprócz adwokata i radcy prawnego) metod uzyskania pomocy prawnej (1%).

2) Komunikacja

Osoby niekorzystające z usług adwokatów i radców prawnych nie wyrażały opinii o komunikacji z nimi.

3) Zapłata

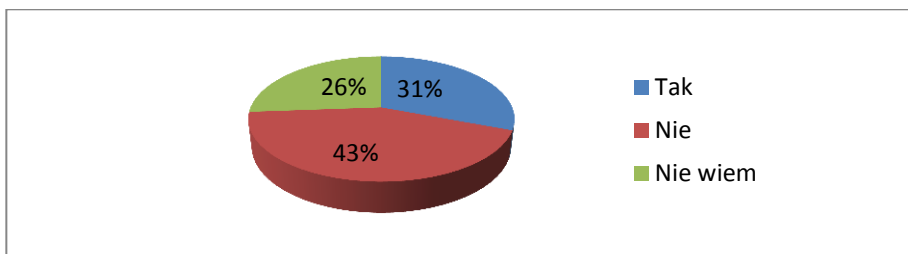
Rys. 4.3.2.3.4. Jakie są Pana/Pani zdaniem ceny usług prawnych w Pana/Pani mieście?

Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych nie orientuje się w aktualnych cenach usług prawnych (46%). Jednak duża grupa osób uważa je za wysokie (29%) lub bardzo wysokie (11%). Dla części osób ceny są przeciętne (13%), a nawet niskie (1%).

Rys. 4.3.2.3.5. Czy niska cena usług prawnych świadczonych przez adwokata/radcę prawnego wzbudziłaby Pana/Pani wątpliwości co do skuteczności i renomy tego prawnika?

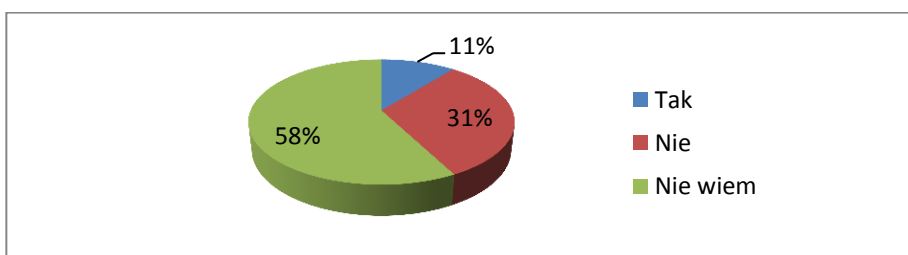

Źródło: opracowanie własne.

U większości badanych niska cena usług prawnych świadczonych przez adwokata/radcę prawnego nie wzbudziłaby wątpliwości co do jego skuteczności i renomy (43%). Niska cena budziłaby wątpliwości u 31% badanych, a 26% ankietowanych nie wie, czy wzbudziłoby to ich obawy.

4) Ocena

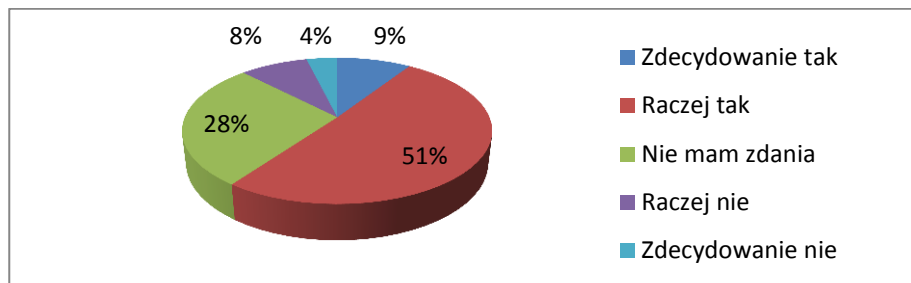
Rys. 4.3.2.3.6. Czy po przegranej sprawie podjąłby się Pan/podjęłaby się Pani ponownej współpracy z tym samym adwokatem lub radcą prawnym?

Źródło: opracowanie własne.

Badani w większości nie wiedzą, czy podjęliby się współpracy z tym samym adwokatem lub radcą prawnym po przegranej sprawie (58%). Spora część osób nie zrobiłoby tego ponownie (31%). Jedyne niewielka część badanych podjęłaby taką współpracę (11%).

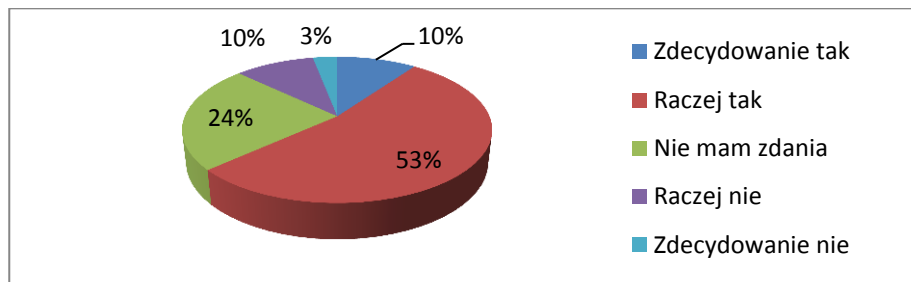
Rys. 4.3.2.3.7. Czy według Pana/Pani kancelarie adwokackie/radcowskie dbają o zadowolenie klienta?

Źródło: opracowanie własne.

Większość badanych uważa, że kancelarie dbają o zadowolenie klienta (51% raczej tak, 9 zdecydowanie tak). Przeciwnego zdania jest niewielka część ankietowanych (8% raczej nie, 4% zdecydowanie nie). Duża część respondentów nie ma zdania na ten temat (28%).

Rys. 4.3.2.3.8. Czy Pana/Pani zdaniem adwokaci/radcy prawni są grupą zawodową godną zaufania?

Źródło: opracowanie własne.

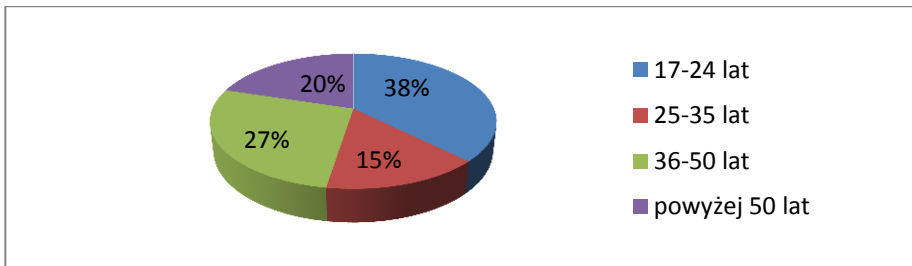
Większość badanych uważa adwokatów i radców za grupę zawodową godną zaufania (53% raczej tak, 10% zdecydowanie tak), spora część osób jest niezdecydowana (24%), a niewielka część ankietowanych uważa, że nie jest to grupa godna zaufania (10% raczej nie, 3% zdecydowanie nie).

4.3.4. Inne miejscowości

4.3.3.1. Profil respondentów

Liczba mieszkańców innych miejscowości województwa podlaskiego, którzy wzięli udział w ankiecie, wynosi 99 osób.

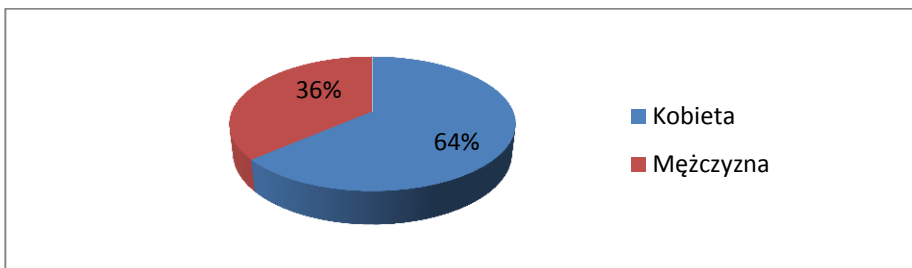
Rys. 4.3.3.1.1. Wiek

Źródło: opracowanie własne.

Największą grupę badanych stanowiły osoby w wieku 17-24 lat (38%). Następnie były to kolejno osoby w wieku: 36-50 lat (27%), powyżej 50 roku życia (20%) oraz 25-35 lat (15%).

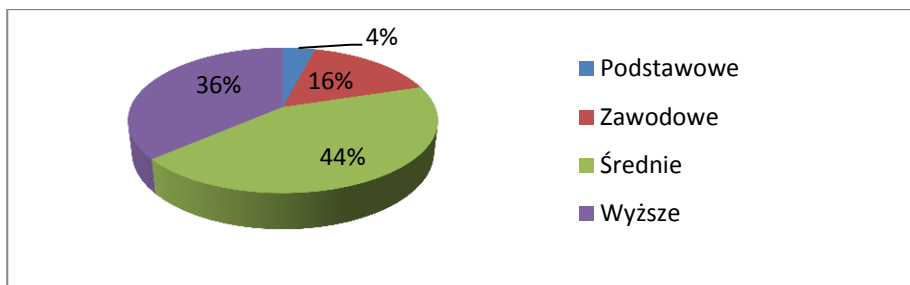
Rys. 4.3.3.1.2. Płeć

Źródło: opracowanie własne.

Zdecydowaną większość badanych stanowiły kobiety (64%) w stosunku do mężczyzn (36%).

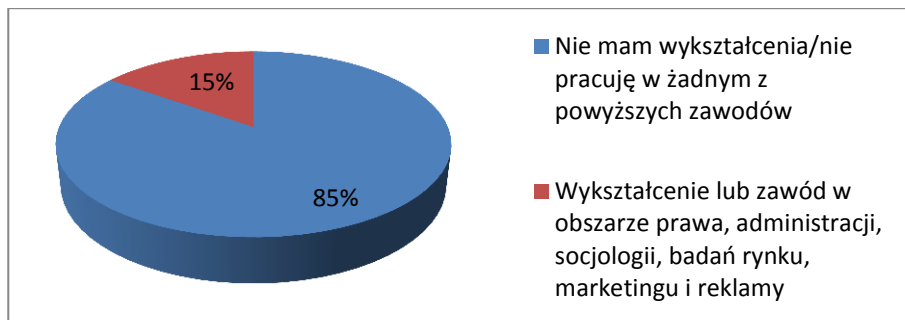
Rys. 4.3.3.1.3. Poziom wykształcenia

Źródło: opracowanie własne.

Najwięcej ankietowanych legitymowało się posiadaniem wykształcenia średniego (44%). Dalej w kolejności było wykształcenie: wyższe (36%), zawodowe (16%) i podstawowe (4%).

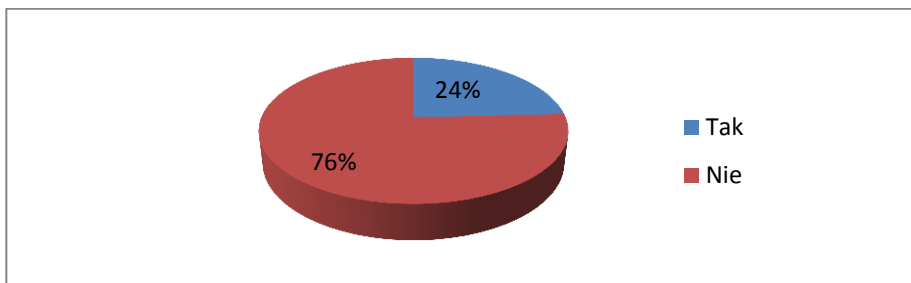
Rys. 4.3.3.1.4. Wykształcenie lub zawód w obszarze prawa, administracji, socjologii, badań rynku, marketingu i reklamy

Źródło: opracowanie własne.

Przeważająca większość badanych nie posiadała wykształcenia lub zawodu w obszarze prawa, administracji, socjologii, badań rynku, marketingu i reklamy (85% w stosunku do 15% osób legitymujących się takim wykształceniem lub zawodem).

Rys. 4.3.3.1.5. Czy kiedykolwiek korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata lub radcy prawnego?

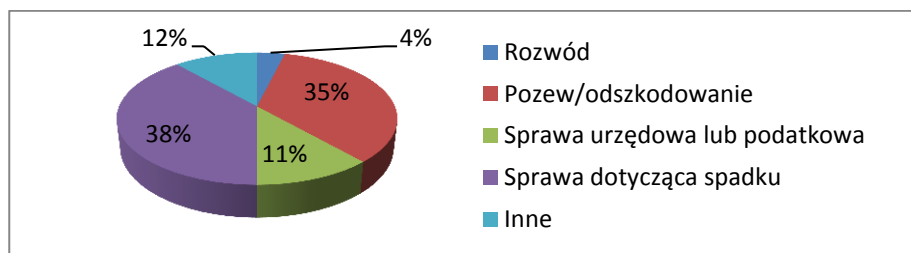
Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych nie korzystała nigdy z usług adwokata lub radcy prawnego (76% w stosunku do 24% osób, które z takich usług korzystały).

4.3.3.2. Postawy wobec adwokatów i radców prawnych osób korzystających z ich usług

1) Decyzja o skorzystaniu z usług oraz wybór adwokata i radcy prawnego

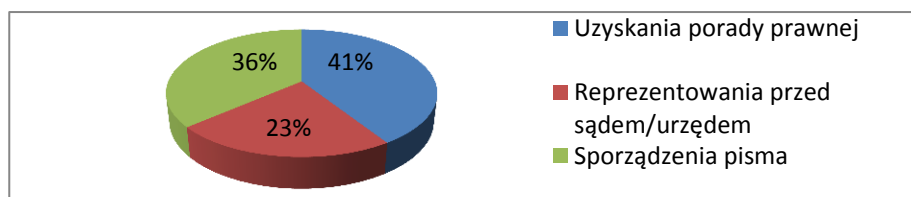
Rys. 4.3.3.2.1. Jeśli korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata lub radcy prawnego, to czego dotyczyła sprawa?

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Spośród wszystkich spraw, z którymi ankietowani zwrócili się do adwokatów lub radców prawnych, najczęściej stanowiły sprawy dotyczące spadków (38%). Kolejne były pozwy, w tym te związane z odszkodowaniami (35%), sprawy urzędowe lub podatkowe (11%) oraz rozwody (4%). W ujęciu procentowym nie odnotowano spraw związanych z prawami autorskimi. Liczną grupę stanowiły inne sprawy (11%).

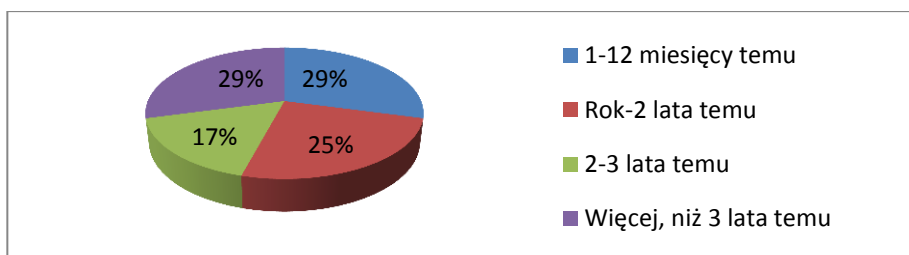
Rys. 4.3.3.2.2. W jakim celu korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata/radcy prawnego?

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Najwięcej wskazań dotyczyło uzyskania porady prawnej (41%). Kolejne wskazania dotyczyły sporządzenia pisma (36%) oraz reprezentowania przed sądem/urzędem (23%). W ujęciu procentowym nie odnotowano innych celów wizyty u adwokatów i radców prawnych.

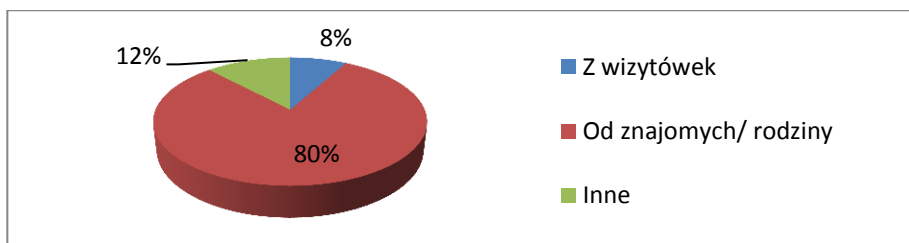
Rys. 4.3.3.2.3. Kiedy ostatnio korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata bądź radcy prawnego?

Źródło: opracowanie własne.

Najwięcej osób korzystało ostatni raz z usług adwokata lub radcy prawnego więcej, niż 3 lata temu oraz w okresie ostatnich 1-12 miesięcy (odpowiednio po 29%). 25 % ankietowanych korzystało z usług prawnych rok-2 lata temu, a 17% badanych 2-3 lat temu. Sumarycznie większość ankietowanych korzystała z takich usług mniej, niż 3 lata temu

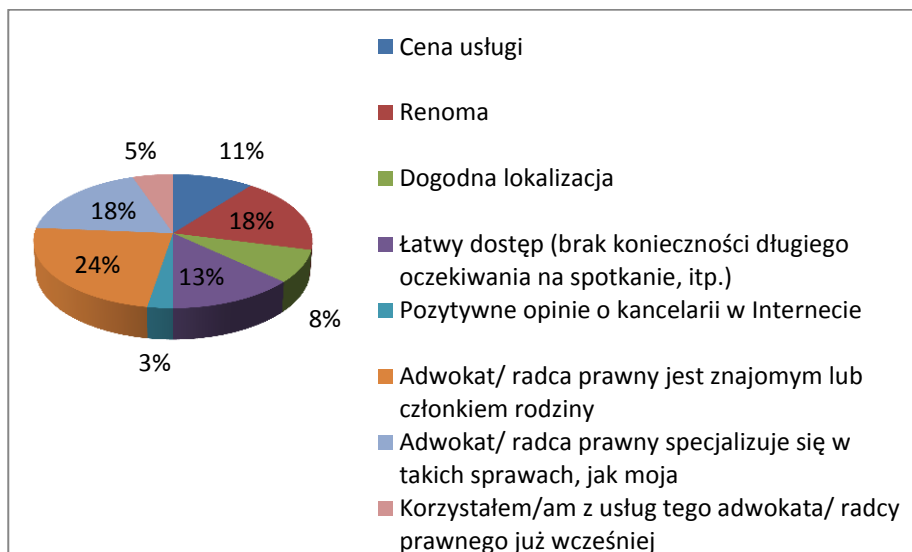
Rys. 4.3.3.2.4. Skąd zaczerpnął Pan/zaczerpnęła Pani informację o wybranej kancelarii?

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Przeważająca większość respondentów kierowała się informacją od znajomych/rodziny przy wyborze kancelarii (80%), a kolejne były inne źródła informacji (12%) i wizytówki (8%). W ujęciu procentowym nie odnotowano wskazań na Internet jako źródło informacji o kancelarii.

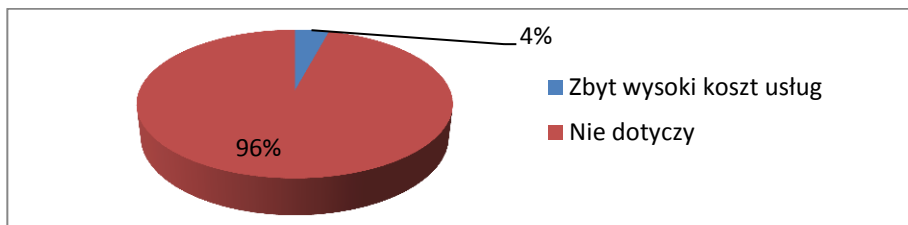
Rys. 4.3.3.2.5. Jakimi kryteriami kierował/a się Pan/Pani przy wyborze danej kancelarii?

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Dla ankietowanych przy wyborze kancelarii najistotniejsza była znajomość lub spokrewnienie z adwokatem lub radcą prawnym (24%), a następnie: renoma kancelarii (18%), specjalizowanie się adwokata/radcy prawnego w sprawie danego typu (18%), łatwy dostęp rozumiany jako brak konieczności długiego oczekiwania na spotkanie (13%) i cena usługi (11%). Mniejsze znaczenie miała dogodna lokalizacja (8%), wcześniejsze korzystanie z usług danej kancelarii (5%) i pozytywne opinie o kancelarii w Internecie (3%). W ujęciu procentowym nie odnotowano innych kryteriów.

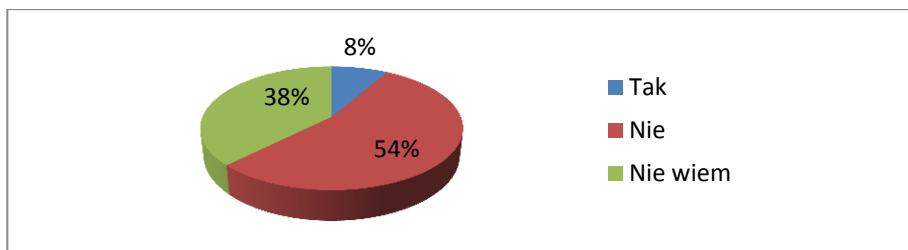
Rys. 4.3.3.2.6. Jeśli nie korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata lub radcy prawnego, to dlaczego?

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Większość ankietowanych spośród osób, które kiedykolwiek korzystały z usług adwokata lub radcy prawnego, nie dotyczy kwestia niekorzystania z usług adwokata lub radcy prawnego (96%). Jedyne niewielka część respondentów wskazała, że nie skorzystała z usług ze względu na to, że koszt był zbyt duży (4%). W ujęciu procentowym nie odnotowano odpowiedzi dotyczących braku zaufania lub nieodczuwania potrzeby korzystania z usług.

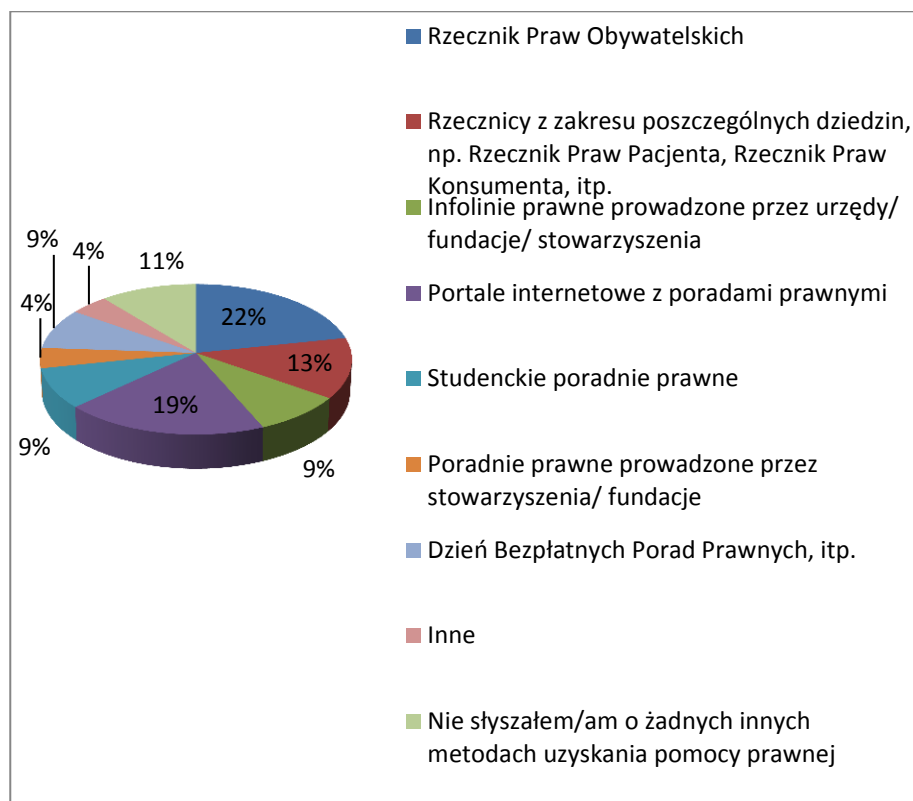
Rys. 4.3.3.2.7. Czy podjąłby się Pan/podjęłaby się Pani współpracy z adwokatem/radcą prawnym, którego odradzali Panu/Pani znajomi lub rodzina?

Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych nie podjęłaby się współpracy z adwokatem lub radcą prawnym, którego odradzali znajomi lub rodzina (tak uważa 54% z nich). Przeciwnego zdania jest niewiele osób (8%), a większą grupę od nich stanowią niezdecydowani (38%).

Rys. 4.3.3.2.8. Jakie zna Pan/Pani inne metody uzyskania pomocy prawnej oprócz tradycyjnej konsultacji z adwokatem/radcą prawnym?

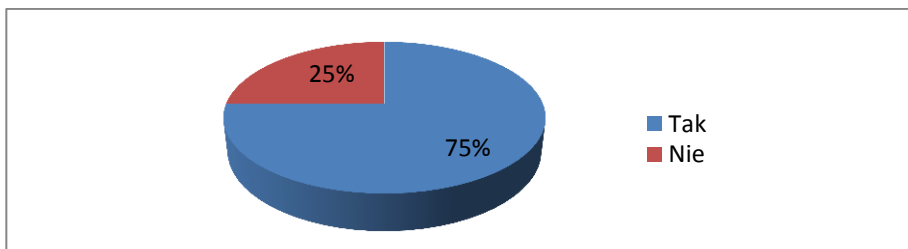

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Do najbardziej znanych sposobów uzyskania pomocy prawnej (oprócz tradycyjnej konsultacji z adwokatem/radcą prawnym) według respondentów należą: portale internetowe z poradami prawnymi (19%), Rzecznik Praw Obywatelskich (22%), rzecznicy z zakresu poszczególnych dziedzin (13%), Dzień Bezpłatnych Porad Prawnych (9%), infolinie prawne prowadzone przez urzędy/fundacje/stowarzyszenia (9%), studenckie poradnie prawne (9%), poradnie prawne prowadzone przez fundacje/stowarzyszenia (4%), inne (4%). Spora część ankietowanych nie słyszała o żadnych innych metodach uzyskania pomocy prawnej (11%).

2) Komunikacja

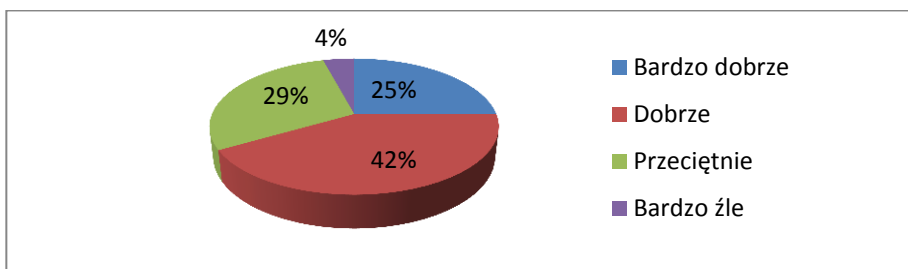
Rys. 4.3.3.2.9. Czy adwokat lub radca prawny mówił zrozumiałym dla Pana/Pani językiem?

Źródło: opracowanie własne.

Przeważająca większość ankietowanych uważa, że adwokat lub radca prawny mówił zrozumiałym dla nich językiem (75% w stosunku do 25% uważających przeciwnie).

Rys. 4.3.3.2.10. Jak Pan/Pani ocenia możliwość kontaktu z adwokatem/radcą prawnym (łatwy kontakt telefoniczny, internetowy, możliwość szybkiego umówienia spotkania, itp.)?

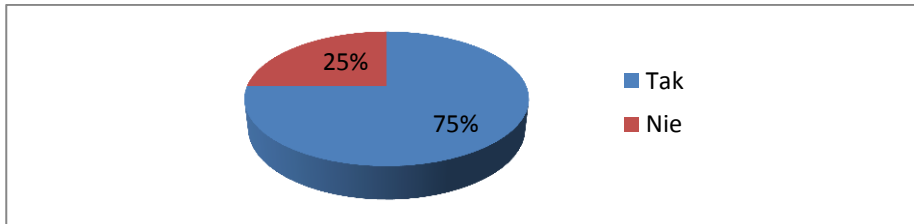

Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych ocenia dobrze (42%) lub bardzo dobrze (25%) możliwość kontaktu z adwokatem lub radcą prawnym. Przeciętnie ocenia to mniej osób (29%), a bardzo niewiele ankietowanych ocenia możliwość kontaktu bardzo źle (4%). W ujęciu procentowym nie odnotowano ocen złych.

3) Zapłata

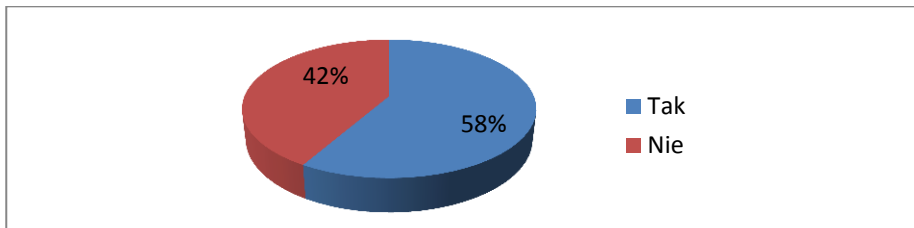
Rys. 4.3.3.2.11. Czy przed skorzystaniem z usług adwokackich/radcowskich poinformowano Pana/Panią o cenie?

Źródło: opracowanie własne.

W większości przypadków klient został poinformowany o cenie korzystania z usługi (75% w stosunku do 25% osób niepoinformowanych).

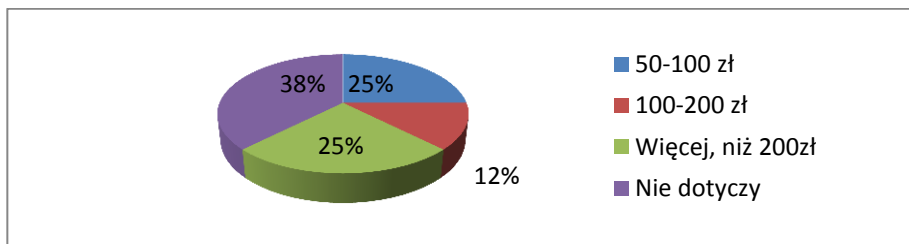
Rys. 4.3.3.2.12. Czy płacił/a Pan/Pani za pierwszą wizytę u adwokata bądź radcy prawnego?

Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych płaciła za swoją pierwszą wizytę u danego adwokata/radcy prawnego (58% w stosunku do 42% osób, które nie płaciły).

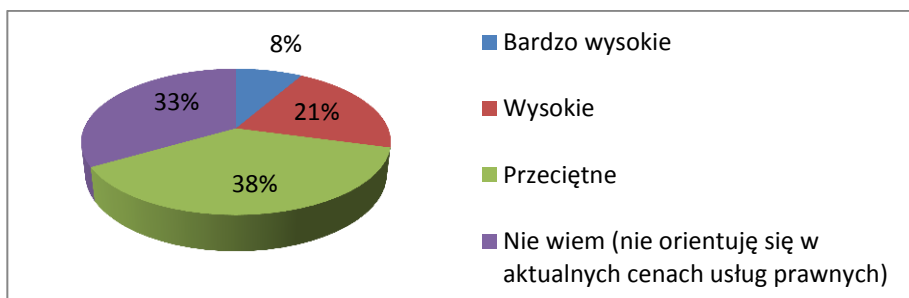
Rys. 4.3.3.2.13. Jeśli płacił/a Pan/Pani za pierwszą wizytę u adwokata bądź radcy prawnego, to jaki był koszt usługi?

Źródło: opracowanie własne.

Najwięcej osób, które musiały zapłacić za pierwszą wizytę o adwokata lub radcy prawnego, przeznaczyło na ten cel kwotę w granicach 50-100 zł lub powyżej 200 zł (odpowiednio po 25%). Kolejny przedział 100-200 zł stanowił 20% odpowiedzi. Dużej części osób opłata za usługę nie dotyczyła (38%).

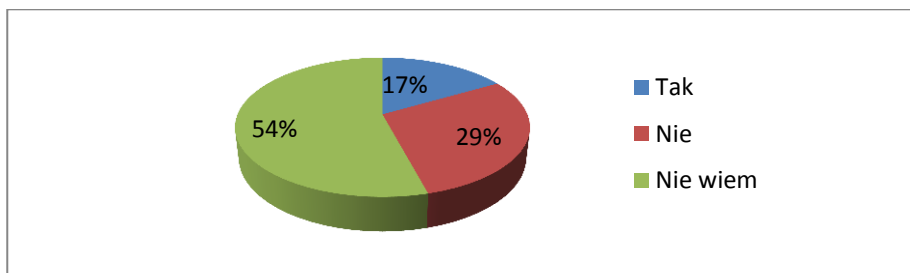
Rys. 4.3.3.2.14. Jakie są Pana/Pani zdaniem ceny usług prawnych w Pana/Pani mieście?

Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych uważa, że ceny usług prawnych w ich mieście są przeciętne (38%). Niewiele mniej osób nie orientuje się w aktualnych cenach usług prawnych (33%). Część osób uważa, że ceny są wysokie (21%) lub bardzo wysokie (8%). W ujęciu procentowym nie odnotowano opinii o niskich cenach usług prawniczych.

Rys. 4.3.3.2.15. Czy niska cena usług prawnych świadczonych przez adwokata/radcę prawnego wzbudziłaby Pana/Pani wątpliwości co do skuteczności i renomy tego prawnika?

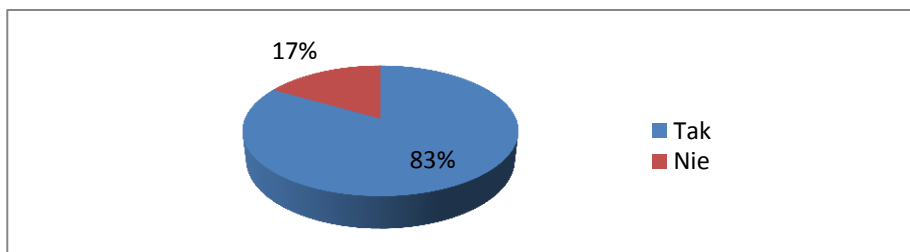

Źródło: opracowanie własne.

Większość osób nie wie, czy niska cena usług prawnych wzbudziłaby ich wątpliwości (54%). Takie wątpliwości towarzyszyłyby 17% ankietowanych, ale pozostałe osoby nie miałyby takich wątpliwości (29%).

4) Ocena

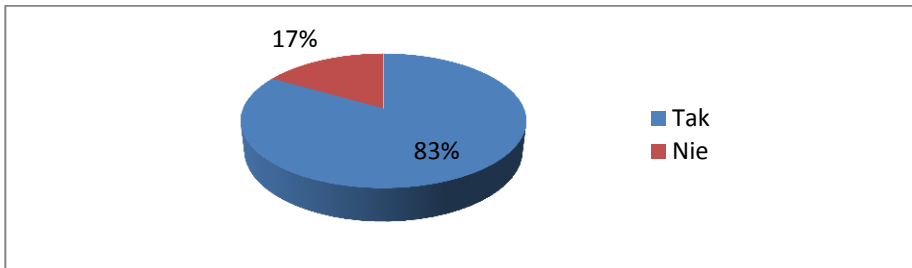
Rys. 4.3.3.2.16. Czy był/a Pan/Pani zadowolony/a z pracy adwokata lub radcy prawnego ze względu na poświęcony czas?

Źródło: opracowanie własne.

Przeważająca większość ankietowanych była zadowolona z pracy adwokata lub radcy prawnego ze względu na poświęcony czas (83% zadowolonych w stosunku do 17% niezadowolonych).

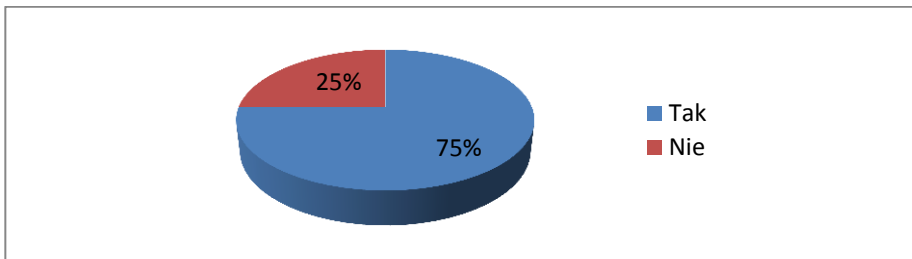
Rys. 4.3.3.2.17. Czy był/a Pan/Pani zadowolony/a z pracy adwokata lub radcy prawnego ze względu na ilość dostarczonych informacji?

Źródło: opracowanie własne.

Podobnie też większość osób była zadowolona z pracy adwokata lub radcy prawnego ze względu na ilość dostarczonych informacji (83% zadowolonych w stosunku do 17% niezadowolonych).

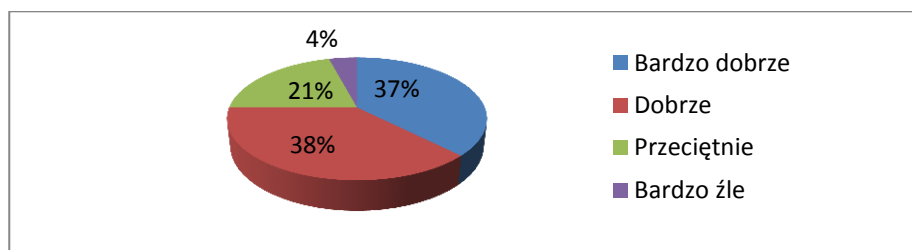
Rys. 4.3.3.2.18. Czy był/a Pan/Pani zadowolony/a z pracy adwokata lub radcy prawnego ze względu na końcowy wynik sprawy?

Źródło: opracowanie własne.

Ze względu na końcowy wynik sprawy większość ankietowanych pozytywnie ocenia pracę adwokatów lub radców prawnych (75% zadowolonych w stosunku do 25% niezadowolonych).

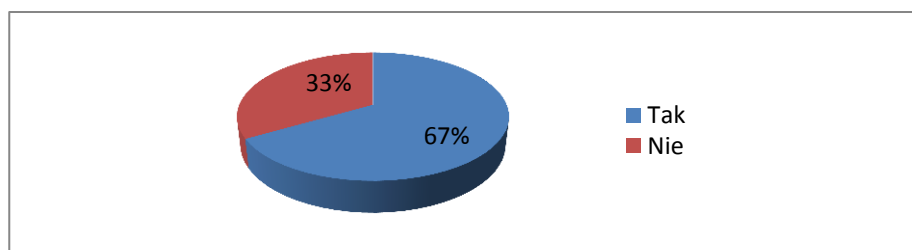
Rys. 4.3.3.2.19. Jak ogólnie (biorąc pod uwagę całokształt współpracy) ocenia Pan/Pani podejście adwokata lub radcy prawnego do Pana/Pani?

Źródło: opracowanie własne.

Ogólne podejście adwokata lub radcy prawnego do ankietowanych (biorąc pod uwagę całokształt współpracy) większość z nich ocenia dobrze (38%) lub bardzo dobrze (37%). Nieliczne osoby oceniają te podejście bardzo źle (4%). W ujęciu procentowym nie odnotowano ocen złych. Duża liczba osób ocenia przeciętnie adwokatów i radców pod względem podejścia do ankietowanych (21%).

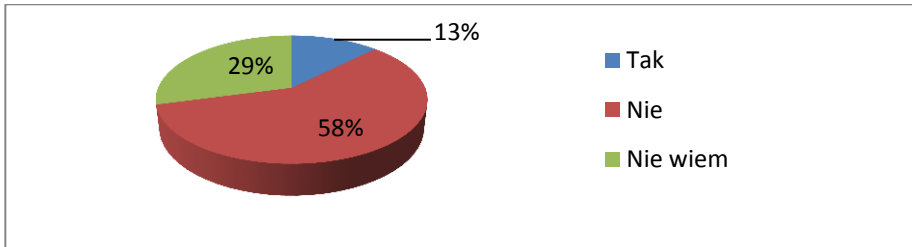
Rys. 4.3.3.2.20. Czy według Pana/Pani adwokat lub radca prawny był zaangażowany w sprawę?

Źródło: opracowanie własne.

Przeważająca liczba ankietowanych uważa, że adwokat lub radca prawny był zaangażowany w sprawę (67% w stosunku do 33% oceniających to negatywnie).

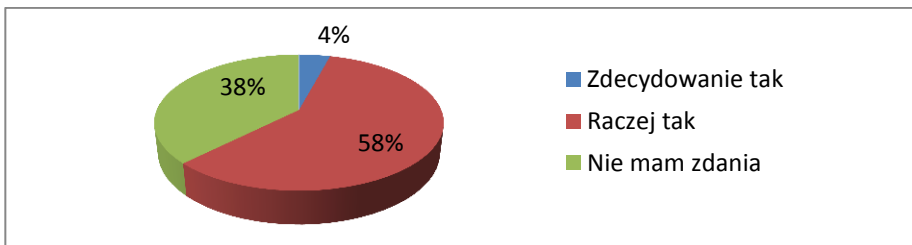
Rys. 4.3.3.2.21. Czy po przegranej sprawie podjąłby się Pan/podjęłaby się Pani ponownej współpracy z tym samym adwokatem lub radcą prawnym?

Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych nie podjęłaby się współpracy z tym samym adwokatem lub radcą prawnym w przypadku przegranej (58%). Jest jednak znaczna część osób niezdecydowanych (29%) lub takich, które wyrażają chęć współpracy (13%).

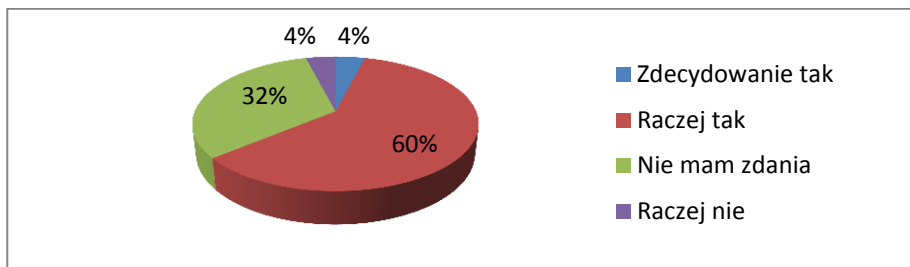
Rys. 4.3.3.2.22. Czy według Pana/Pani kancelarie adwokackie/radcowskie dbają o zadowolenie klienta?

Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych uważa, że kancelarie adwokackie/radcowskie raczej dbają (58%) lub zdecydowanie dbają (4%) o zadowolenie klienta. Mniej osób nie ma w tej sprawie zdania (38%). W ujęciu procentowym nie odnotowano ocen krytycznych („raczej nie”, „zdecydowanie nie”).

Rys. 4.3.3.2.23. Czy Pana/Pani zdaniem adwokaci/radcy prawni są grupą zawodową godną zaufania?

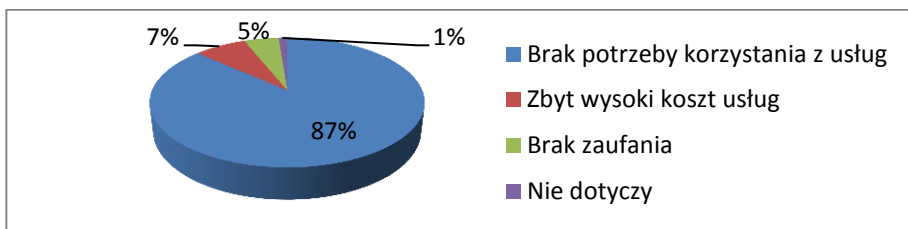
Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych uważa, że adwokaci i radcy prawni są grupą zawodową godną zaufania (60% raczej tak i 4% zdecydowanie tak w stosunku do 4% raczej nie. W ujęciu procentowym nie odnotowano odpowiedzi zdecydowanie przeciwnych. Znaczna część respondentów nie ma zdania na ten temat (32%).

4.3.3.3. Postawy wobec adwokatów i radców prawnych osób niekorzystających z ich usług

1) Decyzja o skorzystaniu z usług oraz wybór adwokata i radcy prawnego

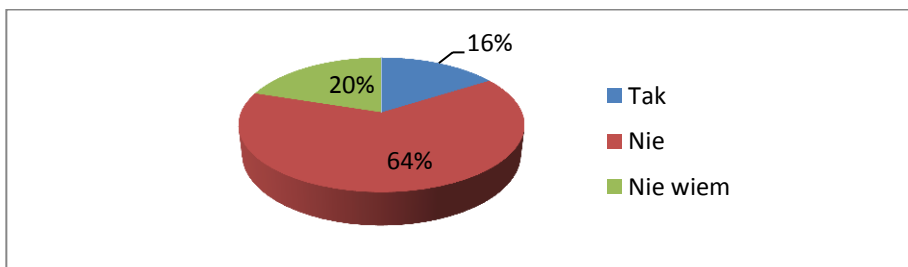
Rys. 4.3.3.3.1. Jeśli nie korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata lub radcy prawnego, to dlaczego?

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Przeważająca część wskazań dotyczy braku potrzeby korzystania z usług (87%). Kolejnym powodem jest zbyt wysoki koszt usług (7%) i brak zaufania (5%). Części osób to nie dotyczy (1%). W ujęciu procentowym nie odnotowano innych przyczyn.

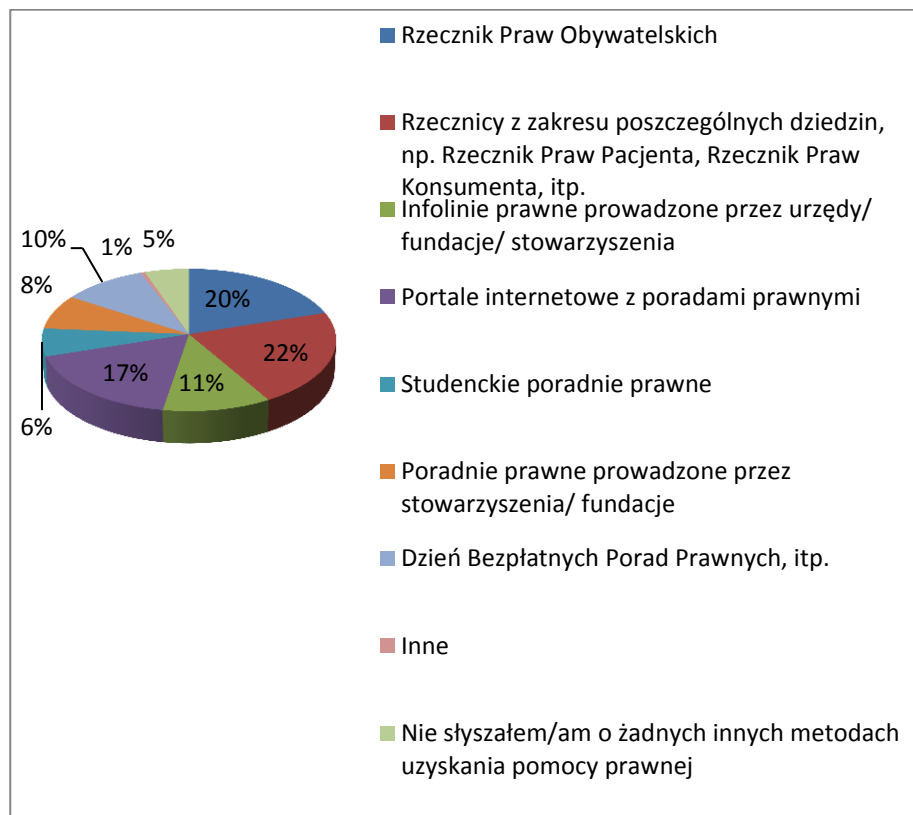
Rys. 4.3.3.3.2. Czy podjąłby się Pan/podjęłaby się Pani współpracy z adwokatem/radcą prawnym, którego odradzali Panu/Pani znajomi lub rodzina?

Źródło: opracowanie własne.

Zdecydowana większość badanych przyznała, że nie podjęłaby się współpracy z adwokatem lub radcą prawnym, którego odradziłaby znajomi lub rodzina (64%). Część osób jest niezdecydowana (20%), a znacznie mniej ankietowanych podjęłoby się współpracy wbrew poradom znajomych i rodziny (16%).

Rys. 4.3.3.3. Jakże zna Pan/Pani inne metody uzyskania pomocy prawnej oprócz tradycyjnej konsultacji z adwokatem/radcą prawnym?

Źródło: opracowanie własne.

W powyższym pytaniu umożliwiono wskazanie więcej, niż jednej odpowiedzi. Wymieniając metody uzyskania pomocy prawnej badani wskazali kolejno: rzeczników z zakresu poszczególnych dziedzin (22%),

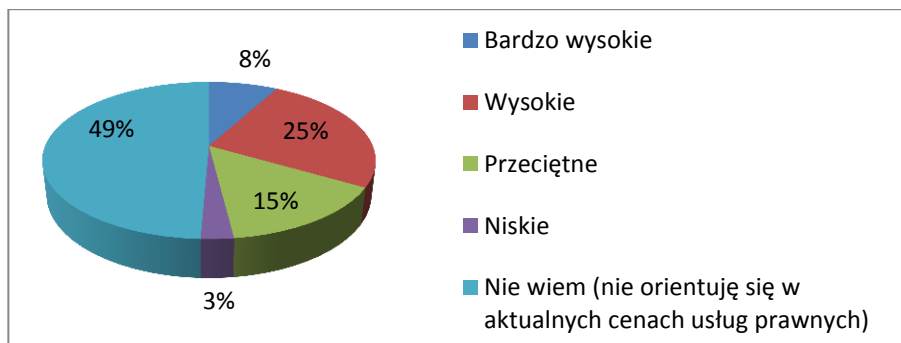
Rzecznika Praw Obywatelskich (20%), portale internetowe z poradami prawnymi (17%), infolinie prawne prowadzone przez urzędy/fundacje/stowarzyszenia (11%), Dzień Bezpłatnych Porad Prawnych (10%), poradnie prowadzone przez stowarzyszenia/fundacje (8%), studenckie poradnie prawne (6%), inne (1%). Niewielka część respondentów nie знаła żadnych innych (oprócz adwokata i radcy prawnego) metod uzyskania pomocy prawnej (5%).

2) Komunikacja

Osoby niekorzystające z usług adwokatów i radców prawnych nie wyrażały opinii o komunikacji z nimi.

3) Zapłata

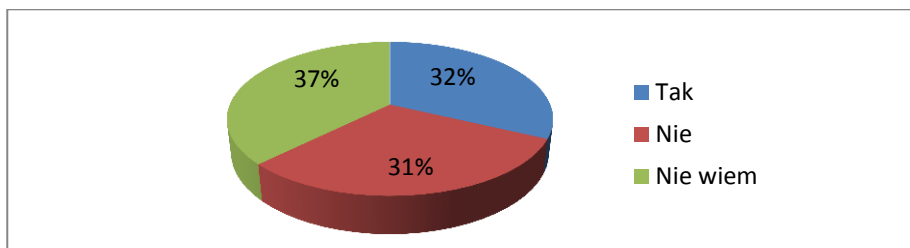
Rys. 4.3.3.3.4. Jakie są Pana/Pani zdaniem ceny usług prawnych w Pana/Pani mieście?

Źródło: opracowanie własne.

Większość ankietowanych nie orientuje się w aktualnych cenach usług prawnych (49%). Znaczna część osób uważa je za wysokie (25%) lub bardzo wysokie (8%). Dla niewielkiej części osób ceny są przeciętne (15%), a nawet niskie (3%).

Rys. 4.3.3.3.5. Czy niska cena usług prawnych świadczonych przez adwokata/radcę prawnego wzbudziłaby Pana/Pani wątpliwości co do skuteczności i renomy tego prawnika?

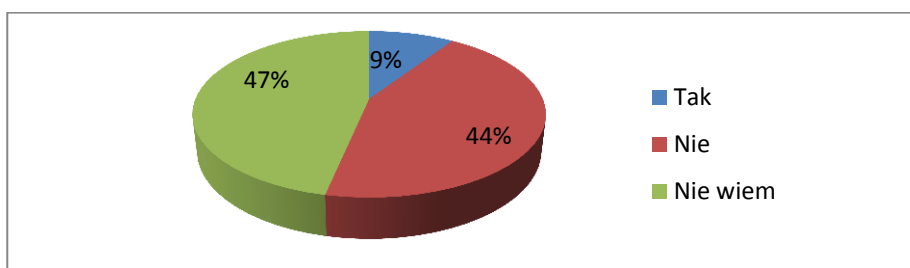

Źródło: opracowanie własne.

Większość badanych nie wie, czy niska cena usług prawnych świadczonych przez adwokata/radcę prawnego wzbudziłaby wątpliwości co do jego skuteczności i renomy (37%). Niska cena nie budziłaby wątpliwości u 31% badanych, ale u 32% ankietowanych budziłaby obawy.

4) Ocena

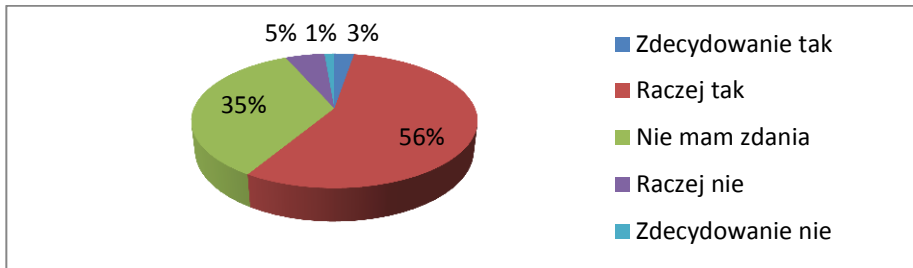
Rys. 4.3.3.3.6. Czy po przegranej sprawie podjąłby się Pan/podjęłaby się Pani ponownej współpracy z tym samym adwokatem lub radcą prawnym?

Źródło: opracowanie własne.

Badani w większości nie wiedzą, czy podjęliby się współpracy z tym samym adwokatem lub radcą prawnym po przegranej sprawie (47%). Jednak niewiele mniej osób nie zrobiłoby tego ponownie (44%). Jedynie niewielka część badanych podjęłaby taką współpracę (9%).

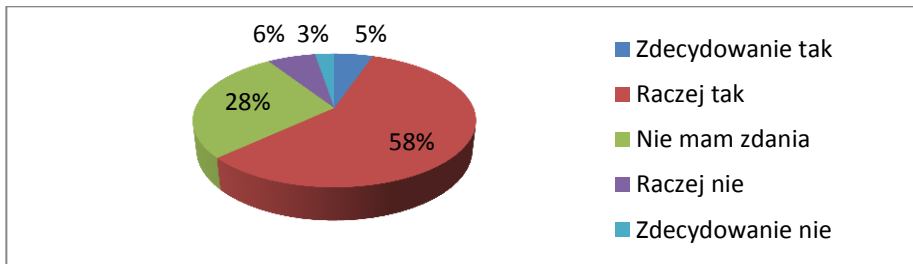
Rys. 4.3.3.3.7. Czy według Pana/Pani kancelarie adwokackie/radcowskie dbają o zadowolenie klienta?

Źródło: opracowanie własne.

Większość badanych uważa, że kancelarie dbają o zadowolenie klienta (56% raczej tak, 3% zdecydowanie tak). Duża część respondentów nie ma zdania na ten temat (35%). Przeciwnego zdania jest niewielka część ankietowanych (5% raczej nie, 1% zdecydowanie nie).

Rys. 4.3.3.3.8. Czy Pana/Pani zdaniem adwokaci/radcy prawni są grupą zawodową godną zaufania?

Źródło: opracowanie własne.

Większość badanych uważa adwokatów i radców za grupę zawodową godną zaufania (58% raczej tak, 5% zdecydowanie tak), znaczna część osób jest niezdecydowana (28%), a tylko niewielka część uważa, że nie jest to grupa zawodowa godna zaufania (6% raczej nie, 3% zdecydowanie nie).

Podsumowanie

Mieszkańcy województwa podlaskiego decydują się na korzystanie z usług adwokata lub radcy prawnego przede wszystkim w obliczu postępowania sądowego, a zdecydowanie rzadziej przy okazji spraw urzędowych. Zwykle liczą na profesjonalne zainicjowanie sprawy (pozew, pismo, porada), a rzadziej od razu są zdecydowani na powierzenie adwokatowi lub radcy prawnemu całościowego prowadzenia sprawy. W perspektywie czasowej zauważalny jest nieznaczny wzrost liczby osób korzystających z usług adwokata i radcy prawnego. Decydując się na owe usługi mieszkańcy województwa podlaskiego opierają się na rekomendacjach znajomych i krewnych, wspomagając się przy tym zasobami Internetu. Zwracają uwagę na renomę i specjalizację prawnika, ale nie są im obojętne cena i dostępność usług. Mieszkańcy województwa podlaskiego dysponują niewielką orientacją na temat alternatywnych metod uzyskania pomocy prawnej.

Korzystając z usług adwokata lub radcy prawnego mieszkańcy województwa podlaskiego stykali się ze zrozumiałym językiem, przystępną organizacją usług i dobrą dostępnością. W większości przypadków informacja o cenie usług była przekazywana przed skorzystaniem zeń, zaś odpłatność za pierwszą wizytę oscylowała średnio na poziomie 100 zł. Mieszkańcy województwa podlaskiego uznają ceny usług prawniczych za wysokie, a niska cena nie budzi u nich wątpliwości co do skuteczności i renomy prawnika.

Mieszkańcy województwa podlaskiego dobrze oceniają usługi adwokatów lub radców prawnych, z których korzystali. Przyznają jednak, że po przegranej sprawie zrezygnowaliby z usług nieskutecznego prawnika. Doceniają troskę o klienta i, co znamienne, większość z nich uważa adwokatów i radców prawnych za grupę zawodową godną zaufania.

Bibliografia

Dokumenty:

1. Dekret Naczelnika Państwa z 19 lutego 1919 r. w przedmiocie przepisów tymczasowych o obrońcach sądowych i obrońcach przy sądach pokoju (Dz. U. z 1919 r. Nr 15, poz. 205),
2. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm.),
3. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483 ze zm.),
4. Obwieszczenie Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 września 1999 r. o utracie mocy obowiązującej art. 4 ust. 3 ustawy o radcach prawnych, art. 30 ust. 2 ustawy o Sądzie Najwyższym, art. 15 ustawy o prokuraturze, art. 53 § 2 i art. 61 § 2 pkt 3 ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, art. 12a ustawy o Naczelnym Sądzie Administracyjnym, art. 12 ustawy o zmianie ustawy - Prawo o adwokaturze, ustawy o radcach prawnych oraz niektórych innych ustaw oraz w części: art. 4b ust. 1 pkt 2 i ust. 2 ustawy - Prawo o adwokaturze, art. 1221 § 4 ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych i art. 70 § 1 ustawy - Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. z 1999 r. Nr 75, poz. 853),
5. Prawo o ustroju adwokatury z 4 maja 1938 r. (Dz. U. z 1938 r. Nr 33, poz. 289),
6. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 sierpnia 1990 r. w sprawie utworzenia Sądów Apelacyjnych w Warszawie, Białymstoku, Gdańsku, Lublinie, Łodzi, Poznaniu i Rzeszowie oraz ustalenia ich siedzib i obszarów właściwości. (Dz.U. nr 56 poz. 335),
7. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. (Dz.U. z 2015 r., poz. 3216),
8. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 3216),
9. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 października 2014 r. w sprawie ustalenia siedzib i obszarów właściwości sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych (Dz.U. z 2014 r., poz. 1407 ze zm.),

10. Rozporządzenie Prezydenta RP z 7 października 1932 r. Prawo o ustroju adwokatury (Dz. U. z 1932 r. Nr 86, poz. 733),
11. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 25 kwietnia 2003 r. w sprawie utworzenia wojewódzkich sądów administracyjnych oraz ustalenia ich siedzib i obszarów właściwości (Dz.U. Nr 72, poz. 652 ze zm.),
12. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 5 sierpnia 2015 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania wojewódzkich sądów administracyjnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1177),
13. Rozporządzenie Tymczasowe Krajowej Rady Ministrów o podjęciu czynności urzędowych w sądownictwie oraz rozporządzenie o uruchomieniu adwokatury (Dz. U. z 1944 r. Nr 2, poz. 13 i 14),
14. Ustawa z 19 grudnia 1963 r. o ustroju adwokatury (Dz. U. z 1963 r. Nr 57, poz. 309),
15. Ustawa z 27 czerwca 1950 r. o ustroju adwokatury (Dz. U. z 1950 r. Nr 30, poz. 275),
16. Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74, ze zm.),
17. Ustawa z dnia 22 maja 1997 r. o zmianie ustawy - Prawo o adwokaturze, ustawy o radcach prawnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 1997 r. Nr 75, poz. 471),
18. Ustawa z dnia 25 lipca 2002 r. Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz.U. z 2014 r. poz. 1647 ze zm.),
19. Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 133 ze zm.),
20. Ustawa z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013 r., poz. 1247),
21. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2005 r., Nr 8, poz. 60, ze zm.),
22. Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o zmianie ustawy - Prawo o adwokaturze i niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2005 r. Nr 163, poz. 1361),

23. Ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tekst jedn. Dz. U. z 2010 r. Nr 10, poz. 65)
24. Ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.).

Literatura:

1. Adamczyk M., J. Zadłużna, *Ewolucja uprawnień radcy prawnego w postępowaniu karnym na przestrzeni wieków*, „Studia Prawnoustrojowe” 15/2012,
2. Agacka-Indecka J., *Advocare to dla nas zawsze wezwanie na pomoc*, „Palestra” 2008, nr 11-12,
3. Bachera E., *Utopijny podział zawodów adwokata i radcy prawnego na przestrzeni lat*, [w:] *Praworządność. Wczoraj, dziś, jutro*, J. Zimny (red.), Stalowa Wola 2015,
4. Bajorek-Ziaja H., *Wykonywanie zawodu adwokata w UE*, „Edukacja Prawnicza” 2007 nr 2,
5. Bereza A., *Rys historyczny profesjonalnego świadczenia pomocy prawnej w Polsce*, [w:] A. Bereza (red.), *Zawód radcy prawnego. Historia zawodu i zasady jego wykonywania*, wyd. 5 uzupełnione, Warszawa 2015,
6. Bernaczyk M., *Konstytucyjny status samorządu adwokatów i radców prawnych wobec postulatu unifikacji zawodów*, [w:] *Zawody prawnicze*, T. Gardocka, J. Sobczak (red.), Toruń 2010,
7. Borucka-Arctowa M., *Świadomość prawna robotników*, Wrocław 1974,
8. Chojniak Ł., *Obowiązek zachowania tajemnicy adwokackiej a kolizja interesów adwokata i jego klientów*, [w:] *Etyka adwokacka a kontradiktoryjny proces karny*, J. Giezek, P. Kardas (red.), Warszawa 2015,
9. Czarniecki J., *W sprawie połączenia zawodów – jestem przeciw*, „Palestra” 2008, nr 7-8, artykuł dostępny na stronie internetowej „Palestry”, pod adresem: <http://palestra.pl/old/index.php?go=artykul&id=2798> (31.12.2015r.),

10. Dane CCBE, pod adresem: http://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/Statistics/EN_STAT_2015_Number_of_lawyers_in_European_countries.pdf (31.12.2015r.),
11. Dane Council of Bars and Legal Societies of Europe, <http://www.ccbe.eu/actions/statistics/> (31.12.2015r.),
12. *Etyka adwokacka a kontrydktoryjny proces karny*, J. Giezek, P. Kardas (red.), Warszawa 2015,
13. Informacja o działalności Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Białymstoku w 2014 roku i w 2015 roku, www.bialystok.wsa.gov.pl
14. Informacje ze strony Sądu Apelacyjnego w Białymstoku, www.bialystok.sa.gov.pl
15. Jadach K., *Pedagogika prawa w polskiej szkole*, „Studia Edukacyjne” 2015, nr 34, pod adresem: https://repozytorium.amu.edu.pl/bitstream/10593/13693/1/SE_34_2015_Katarzyna_Jadach.pdfv (31.12.2015r.),
16. Jagiełło D., *Udział radcy prawnego w procesie karnym po nowelizacji k.p.k. z 27 września 2013 r.*, „Ius Novum” 2015, nr 1,
17. Jakubowska-Branicka I., *Czy jesteśmy inni. Czyli w poszukiwaniu absolutnego autorytetu*, Warszawa 2000,
18. Jamróz L., *Artykuł 17 ust. 1 Konstytucji w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego (uwagi w kontekście zasad dostępu do zawodu adwokata i radcy prawnego)*, [w:] *Konstytucja, ustrój polityczny, system organów państwowych. Prace ofiarowane Profesorowi Marianowi Grzybowskiemu*, S. Bożyk, A. Jamróz (red.), Białystok 2010,
19. Jonaitis M., I. Žalėniėnė, *The Concept of BAR and Fundamental Principles of an Advocate’s Activity in Roman Law*, „Jurisprudencija” 2009, 3 (117),
20. Kaczmarek P., *O rękojmi prawidłowego wykonywania zawodu adwokata oraz radcy prawnego*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2015 nr 1,

21. Katz D., E. Stotland, *A Preliminary Statement to a Theory of Attitude Structure and Change*, [w:] S. Koch ed., *Psychology, a Study of Science*, t. III,
22. Koziulewicz W., *Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy*, Warszawa 2016,
23. Krajowy Rejestr Adwokatów i Aplikantów Adwokackich, pod adresem: <http://rejestradwokatow.pl/adwokat/ewidencja> (31.12.2015r.),
24. Kwiatkowska-Falęcka E., *Niezależność - wspólna cecha arbitra, adwokata i radcy prawnego*, [w:] *Arbitraż i mediacja. Księga jubileuszowa dedykowana doktorowi Andrzejowi Tynelowi*, M. Łaszczyk, M. Furtek, S. Pieckowski, J. Poczobut, A. Szumański, M. Tomaszewski (red.), Warszawa 2012,
25. Litewski W., *Rzymski proces cywilny*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” 1998, DCCCLVII/,
26. Marchwicki W., *Tajemnica adwokacka. Analiza konstytucyjna*, Warszawa 2015,
27. Marody M., *Sens teoretyczny a sens empiryczny pojęcia postawy, Analiza metodologiczna zasad doboru wskaźników w badaniach nad postawami*, PWN, Warszawa 1976, pod adresem: http://otworzksiazke.pl/images/ksiazki/sens_teoretyczny_a_sens_empiryczny_pojecia_postawy/sens_teoretyczny_a_sens_empiryczny_pojecia_postawy.pdf (07.08.2015r.),
28. Mądrzycki T., *Psychologiczne mechanizmy kształtowania się postaw*, PWN, Warszawa 1970,
29. Nowak S., *Pojęcie postawy w teoriach i stosowanych badaniach społecznych*, [w:] *Teorie postaw*, red. S. Nowak, PWN, Warszawa 1973,
30. Petrażycki L., *O nauce, prawie i moralności. Pisma wybrane*, PWN, Warszawa 1985,
31. Petrażycki L., *Teoria prawa i państwa w związku z teorią moralności*. T. 1., PWN, Warszawa 1959,
32. Petrażycki L., *Teoria prawa i państwa w związku z teorią moralności*. T. 2., PWN, Warszawa 1960,

33. *Połączenie zawodów radcy i adwokata: czy jest potrzebne*, artykuł dostępny na stronie internetowej „Rzeczpospolitej”, pod adresem: <http://www.rp.pl/artukul/1118751-Polaczenie-zawodow-radcy-i-adwokata--czy-jest-potrzebne.html#ap-1> (31.12.2015r.),
34. Post R., C., *On the Popular Image of the Lawyer: Reflections in a Dark Glass*, “California Law Review”, Volume 75, Issue 1 Article 15, January 1987, pod adresem: <http://scholarship.law.berkeley.edu/californialawreview/vol75/iss1/15/> (31.12.2015r.),
35. Redzik A., *Szkic o dziejach adwokatury polskiej*, „Palestra” 2008, nr 11-12,
36. Redzik A., *Zarys historii samorządu adwokackiego w Polsce*, Warszawa 2007,
37. *Seminarium „Przyszłość reform dotyczących zawodów prawniczych”*. *Zapis stenograficzny z 23.3.2010 r.*, dostępny na stronie internetowej Instytutu Spraw Publicznych, pod adresem: <http://www.isp.org.pl/files/1756494540293457001271773887.pdf> (31.12.2015r.),
38. Sieradzki J., *Mam prawo! Dlaczego warto znać prawo*, *Studenckie Naukowe czasopismo internetowe*, pod adresem: <http://think.wsiz.rzeszow.pl/wp-content/uploads/2010/07/THINK-06-Sieradzki-Mam-prawo.pdf> (31.12.2015r.),
39. Skrodzka M. J. (red.), *System poradnictwa prawnego i obywatelskiego w Polsce. Wdrażanie rozwiązań modelowych*, Warszawa 2014,
40. Skuczyński P., *Etyka adwokatów i radców prawnych*, Warszawa 2016,
41. *Słownik języka polskiego* PWN, pod adresem: <http://sjp.pwn.pl/sjp/;2561627> (31.12.2015r.),
42. Smith M. B., *The Personal Setting of Public Opinions*, [w:] M. Fishbein (ed.), *Readings in Attitude Theory and Measurement*, New York 1967,
43. Soborski W., *Postawy ich badanie i kształtowanie*, Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Kraków 1987,

44. Sowa I., Świętochowska M., *Jawność wynagrodzenia jako główny element rzetelności finansowej radców prawnych i adwokatów*, „Przegląd Prawniczy Uniwersytetu Warszawskiego” 2013 nr 1/2,
45. *Stanowisko Trybunału Konstytucyjnego w sprawie "monopolu" radców prawnych i adwokatów na wykonywanie czynności z zakresu pomocy prawnej*, oprac. Z. Klatka, „Radca Prawny” 2004 nr 2,
46. Sztalt K., M. Zemło (red.), *Formy świadomości społecznej*, Towarzystwo Naukowe KUL – Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Lublin 2013,
47. Wiliński P., *Konstytucyjne podstawy tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu adwokata i radcy prawnego*, [w:] *Etyka adwokacka a kontradiktoryjny proces karny*, J. Giezek, P. Kardas (red.), Warszawa 2015,
48. Wojciszke B., *Postawy i ich zmiana*, [w:] *Psychologia. Podręcznik akademicki. Tom 3 Jednostka w społeczeństwie i elementy psychologii stosowanej*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2003,
49. Wołodkiewicz W., M. Zabłocka, *Prawo rzymskie. Instytucje*, Warszawa 1996,
50. Zaborski M., *Zarys ustroju i dziejów Adwokatury Polskiej*, „Palestra” 2003, nr 11-12,
51. Zakrzewska E., *Łączenie zawodów prawniczych wymóg czy wymysł?*, artykuł dostępny na stronie internetowej Lex, pod adresem: <http://www.lex.pl/czytaj/-/artykul/laczenie-zawodow-prawniczych-wymog-czy-wymysl?refererPlid=2285061> (31.12.2015r.),
52. *Zawody zaufania publicznego? Wybrane zagadnienia odpowiedzialności zawodowej radców prawnych i lekarzy*, J. Sobczak, J. Skrzypczak, M. Urbaniak (red.), Poznań 2015,
53. *Zawód radcy prawnego. Historia zawodu i zasady jego wykonywania*, A. Bereza (red.), Warszawa 2015.

Aneks

Zał. Formularz ankiety

Nazwisko ankietera:

Data badania:.....

Numer ankiety:

**ANKIETA
DOSTĘP DO ADWOKATA I RADCY PRAWNEGO
POSZCZEGÓLNYCH MIAST WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO:
SUWAŁKI, BIAŁYSTOK, ŁOMŻA**

Ankieta jest w pełni anonimowa, a uzyskane informacje będą wykorzystane tylko w celach naukowych. Bardzo prosimy o udzielanie prawdziwych i rzetelnych odpowiedzi. Wybrane odpowiedzi należy oznaczać znakiem „X”.

MIEJSCE ZAMIESZKANIA

Białystok

Łomża

Suwałki

Inne (proszę podać):

.....

WIEK

17-24 lat

25-35 lat

36-50 lat

powyżej 50 lat

PŁEĆ

Kobieta

Mężczyzna

WYKSZTAŁCENIE

Podstawowe

Gimnazjalne

- Średnie
- Zawodowe
- Wyższe

CZY MA PAN/PANI WYKSZTAŁCENIE LUB PRACUJE W JEDNYM Z PONIŻSZYCH ZAWODÓW?

- Ankieter/badania rynku
- Socjolog
- Prawnik
- Urzędnik
- Student/studentka prawa lub administracji
- Reklama i marketing
- Nie mam wykształcenia/nie pracuję w żadnym z powyższych zawodów

1. Czy kiedykolwiek korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata lub radcy prawnego?

- Tak
- Nie

(jeśli „Nie”, proszę przejść do pytania nr 15)

2. Jeśli korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata lub radcy prawnego, to czego dotyczyła sprawa?

(można zaznaczyć kilka odpowiedzi)

- Rozwód
- Pozew/odszkodowanie
- Prawo autorskie
- Sprawa urzędowa lub podatkowa
- Sprawa dotycząca spadku
- Inne (proszę podać):

.....

3. Korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata/radcy prawnego w celu (można zaznaczyć kilka odpowiedzi):

- Uzyskania porady prawnej
- Reprezentowania przed sądem/urzędem
- Sporządzenia pisma

Inne (proszę podać):

.....

4. Kiedy ostatnio korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata bądź radcy prawnego?

1-12 miesięcy temu

Rok-2 lata temu

2-3 lata temu

Więcej, niż 3 lata temu

5. Skąd zaczerpnął Pan/zaczerpnęła Pani informacji o wybranej kancelarii?

(można zaznaczyć kilka odpowiedzi)

Z Internetu

Z wizytówek

Od znajomych/rodziny

Inne (proszę podać):

.....

6. Jakimi kryteriami kierował/a się Pan/Pani przy wyborze danej kancelarii?

(można zaznaczyć kilka odpowiedzi)

Cena usługi

Renoma

Dogodna lokalizacja

Łatwy dostęp (brak konieczności długiego oczekiwania na spotkanie, itp.)

Pozytywne opinie o kancelarii w Internecie

Adwokat/radca prawny jest znajomym lub członkiem rodziny

Adwokat/radca prawny specjalizuje się w takich sprawach, jak moja

Korzystałem/am z usług tego adwokata/radcy prawnego już wcześniej

Inne (proszę podać):

.....

7. Czy przed skorzystaniem z usług adwokackich/radcowskich poinformowano Pana/Panią o cenie?

- Tak
- Nie

8. Czy płacił/a Pan/Pani za pierwszą wizytę u adwokata bądź radcy prawnego?

- Tak
- Nie

9. Jeśli płacił/a Pan/Pani za pierwszą wizytę u adwokata bądź radcy prawnego, to jaki był koszt usługi?

- Mniej niż 50 zł
- 50-100 zł
- 100-200 zł
- Więcej, niż 200zł
- Nie dotyczy

10. Czy był/a Pan/Pani zadowolony/a z pracy adwokata lub radcy prawnego:

a) ze względu na poświęcony czas?

- Tak
- Nie

b) ze względu na ilość dostarczonych informacji?

- Tak
- Nie

c) ze względu na końcowy wynik sprawy?

- Tak
- Nie

11. Jak ogólnie (biorąc pod uwagę całokształt współpracy) ocenia Pan/Pani podejście adwokata lub radcy prawnego do Pana/Pani?

- Bardzo dobrze
- Dobrze
- Przeciętnie
- Źle
- Bardzo źle

12. Czy adwokat, lub radca prawny mówił zrozumiałym dla Pana/Pani językiem?

- Tak
- Nie

13. Jak Pan/Pani ocenia możliwość kontaktu z adwokatem/radcą prawnym (łatwy kontakt telefoniczny, internetowy, możliwość szybkiego umówienia spotkania, itp.)?

- Bardzo dobrze
- Dobrze
- Przeciętnie
- Źle
- Bardzo źle

14. Czy według Pana/Pani adwokat lub radca prawny był zaangażowany w sprawę?

- Tak
- Nie

**15. Jeśli nie korzystał/a Pan/Pani z usług adwokata lub radcy prawnego, to dlaczego?
(można zaznaczyć kilka odpowiedzi)**

- Brak potrzeby korzystania z usług
- Zbyt wysoki koszt usług
- Brak zaufania
- Nie dotyczy

Inne (proszę podać):

.....

16. Pana/Pani zdaniem ceny usług prawnych w Pana/Pani mieście są:

- Bardzo wysokie
- Wysokie
- Przeciętne
- Niskie
- Nie wiem (nie orientuję się w aktualnych cenach usług prawnych)

17. Czy po przegranej sprawie podjąłby się Pan/podjęłaby się Pani ponownej współpracy z tym samym adwokatem lub radcą prawnym?

- Tak
- Nie
- Nie wiem

18. Czy podjąłby się Pan/podjęłaby się Pani współpracy z adwokatem/radcą prawnym, którego odradzali Panu/Pani znajomi lub rodzina?

- Tak
- Nie
- Nie wiem

19. Czy niska cena usług prawnych świadczonych przez adwokata/radcę prawnego wzbudziłaby Pana/Pani wątpliwości co do skuteczności i renomy tego prawnika?

- Tak
- Nie
- Nie wiem

20. Czy według Pana/Pani kancelarie adwokackie/radcowskie dbają o zadowolenie klienta?

- Zdecydowanie tak
- Raczej tak
- Nie mam zdania
- Raczej nie
- Zdecydowanie nie

21. Jakie zna Pan/Pani inne metody uzyskania pomocy prawnej oprócz tradycyjnej konsultacji z adwokatem/radcą prawnym?

(można zaznaczyć kilka odpowiedzi)

- Rzecznik Praw Obywatelskich
- Rzecznicy z zakresu poszczególnych dziedzin, np. Rzecznik Praw Pacjenta, Rzecznik Praw Konsumenta, itp.
- Infolinie prawne prowadzone przez urzędy/fundacje/stowarzyszenia
- Portale internetowe z poradami prawnymi
- Studenckie poradnie prawne
- Poradnie prawne prowadzone przez stowarzyszenia/fundacje
- Dzień Bezpłatnych Porad Prawnych, itp.
- Inne (proszę podać):

.....

- Nie słyszałem/am o żadnych innych metodach uzyskania pomocy prawnej

22. Czy Pana/Pani zdaniem adwokaci/radcy prawni są grupą zawodową godną zaufania?

- Zdecydowanie tak
- Raczej tak
- Nie mam zdania
- Raczej nie
- Zdecydowanie nie

„Przedsięwzięcie badawcze poświęcone wizerunkowi Palestry w oczach społeczeństwa regionu i publikacja jego wyników to bardzo dobry pomysł. Jesteśmy - jako samorząd adwokacki - żywo tym zainteresowani, także w przyszłości. Gratulacje!”

**Adw. Dr Agnieszka Zemke-Górecka,
Przewodnicząca**

**Komisji Kształcenia Aplikantów Adwokackich
Naczelnej Rady Adwokackiej,
Kierownik**

**Komisji Szkolenia Aplikantów i Doskonalenia Zawodowego
Okręgowej Rady Adwokackiej w Białymstoku**

„Już na etapie wstępnej prezentacji wyników badań nad odbiorem społecznym podlaskiej Palestry, która miała miejsce podczas współorganizowanej przez Okręgową Izbę Radców Prawnych w Białymstoku międzynarodowej konferencji pt. „Rola pełnomocnika procesowego w postępowaniu sądowym. Praktyka Polski i Litwy w warunkach współpracy europejskiej” w Gawrych Rudzie k. Suwałk w dniach 18-19 czerwca 2015 r., stało się jasne, że studenci wykonali pracę adekwatną do ich kompetencji, a jednocześnie – z naszej perspektywy – cenną poznawczo. Dziękujemy i oczekujemy kontynuacji”.

**R. pr. Jacek Klimowicz,
Sekretarz**

Okręgowej Izby Radców Prawnych w Białymstoku